

KALENDARZ KRAKOWSKIEGO OCHOTNICZEGO TOWARZYSTWA RATUNKOWEGO

R. K.

KALENDARZ
KRAKOWSKIEGO OCHOTNICZEGO TOWARZYSTWA RATUNKOWEGO

NA ROK
1930

Nakładem Krak. Ochotnicz. Towarzystwa Ratunkowego
Kraków, ul. Potockiego L. 19 — Telefony 100 i 2262

Okładkę rysowała p. Barbara Krzyżanowska

Czcionkami Drukarni Przemysłowej w Krakowie, ul. Zielona 7

Od Wydawnictwa.

Po raz drugi oddajemy do rąk P. T. Czytelników Kalendarz Pogotowia Ratunkowego, który roku ubiegłego został tak życzliwie przyjęty, dowodem czego było szybkie wyczerpanie nakładu.

Dążąc ciągle do zwiększenia i polepszenia treści naszego Kalendarza, dodaliśmy w tym roku cały szereg nowych artykułów, zwłaszcza w dziale informacyjnym i poradniku lekarskim. Również dział literacki, dzięki życzliwości P. T. Literatów, jest znacznie obszerniejszy niż w roku poprzednim.

Wszystkim Współpracownikom, a przedewszystkiem P. T. Literatom, którzy bezinteresownie ofiarowali swe prace, Redakcjom Pism krakowskich za życzliwe popieranie naszego wydawnictwa na swych łamach, wreszcie Firmom i Kupcom, którzy przez zamieszczenie swych reklam, dopomogli nam finansowo do wydania Kalendarza, składamy jak najserdeczniejsze podziękowanie.

Świadomi tego, iż Kalendarz ten (zwłaszcza Poradnik lekarski i Dział informacyjny) z każdym rokiem musi się dalej rozwijać, przerabiać i uzupełniać, odwołujemy się na tem miejscu do życzliwości wszystkich naszych Czytelników, prosząc o łaskawe nadsyłanie nam uwag, sprostowań i życzeń, które zawsze w miarę możności postaramy się uwzględnić w Kalendarzu na rok przyszły.

Kraków, w listopadzie 1929.

Krakowskie Ochotnicze Towarzystwo Ratunkowe.

Dr. Jerzy Drozdowski
Kierownik Stacji Ratunkowej.

Mieczysław Górka
Sekretarz.

Jan Krzyżanowski
Prezes.

Styczeń

Dnie		Kalendarz rzymsko-katolicki	Kalendarz grecko-katolicki
1	Środa	Nowy Rok Miecz.	19 Hrudeń 1929
2	Czwartek	*Im. Jezus* Mak.	20 Ihnatja j.
3	Piątek	Genowefy, Flor.	21 Julianji
4	Sobota	Tytusa B. Rygob.	22 Anastazja
5	Niedziela	Telesfora, Emil.	23 10 Muczen.
6	Poniedz.	Trzech Króli	24 Jewh. *Wihylja*
7	Wtorek	Lucjana, Julj.	25 Rożd. J. Chr.
8	Środa	Seweryna ☽	26 Sob. Pr. B.
9	Czwartek	Marcjanny p.	27 Stefana m.
10	Piątek	Agatona p. Wilh.	28 2 tys. Mucz.
11	Sobota	Honoraty	29 SS. Mł. ub.
12	Niedziela	1 po 3 Kr. Ark.	30 Anysji
13	Poniedz.	Weroniki, *Św. R.*	31 Melanji
14	Wtorek	Hilarego ○	1 Siczeń 1930
15	Środa	Pawła pust.	2 Sylwestra
16	Czwartek	Marcelego	3 Małachja
17	Piątek	Antoniego	4 Sob. 70 ap.
18	Sobota	Kat. św. Piotra	5 Fteopempta
19	Niedziela	2 po 3 Kr. Henr.	6 Bohoj. Hosp.
20	Poniedz.	Fabjana i Sebastj.	7 Joana Krest.
21	Wtorek	Agnieszki p. ☾	8 Jurja, Emilj.
22	Środa	Wincent., Anast.	9 Połjekta
23	Czwartek	*Zaślub. N. M. P.*	10 Hryhorja i D.
24	Piątek	Tymoteusza	11 Teodosja
25	Sobota	Nawr. ś. Pawła	12 Tatjany m.
26	Niedziela	3 po 3 Kr. Polik.	13 Jermyła
27	Poniedz.	Jana Złotoust.	14 Zacheja
28	Wtorek	Objaw. św. Agn.	15 Pawła
29	Środa	Franciszka ●	16 Petra Ap.
30	Czwartek	Martyny p. m.	17 Antonja
31	Piątek	Piotra Nolask.	18 Atanasja

NOTATKI:

Luty

Dnie		Kalendarz rzymsko-katolicki	Kalendarz grecko-katolicki
1	Sobota	Ignacego	19 Makarja
2	Niedziela	M. B. Gromn.	20 Jewtymja
3	Poniedz.	Błażeja	21 Maksyma
4	Wtorek	Andrzeja	22 Tymoteja, At.
5	Środa	Agaty p. m.	23 Kłymenta
6	Czwartek	Doroty p. m.	24 Pr. Ksenji
7	Piątek	Romualda op.	25 Hryhorja, Bog.
8	Sobota	Jana z M., Emil.	26 Ksenofonta
9	Niedziela	5 po 3 Kr. Apol.	27 Joana Złot.
10	Poniedz.	Scholastyki	28 Jefrema
11	Wtorek	NMP. z Lourd.	29 Ihnatja
12	Środa	Eulalji p.	30 Trech Świat.
13	Czwartek	Katarzyny	31 Kyra i Joana
14	Piątek	Walentego	1 Lutyj. Tryf.
15	Sobota	Faustyna	2 Strytenje H.
16	Niedziela	Starozap. Julj.	3 Symeona
17	Poniedz.	Franciszka M.	4 Isydora
18	Wtorek	Symeona	5 Ahafji mucz.
19	Środa	Konrada	6 Wukoły
20	Czwartek	Leona	7 Partenja
21	Piątek	Feliksa, Eleon.	8 Teodora
22	Sobota	Kat. św. Piotra	9 Nykifora
23	Niedziela	Mięsop. Piotra	10 Charłampja
24	Poniedz.	Macieja	11 Własyja
25	Wtorek	Cezarego	12 Mełetyja
26	Środa	Aleksandra, Wik.	13 Martynjana
27	Czwartek	Leandra	14 Auksentja
28	Piątek	Romana	15 Onysyma

NOTATKI:

....

....

....

....

....

....

....

....

....

....

Marzec

Dnie		Kalendarz rzymsko-katolicki	Kalendarz grecko-katolicki
1	Sobota	Albina B. W., An.	16 Pamfyły
2	**Niedziela**	**Zapustna.** Hel.	17 **Teodora**
3	Poniedz.	Kunegundy	18 Lwa pap.
4	Wtorek	Kazimierza	19 Archippa
5	Środa	*Popielec.* Euzebj.	20 Lwa ep. K.
6	Czwartek	Wiktora i W.	21 Tymoteja
7	Piątek	Tomasza z Akw.	22 Euchenji
8	Sobota	Wincent. Kadł. ◗	23 Połykarpa
9	**Niedziela**	**1 Wstępna** Fran.	24 **O. Hł. Joana**
10	Poniedz.	40 męczenników	25 Tarasa arch.
11	Wtorek	Konstantyna	26 Porfirja
12	Środa	Grzegorza	27 Prokopja
13	Czwartek	Krystyna p. m.	28 Wasyłyja
14	Piątek	Matyldy, Leona	1 Berezeń. Jew
15	Sobota	Klemensa	2 Teodota m.
16	**Niedziela**	**2 Sucha** Abrah.	3 **Jewtropja**
17	Poniedz.	Gertrudy, Zbign.	4 Herasyma
18	Wtorek	Gabrjela arch.	5 Konona
19	Środa	*Józefa Obl. NMP.*	6 SS. 42 mucz.
20	Czwartek	Eufemji M., Teod.	7 Wasyłyja
21	Piątek	Benedykta	8 Teofyłakta
22	Sobota	*M. B. Bol.* Kat. ☾	9 40 mucz. SS.
23	**Niedziela**	**3 Głucha** Pelag.	10 **Kondrata**
24	Poniedz.	Tymoteusza	11 Sofronja
25	Wtorek	*Zw. NMP.*	12 Teofana
26	Środa	Emanuela	13 Nykifora
27	Czwartek	Jana Damasc.	14 Wenedykta
28	Piątek	Jana Kapistrana	15 Ahapja m.
29	Sobota	Eustazego	16 Sawyna m.
30	**Niedziela**	**4 Środop.** Anieli	17 **Ałeksija**
31	Poniedz.	Balbiny ◕	18 Kyryła

NOTATKI:

Kwiecień

Dnie		Kalendarz rzymsko-katolicki	Kalendarz grecko-katolicki
1	Wtorek	Teodory, Hugona	19 Chryzanta
2	Środa	Franciszka	20 Serchja
3	Czwartek	Ryszarda	21 Jakowa
4	Piątek	Izydora	22 Wasyłja
5	Sobota	Wincentego	23 Nikona
6	Niedziela	5 Czarna Cel. ☽	24 Zacharja
7	Poniedz.	Epifanjusza	25 Błahow. P. B.
8	Wtorek	Dionizego	26 Hawryły
9	Środa	Marji Kleof.	27 Matrona
10	Czwartek	Ezechjela pr.	28 Iłarjona
11	Piątek	Leona W. pap.	29 Marka
12	Sobota	Wiktora m., Dam.	30 Iwana
13	Niedziela	6 Palmowa ○	31 Ipatija
14	Poniedz.	Justyna i Waler.	1 Kwiteń. Marji
15	Wtorek	Anastazego	2 Tyta
16	Środa	Benedykta	3 Nykyty
17	Czwartek	*W. Czw.* Roberta	4 Josyfa
18	Piątek	*W. Piąt.* Bogum.	5 W. Piatnycia
19	Sobota	*W. Sob.* Jerzego	6 Ewtychja
20	Niedziela	Wielkanoc ☾	7 Woskres. Chr.
21	Poniedz.	Pon. Wielk. Fel.	8 Pon. Woskres.
22	Wtorek	Sotera, Kaja	9 Wtor. Woskr.
23	Środa	Wojciecha	10 Terentja
24	Czwartek	Jerzego	11 Antypy
25	Piątek	Marka Ewang.	12 Wasilja
26	Sobota	*M. B. B. Rady*	13 Artemona
27	Niedziela	Teofila, Zyty	14 Martyna
28	Poniedz.	Pawła od K. ●	15 Arystarcha
29	Wtorek	Piotra z Wer.	16 Abapji
30	Środa	Katarzyny Sen.	17 Symeona

NOTATKI:

Maj

Dnie		Kalendarz rzymsko-katolicki	Kalendarz grecko-katolicki
1	Czwartek	Filipa i Jakóba	18 Joana D.
2	Piątek	Zygmunta	19 Pafnucja
3	Sobota	N. M. P. Kr. P.	20 Teodora
4	Niedziela	Florjana	21 Januarja
5	Poniedz.	Piusa V pap. ☽	22 Teod., Sykot.
6	Wtorek	Jana w Oleju	23 Jurja
7	Środa	Domiceli p.	24 Sawy mucz.
8	Czwartek	*Stanisława B. K.*	25 Marka ew.
9	Piątek	Grzegorza	26 Wasyłyja
10	Sobota	Izydora	27 Symeona
11	Niedziela	Mamerta	28 Jasona, Mak
12	Poniedz.	Pankracego ●	29 9 mucz. w Kiz.
13	Wtorek	Serwacego	30 Jakowa
14	Środa	Bonifacego	1 Traweń. Jar.
15	Czwartek	Zofji męcz.	2 Atanazja
16	Piątek	Jana Nep.	3 Tymoteja
17	Sobota	Paschalisa	4 Pelagji mucz
18	Niedziela	Feliksa K.	5 Iryny
19	Poniedz.	Piotra, Celestyna	6 Jowa mnog.
20	Wtorek	Bernardyna ☾	7 Sawy
21	Środa	Wenata	8 Joana Boh.
22	Czwartek	Heleny, Julji	9 Isaji pr.
23	Piątek	Dezyderjusza	10 Symona pr.
24	Sobota	Joanny wd.	11 Mokja m.
25	Niedziela	Grzegorza VII	12 Epifanji
26	Poniedz.	Filipa Ner.	13 Hłykerji
27	Wtorek	Bedy, Jana	14 Izydora
28	Środa	Augustyna ○	15 Pachomja
29	Czwartek	Wnieb. Pańskie	16 Woznes. Hosp.
30	Piątek	Feliksa	17 Andronika
31	Sobota	Anieli, Petroneli	18 Teodota

NOTATKI:

Czerwiec

Dnie		Kalendarz rzymsko-katolicki	Kalendarz grecko-katolicki
1	Niedziela	Jakóba Str.	19 Patrykja
2	Poniedz.	Marcelina	20 Tatateja
3	Wtorek	Erazma	21 Konstant.
4	Środa	Franciszka	22 Wasyłyska
5	Czwartek	Bonifacego	23 Mychajła
6	Piątek	Norberta	24 Symeona
7	Sobota	Serca J. Roberta	25 Obr. bł. J.
8	Niedziela	Zielone Świątki	26 Soszcz św. D.
9	Poniedz.	Pon. Ziel. Św.	27 Pr. św. Trójcy
10	Wtorek	Małgorzaty	28 Nykity
11	Środa	Barnaby ap.	29 Teodozji
12	Czwartek	Jana, Onufrego	30 Isakja
13	Piątek	Antoniego Pad.	31 Jermeja
14	Sobota	Bazylego	1 Czerweń
15	Niedziela	1. Trójcy św.	2 Wsich świat
16	Poniedz.	Benona	3 Łukiljana
17	Wtorek	Innocentego, Ad.	4 Mitrofana
18	Środa	Marka i Marc.	5 Doroteja
19	Czwartek	Boże Ciało	6 N. Euchar.
20	Piątek	Sylwerego	7 Teodota
21	Sobota	Alojzego Gonzogi	8 Teodora
22	Niedziela	2. Paulina	9 Kiryła
23	Poniedz.	Wandy, Agryp.	10 Tymoteja
24	Wtorek	N. Jana Chrzcic.	11 Wartołomeja
25	Środa	Adalberta, Prosp.	12 Onufrja
26	Czwartek	Jana i Pawła	13 Akiliny i Tr.
27	Piątek	Władysława	14 Jełysseja
28	Sobota	Ireneusza	15 Amosa
29	Niedziela	3. Piotra i Pawła	16 Tychona
30	Poniedz.	Lucyny, Emilji	17 Manuiła

NOTATKI:

Lipiec

Dnie		Kalendarz rzymsko-katolicki	Kalendarz grecko-katolicki
1	Wtorek	Teodoryka	18 Łeontja
2	Środa	*Naw. NMP.*	19 Judy Ap.
3	Czwartek	Anatola ☽	20 Metodja
4	Piątek	Józefa Kal.	21 Juljana
5	Sobota	Antoniego, Filom.	22 Jewsebja
6	Niedziela	4. Dominiki, Ł.	23 Ahrypiny
7	Poniedz.	Cyryla i Metod.	24 Rożd. ś. Iwana
8	Wtorek	Elżbiety	25 Feuronji
9	Środa	Weroniki	26 Dawida
10	Czwartek	Amalji, 7 b. m. ●	27 Samsona
11	Piątek	Piusa i Pelagji	28 Kira i Joana
12	Sobota	Jana Gwalb.	29 Petra i Pawła
13	Niedziela	5. Anakleta, Małg.	30 Sob. 12 Ap.
14	Poniedz.	Bonawentury	1 Lipeń. Kosmy
15	Wtorek	Roz. św. Ap.	2 Pol. Rizy B.
16	Środa	*NMP. Szkapl.*	3 Jakynfta m.
17	Czwartek	Aleksego	4 Andreja kr.
18	Piątek	Szymona z Lip.	5 Atanazja
19	Sobota	Wincent. à P. ☾	6 Łukja
20	Niedziela	6. Czesława, H.	7 Tomy i Aka.
21	Poniedz.	Praksedy	8 Prokopja
22	Wtorek	Bolesława	9 Pankratja
23	Środa	Apolinarego	10 Antonja
24	Czwartek	Kuneg., Kryst.	11 Jewfymji
25	Piątek	Jakóba, Krz. ◐	12 Prokła
26	Sobota	Anny M. NMP.	13 Hawryiła
27	Niedziela	7. Natalji	14 Akyły
28	Poniedz.	Innoc., Wiktora	15 Wołodymira
29	Wtorek	Marty	16 Atynogena
30	Środa	Julity i Donaty	17 Maryny m.
31	Czwartek	Ignacego	18 Jemiłjana

NOTATKI:

Sierpień

Dnie		Kalendarz rzymsko-katolicki	Kalendarz grecko-katolicki
1	Piątek	Piotra w Ok.	19 Makrymy
2	Sobota	*MB. Aniel.*	20 Iłja pr.
3	**Niedziela**	**8. Znal. ś. Szczep.**	21 **Symeona**
4	Poniedz.	Dominika	22 Marji Mahdal
5	Wtorek	*M. B. Śnież*	23 Trofyma
6	Środa	*Przem. Pańskie*	24 Chrystyny
7	Czwartek	Kajetana	25 Usp. ś. Anny
8	Piątek	Cyrjaka	26 Jermołaja
9	Sobota	Romana	27 Pantełejm.
10	**Niedziela**	**9. Wawrzyńca**	28 **Prohora**
11	Poniedz.	Zuzanny	29 Kałynyka
12	Wtorek	Klary	30 Syły ap.
13	Środa	Hipolita	31 Jewdokima
14	Czwartek	Euzebjusza	1 Serpeń. 7 m.
15	**Piątek**	**Wnieb. NMP.**	2 Stefana m.
16	Sobota	Joachima, Rocha	3 Isakja
17	**Niedziela**	**10. Jacka W.**	4 **7 Otr. w Ef.**
18	Poniedz.	Agapita	5 Jewsychnja
19	Wtorek	Juljusza, Marjana	6 **Preobr. Hos.**
20	Środa	Bernarda, Sam.	7 Dometja
21	Czwartek	Joanny wd	8 Emyłjana
22	Piątek	Symforjana	9 Mateja ap.
23	Sobota	Filipa Ben	10 Ławrentja
24	**Niedziela**	**11. Bartłom.**	11 **Jewpła**
25	Poniedz.	Ludwika	12 Fotja
26	Wtorek	*M. B. Częst.*	13 Maksyma
27	Środa	Prz. rel. ś. Kaz.	14 Micheja pr.
28	Czwartek	Augustyna	15 **Usp. Pr. Boh.**
29	Piątek	Ścięcie św. Jana	16 Per. Obr. Hosp
30	Sobota	Szczesnego, Róży	17 Mirona
31	**Niedziela**	**12. Rajmunda**	18 **Flora i Ław.**

NOTATKI:

Wrzesień

Dnie		Kalendarz rzymsko-katolicki	Kalendarz grecko-katolicki
1	Poniedz.	Bronisławy, Idz.	19 Andreja
2	Wtorek	Stefana	20 Samuiła
3	Środa	Szymona	21 Tadeja ap.
4	Czwartek	Rozalji	22 Ahaftona
5	Piątek	Wawrzyńca	23 Łupa m.
6	Sobota	Eugenjusza	24 Ewtychja
7	Niedziela	13. Reginy	25 Warftołomeja
8	Poniedz.	*Nar. N. M. P.*	26 Adrjana
9	Wtorek	Gorgonjusza	27 Pimena
10	Środa	Mikołaja z Tol.	28 Mojseja
11	Czwartek	Prota m., Jacka	29 Usik. Hł. J. K.
12	Piątek	*Imienia Marji*	30 Ałeksandra
13	Sobota	Eugenji, Filipa	31 P. p. Pr. B.
14	Niedziela	14. *Pod. ś. Krz.*	1 Wores. Sym.
15	Poniedz.	Nikodema ☾	2 Mamanta
16	Wtorek	Eufemji	3 Antyma
17	Środa	Lamberta	4 Wawyły
18	Czwartek	Józefa i Ireny	5 Zachar. pror.
19	Piątek	Januarego	6 Wosp. cz. M.
20	Sobota	Eustachjusza	7 Sozanta
21	Niedziela	15. Mateusza	8 Rożd. P. B.
22	Poniedz.	Tomasza	9 Joakima
23	Wtorek	Tekli p. m.	10 Minodory
24	Środa	*NMP. Wykup.*	11 Teodory
25	Czwartek	Aurelji	12 Awtonoma
26	Piątek	Cyprjana	13 Kornyła
27	Sobota	Kosmy i Dam.	14 Wozdw. ś. Kr.
28	Niedziela	16. Wacława kr.	15 Nykity
29	Poniedz.	*Mich. Arch.* ☽	16 Jewfymji
30	Wtorek	Hieronima	17 Sofji

NOTATKI:

Październik

Dnie		Kalendarz rzymsko-katolicki	Kalendarz grecko-katolicki
1	Środa	Jana z Dukli	18 Jewmena
2	Czwartek	*Anioł. Str.*	19 Trofyma
3	Piątek	Kandyda, Ew.	20 Eustachja
4	Sobota	Franciszka z A.	21 Kondrata
5	Niedziela	17. Placyda m.	22 Foki m.
6	Poniedz.	Brunona op.	23 Zacz. Joana K
7	Wtorek	*MB. Różańc.*	24 Tekły
8	Środa	Brygidy wd.	25 Jefrozyny
9	Czwartek	Djonizego	26 Joana Boh.
10	Piątek	Franciszka B.	27 Kałystrata
11	Sobota	Placydy p.	28 Charytona
12	Niedziela	18. Maksymiljana	29 Kirjaka
13	Poniedz.	Edwarda	30 Hryhorja
14	Wtorek	Kaliksta, Ewar.	1 Żowteń. Pokr.
15	Środa	Teresy p.	2 Kyprjana
16	Czwartek	Gawła, Martyn.	3 Djonysyja
17	Piątek	Jadwigi wd.	4 Jerofteja
18	Sobota	Łukasza ew.	5 Charytyny
19	Niedziela	19. Piotra z Alk.	6 Tomy ap.
20	Poniedz.	Jana Kantego	7 Serchja
21	Wtorek	Urszuli	8 Pelagji
22	Środa	Korduli p. m.	9 Jakowa ap.
23	Czwartek	Seweryna	10 Jewłapja
24	Piątek	Rafała Arch.	11 Fyłypa ap.
25	Sobota	Kryspina	12 Tarasa
26	Niedziela	20. Ewarysta	13 Karpa
27	Poniedz.	J. Chr. Króla	14 Paraskewji
28	Wtorek	Szymona, Tad.	15 Jewtymja
29	Środa	Narcyza	16 Lonhyna
30	Czwartek	Marcela, Zenobj.	17 Andreja
31	Piątek	Lucyli p. m.	18 Łuki jew.

NOTATKI:

Listopad

Dnie		Kalendarz rzymsko-katolicki	Kalendarz grecko-katolicki
1	Sobota	Wszyst. Święt.	19 Joiłła
2	Niedziela	21. *Dzień Zad.*	20 Artemja
3	Poniedz.	Huberta	21 Iłarjona
4	Wtorek	Karola B.	22 Awerkja
5	Środa	Zacharjasza	23 Jakowa
6	Czwartek	Leonarda	24 Aret, Atan.
7	Piątek	Nikandra	25 Markjana
8	Sobota	Gotfryda, Maura	26 Dymitrja
9	Niedziela	22. Teodora m.	27 Nestora
10	Poniedz.	Andrzeja z Awel	28 Paraskewji
11	Wtorek	Marcina	29 Anastazji
12	Środa	5 Br. Męcz.	30 Zynowja
13	Czwartek	Stan. Kostki	31 Stachija
14	Piątek	Józafata i Jakun.	1 Padołyst.
15	Sobota	Leopolda	2 Akindyna
16	Niedziela	23. Edmunda	3 Akep., Jos.
17	Poniedz.	Grzegorza c., Sal.	4 Joannyka
18	Wtorek	Odona m.	5 Hałaktjona
19	Środa	Elżbiety Kr.	6 Pawła
20	Czwartek	Feliksa, Wal.	7 Jeronima
21	Piątek	*Ofiar. NMP.*	8 Mychajła
22	Sobota	Cecylji	9 Onysyfora
23	Niedziela	24. Klemensa	10 Erasta
24	Poniedz.	Jana od Krzyża	11 Miny, Wikt.
25	Wtorek	Katarzyny p.	12 Josafata
26	Środa	Piotra i Konr.	13 Joana Złot.
27	Czwartek	Wilgiljusza	14 Fyłypa
28	Piątek	Zdzisławy	15 Hurja
29	Sobota	Saturnina, Filom.	16 Matea
30	Niedziela	1 Adw. Andrz.	17 Hryhorja

NOTATKI:

Grudzień

Dnie		Kalendarz rzymsko-katolicki	Kalendarzyk grecko-katolicki
1	Poniedz.	Eligjusza	18 Płatona
2	Wtorek	Bibjanny p. m.	19 Awdija
3	Środa	Franc. Ksaw.	20 Chryhorja D.
4	Czwartek	Barbary	21 W. w Chr. P. B.
5	Piątek	Sabby op.	22 Fyłymona
6	Sobota	Mikołaja B.	23 Amfyłochja
7	Niedziela	2 Adw. Ambroż.	24 Kateryny
8	Poniedz.	*Niep. P. NMP.*	25 Kłymenta
9	Wtorek	Wiesława, Leok.	26 Ałypja
10	Środa	*NMP. Loret.*	27 Jakowa
11	Czwartek	Damazego	28 Stefana
12	Piątek	Aleksandra	29 Paramona
13	Sobota	Łucji p. m.	30 Andreja
14	Niedziela	3 Adw. Spiryd.	1 Hrudeń
15	Poniedz.	Walerjana	2 Awakuma
16	Wtorek	Euzebjusza	3 Sofonja
17	Środa	Łazarza	4 Warwary
18	Czwartek	*Ocz. NMP.*	5 Sawy ap.
19	Piątek	Tymoteusza	6 Nykołaja Cz.
20	Sobota	Teofila	7 Amwrozja
21	Niedziela	4 Adw. Tomasza	8 Patapja
22	Poniedz.	Zenona	9 N. Zacz. P. B.
23	Wtorek	Wiktorji	10 Miny
24	Środa	*Wig.* Ad. i Ew.	11 Danyiła
25	Czwartek	Boże Narodz.	12 Spirydona
26	Piątek	Św. Szczepana	13 Eustratja
27	Sobota	Jana ap. i ew.	14 Tyrsja
28	Niedziela	Młodzianków	15 Ełewterja
29	Poniedz.	Tomasza	16 Aheja
30	Wtorek	Eugenjusza	17 Danyiła
31	Środa	Sylwestra	18 Sewastjana

NOTATKI:

Kalendarz świąt żydowskich.

STYCZEŃ.
1 Stycznia 1 Thebot 5690
10 Stycznia 10 Thebot Post. obl. Jerozolimy

LUTY

MARZEC.
13 Marca 13 Adar Post Estery
14 Marca 14 Adar Purim

KWIECIEŃ.
13 Kwietnia 15 Nisan 1 dz. Pes.
14 Kwietnia 16 Nisan 2 dz. Pes.
19 Kwietnia 21 Nisan 7 dz. Pes.
20 Kwietnia 22 Nisan 8 dz. Pes.

MAJ.
16 Maja 18 Ijar Lag Beomer

CZERWIEC.
2 Czerwca 6 Sywon 1 d. Z. Świąt
3 Czerwca 7 Sywon 2 d. Z. Świąt

LIPIEC.
13 Lipca 17 Thamus Post zdob. Świątyni

SIERPIEŃ.
3 Sierpnia 9 Ab Post zburz. Św.

WRZESIEŃ.
14 Września 21 Elul I. Selichot
23 Września 1 Tiszri N. R. 5691
24 Września 2 Tiszri 2 dz. N. R.
25 Września 3 Tiszri Post Gdalje

PAŹDZIERNIK.
2 Październ. 10 Tiszri Sądny dz.
7 Październ. 15 Tiszri 1 d. Kucz.
8 Październ. 16 Tiszri 2 d. Kucz.
13 Październ. 21 Tiszri Św. Palm.
14 Październ. 22 Tiszri Koniec K.
15 Październ. 23 Tiszri Rad. z Pr.

LISTOPAD.

GRUDZIEŃ.
14 Grudnia 24 Kislew Chanuka

Zaćmienia w roku 1930.

Według czasu środkowo-europejskiego

W roku 1930 będą 2 zaćmienia słońca i 2 zaćmienia księżyca, z których w środkowej Europie będzie widziane częściowe zaćmienie księżyca dnia 7 października.

I. Częściowe zaćmienie księżyca 13 kwietnia.

Początek zaćmienia o godz. 6.21 rano, koniec zaćmienia o godz. 7.36 rano. Zaćmienie będzie widziane w południowo-wschodniej Europie i północno-zachodniej Afryce na Oceanie Atlantyckim, w Ameryce i na Oceanie Spokojnym z wyjatkiem części zachodniej.

II. Obwodowe zaćmienie słońca dnia 28 kwietnia.

Początek zaćmienia o godzinie 5.20 popołudniu. Ogólne zaćmienie 6.26 popołudniu. Koniec ogólnego zaćmienia o godz. 9.40 wieczorem. Koniec całkowitego zaćmienia o godz. 10.46 wieczorem. Zaćmienie to trwać będzie 41 sekund i widzianem będzie na Oceanie Spokojnym 1½ sek., w Kalifornji.

III. Częściowe zaćmienie księżyca dnia 7 października.

Początek zaćmienia 7.46 wieczorem. Koniec zaćmienia o godz. 8.27 wieczorem. Zaćmienie to bardzo małe będzie widzialnem w Europie, Azji, Afryce, Oceanie Indyjskim i Australji.

IV. Ogólne zaćmienie słońca dnia 21 i 22 października.

Początek zaćmienia w ogólności 21 października o godz. 8.04 wieczorem. Początek obwodowego zaćmienia dnia 21 października o godz. 9.05 wieczorem. Koniec obwodowego zaćmienia dnia 22 października o godz. 12.22 w nocy. Koniec ogólnego zaćmienia dnia 22 października o godz. 1.23 rano.

KALENDARZ MYŚLIWSKI

Czasy ochrony zwierzyny (Art. 48 i 49) dla Małopolski.

(Ciemne pola oznaczają czas ochrony).

Rodzaj zwierzyny	Styczeń	Luty	Marzec	Kwiecień	Maj	Czerwiec	Lipiec	Sierpień	Wrzesień	Paździer.	Listopad	Grudzień
Jelenie-byki, daniele-rogacze . . .	■	■	■	■	■	■	■	■			■	■
Sarny-kozły		■	■	▌20								
Zające-szaraki		■	■	■	■	■	■	■	■			
Borsuki	■	■	■	■	■	■	■	■				■
Wiewiórki *) . . . . . , . . .			■	■	■	■	■	■	■	■		
Głuszce-koguty . . . , ...	■	■	▌15		15▌	■	■	■	■	■	■	■
Cietrzewie-koguty						■	■	▌15				
Jarząbki		■	■	■	■	■	■	▌15				
Bażanty-koguty		■	■	■	■	■	■	■				
Kuropatwy	■	■	■	■	■	■	■	■				■
Przepiórki	■	■	■	■	■	■	■	■				
Słonki					▌15	■	■	15▌				
Bataljony						■	▌10					
Dzikie kaczory						■	▌10					
Dzikie kaczki (samice i młode) oraz inne ptactwo wodne i błotne . . .			■	■	■	■	▌10					
Dzikie łabędzie i dzikie gęsi . . .					15▌	■	■					
Dropie*), dropie kamionki (strepety), dzikie gołębie, drozdy, kwiczoły, paszkoty		■	■	■	■	■	■	▌15				
Ptaki krukowate i drapieżne z wyjątkiem jastrzębi gołębiarzy, krogulców, wron i srok		■	■	■	■	■	■	▌15				
Żubry, bobry, kozice, świstaki, samice i cielęta: łosia, jelenia, daniela, sarny-kozy i koźlęta, niedźwiedzice od niedźwiadków, głuszce-kury, bażanty-kury, czarne bociany oraz w województwach: pomorskiem, poznańskiem, warszawskiem, łódzkiem, kieleckiem, lubelskiem, krakowskiem, lwowskiem, tarnopolskiem i stanisławowskiem cietrzewie i kury.	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■

*) Na mocy dodatkowego rozporządzenia Prez. Rz. ochrona przez cały rok do odwołania.

Opłaty skarbowe.

Rachunki do kwoty 20 zł. są wolne od opłaty. Ponad 20—50 zł., 10 gr., za każde dalsze 50 zł. — 10 gr.

Kwity zasadniczo 10 gr. Do 50 zł. wolne od opłaty.

Świadectwa od pierwszego arkusza 3 zł. Świadectwa szkolne są wolne od opłaty.

Pełnomocnictwa: zasadniczo 3 złote. — W sprawach należących do pierwszej instancji sądu pow. przemysł., albo kupieckiego do 100 zł. są wolne od opłaty, ponad 100 zł. — 1 zł.

Podania do państw. władz i instytucyj od pierwszego arkusza 3 zł. Od dalszego arkusza, jakoteż od każdego załącznika 50 gr. Podania o obniżenie wymiaru podatków, danin i cła, przy sumie spornej do 50 zł., wolne od opłaty, przy sumie od 50—100 zł. 50 gr., przy sumie ponad 100 zł. — 2 zł. Opłata za akt nadania obywatelstwa 50 zł., opłata za akt o zezwolenie na zmianę nazwiska 200 zł.

Podania Kół Amatorskich o zezwolenie na urządzenie przedstawienia na cele oświatowe i kulturalne są wolne od opłaty.

Taryfa pocztowa.

Listy prywatne do 20 gram. — 25 gr., od 20—250 gram. — 50 gr., od 250—500 gram. — 80 gr. Do listów poleconych dopłaca się 40 gr. Za doręczenie posp. (express) 80 gr.

Kartki pocztowe pojed. 15 gr., z odpowiedzią 30 gr.

Druki do 25 gram. 5 gr., od 25—50 gram. 10 gr., od 50—100 gram. 15 gr., od 100—250 gram. 25 gr., od 250—500 gram. 50 gr., od 500—1000 gram. 60 gr.

Próbki towarowe do 250 gram. 25 gr., od 250—500 gram. 50 gr.

Paczki do 1 kg. 1.10 zł., od 1—5 kg. 2.10 zł., od 5—10 kg. 3.10 zł., od 10—15 kg. 5.10 zł., od 15—20 kg. 6.10 zł. Opłata od paczek ochronnych o 50% wyższa. Za podanie wartości płaci się od każdych 100 zł. 10 gr., prócz tego należytość manipulacyjna do 100 zł. wartości 20 gr., ponad 100 zł. — 40 gr.

Przekazy do 10 zł. — 15 gr., ponad 10—25 zł. 30 gr., od 25—50 zł. 45 gr., od 50—100 zł. 65 gr., od 100 do 250 zł. 90 gr., od 250—500 zł. 1.30 zł., od 500—750 zł. 1.75 zł., od 750—1.000 zł. 2.15 zł. Prócz tego 5 gr. opłata przy każdym przekazie.

Telegramy od wyrazu 15 gr., nadto opłata zasadnicza 50 gr.

„LOT“ Polskie linje lotnicze.

Pasażerskie aeroplany kursują w Polsce na następujących linjach:

1. Warszawa — Gdańsk i z powrotem
2. Warszawa — Lwów i z powrotem
3. Warszawa — Katowice i z pow.
4. Warszawa — Poznań i z powrotem
5. Bydgoszcz — Gdańsk i z powrotem
6. Bydgoszcz — Poznań i z pow.
7. Katowice — Kraków i z powrotem
8. Katowice — Poznań i z powrotem
9. Katowice — Brno — Wiedeń i z p.
10. Kraków — Lwów i z powrotem

Rozkład jazdy (który się zmienia co kwartał) jest ogłoszony w P. L. L. „LOT“. Kraków, Szpitalna 32. Telefon 3222.

Polski Związek Turystyczny w Krakowie

ul. Szpitalna 36. Telefon 1385.

Dworzec Autobusowy Plac Św. Ducha. — Telefon 3717.

Autobusy kursują na następujących linjach:

1) Kraków — Słomniki — Miechów Wielki Książ — Wodzisław — Jędrzejów — Kielce i z powrotem.
2) Kraków — Słomniki — Miechów Wolbrom — i z powrotem.
3) Kraków — Kocmyrzów — Proszowice i z powrotem.
4) Kraków — Rakowice i z powrotem.
5) Kraków — Myślenice — Chabówka — Nowy Targ — Zakopane i z powrotem.
6) Kraków — Mszana Dolna — Tymbarg — Limanowa — Nowy Sącz — Krynica i z powrotem.
7) Kraków — Swoszowice i z powrotem.
8) Kraków — Ojców — Olkusz i z powrotem.
9) Kraków — Liszki — Czernichów i z powrotem.
10) Kraków — Liszki — Kaszów — Rybna — Brodła — Alwernia — i z powrotem.
11) Kraków — Myślenice i z powrotem.
12) Niepołomice — Bochnia — Brzesko — Czchów — Nowy Sącz i z powrotem.
13) Kraków — Sułkowice — Sucha Maków — Zawoja i z powrotem.
14) Kraków — Cło — Igołomia — Wawrzeńczyce i z powrotem.
15) Kraków — Czorsztyn — Krościenko — Szczawnica i z powrotem.
16) Kraków — Niepołomice — Bochnia — Brzesko i z powrotem.
17) Kraków — Słomniki — Miechów Wielki Książ — Wodzisław — Jędrzejów — Pińczów — Busko i z powrotem.
18) Kraków — Dobczyce — Szczyżyc Dobra i z powrotem.
19) Kraków — Gdów — Łapanów — Szczyżyc — Dobra i z powrotem.
20) Kraków — Myślenice — Jordanów i z powrotem.
21) Kraków — Mogilany — Krzywaczka — Izdebnik — Lanckorona i z powrotem.
22) Kraków — Łapanów — Trzciana Łąkta Górna — Żegocina — Muchówka — Lipnica — Murowana i z powrotem.
23) Kraków — Myślenice — Mszana Tymbark — Limanowa i z pow.
24) Kraków — Słomniki — Miechów i z powrotem.
25) Kraków — Myślenice — Lubień Kasinka — Mszana Dolna i z powrotem.
26) Kraków — Ojców i z powrotem.
27) Kraków — Myślenice — Chabówka — Rabka i z powrotem.
28) Kraków — Ojców — Skała i z powrotem.
29) Kraków — Świątniki i z powrot.
30) Kraków — Słomniki i z powrotem.
31) Kraków — Dobczyce — Szczyżyc i z powrotem.
32) Kraków — Ojców — Skała — Pieskowa Skala i z powrotem.
33) Kraków — Kalwarja — Wadowice i z powrotem.
34) Kraków — Wieliczka — Niepołomice — Bochnia — Brzesko — Wojnicz — Zakliczyn i z powrot.
35) Kraków — Słomniki — Miechów Wolbrom — Pilica — Zawiercie i z powrotem.
36) Kraków — Bielsko — Cieszyn i z powrotem.

UWAGA: Rozkład jazdy (który zmienia się co kwartał) w Dworcu Autobusowym Plac św. Ducha.

Przyjazd pociągów do Krakowa:

Ze Lwowa, Lublina, N. Sącza, Krynicy, Zakopanego, Żywca, Niepołomic, Wieliczki i Kocmyrzowa.

0.35 Lwów
4.28 Krynica
4.40 Zakopane
5.10 Lwów
6.05 Tarnów
6.25 Lwów
6.38 Chabówka
7.05 Lublin, Rozwadów
7.14 Kocmyrzów
7.25 Wieliczka
7.40 Skawina, Oświęcim
7.45 Wieliczka
8.05 Niepołomice
8.42 Kocmyrzów
9.10 Żywiec, Sucha
9.16 Wieliczka
9.30 Lwów
10.48 Wieliczka
12.20 Kocmyrzów
12.28 Wieliczka
13.40 Lwów
13.55 Zakopane, Nowy Sącz
14.01 Wieliczka
15.55 Kocmyrzów
16.00 Wieliczka
16.28 Niepołomice
16.50 Lwów
17.02 Lwów, Bukareszt
17.35 Wieliczka
18.25 Wieliczka
18.35 Tarnów
19.10 Wieliczka
19.30 Nowy Sącz
20.12 Wieliczka
21.10 Przemyśl
21.30 Zakopane
22.06 Kocmyrzów
22.30 Lwów
22.50 Wieliczka

Ze Zebrzydowic, Dziedzic, Warszawy, Gdańska, Poznania, Katowic.

1.20 Wiedeń
5.10 Łódź Kaliska
5.35 Warszawa
6.00 Poznań
6.20 Chrzanów
7.18 Dziedzice
7.52 Warszawa, Dęblin
8.25 Warszawa
9.00 Zebrzydowice
9.45 Gdynia, Poznań
10.30 Cieszyn, Żywiec
10.57 Bytom
12.05 Berlin, Katowice
15.05 Zebrzydowice
16.05 Katowice
17.05 Bytom
17.30 Warszawa
17.55 Berlin, Katowice
18.10 Berlin, Katowice
18.45 Zebrzydowice
19.40 Poznań
22.00 Warszawa
22.58 Bydgoszcz, Poznań
23.19 Żywiec

Odjazd pociągów z Krakowa:

ODJAZD POCIĄGÓW Z KRAKOWA.
Do Warszawy, Poznania, Katowic:

0.10 Warszawa
0.20 Łódź
5.30 Katowice
6.55 Poznań
6.35 Bytom
7.35 Warszawa Gł.
10.40 Poznań
12.30 Bytom
13.35 Katowice
14.20 Warszawa
17.30 Katowice
18.45 Warszawa
20.05 Poznań, Gdynia
20.20 Dęblin, Warszawa Wsch.
23.00 Poznań.

W kierunku Lwowa:

1.50 Lwów, Bukareszt
6.30 Lwów
7.40 Lwów
11.00 Lwów
12.33 Lwów, Bukareszt
15.23 Lwów N. Zagórz
16.20 Tarnów
18.15 Lwów, Bukareszt
19.20 Bochnia
19.50 Rozwadów — Lublin
20.15 Lwów
22.40 Tarnów, Krynica
23.50 Lwów

Do Zakopanego, Rabki, N. Sącza i Suchej przez Chabówkę:

4.15 Zakopane
8.05 Zakopane
8.45 N. Sącz przez Suchą
13.30 Nowy Sącz, Zakopane
16.53 Sucha, Żywiec
19.00 Chabówka
23.35 Zakopane

Do Piotrowic, Cieszyna, Żywca, Ddziedzic przez Trzebinię:

0.55 Wiedeń
4.10 Zebrzydowice
6.45 Zebrzydowice
9.55 Żywiec
14.30 Zebrzydowice
16.20 Chrzanów
17.40 Żywiec, Cieszyn
21.45 Dziedzice

Do Niepołomic, Wieliczki, Kocmyrzowa i Oświęcimia przez Skawinę:

4.30 Niepołomice
6.41 Wieliczka
7.00 Kocmyrzów
8.28 Wieliczka
10.00 Wieliczka
10.38 Kocmyrzów
11.40 Wieliczka
13.04 Wieliczka
13.20 Kocmyrzów
13.23 Płaszów (w soboty)
16.30 Kocmyrzów
13.45 Wieliczka
13.58 Skawina, Oświęcim
14.30 Niepołomice
15.10 Wieliczka
16.30 Kocmyrzów
16.45 Wieliczka
18.20 Wieliczka
19.15 Kocmyrzów
19.35 Wieliczka
20.27 Wieliczka
21.50 Wieliczka
23.55 Kocmyrzów

KOMUNIKACJA TRAMWAJOWA.

ROZKŁAD JAZDY.

LINJA I.

Stary Most Podgórski — Dworzec osobowy.

Długość linji: 2.733 m.

Pierwszy wóz odchodzi od Starego Mostu Podgórskiego o godz. 5·47
» » » » Dworca osobowego » » 6·07
Wozy kursują do godz. 7·30 co 7 minut, następnie co 3 i 4 minuty.
Jazda trwa 19 minut.
Ostatni wóz odchodzi od Starego Mostu Podgórskiego o godz. 22·57
» » » » Dworca osobowego » » 23·17

LINJA II.

Rynek Główny — Park Krakowski — Łobzów.

Długość linji: 2.698 m.

Pierwszy wóz odchodzi z Rynku Głównego o godz. 5·42
» » » z Łobzowa » » 6·00
Wozy kursują do godz. 7·09 co 9 minut, następnie co 4—5 minut.
Jazda trwa 17 minut.
Ostatni wóz odchodzi z Rynku Głównego o godz. 22·44
» » » z Łobzowa » » 23·02

LINJA III.

Rynek Podgórski — Dworzec towarowy.

Długość linji: 5.199 m.

Pierwszy wóz odchodzi z Rynku Podgórskiego o godz. 6·00
» » » z Dworca towarowego » » 6·30
Wozy kursują co 6 minut. Jazda trwa 29 minut.
Ostatni wóz odchodzi z Rynku Podgórskiego o godz. 22·42
» » » z Dworca towarowego » » 23·12

W NIEDZIELE I ŚWIĘTA:

Ostatni wóz odchodzi z Rynku Podgórskiego o godz. 22·54
» » » z Dworca towarowego » » 23·24

LINJA IV.

Rynek Główny — Park Dra Jordana.

Długość linji: 1.950 m.

Ruch na tej linji odbywa się od 15 kwietnia do 1 listopada, tylko w godzinach popołudniowych od godz. 13·03 do godz. 21·02.
Pierwszy wóz odchodzi z Rynku Głównego o godz. 13·03
» » » z Parku Dra Jordana » » 13·17
Wozy kursują co 12 minut, w czasie większego ruchu co 6 minut.
Jazda trwa 12 minut.
Ostatni wóz odchodzi z Rynku Głównego o godz. 20·46
» » » z Parku Dra Jordana » » 21·02

LINJA V.

Salwator — ul. Lubicz — ul. Topolowa.

Długość linji: 3.958 m.

Pierwszy wóz odchodzi z Salwatora	o godz.	6·05
» » » z ul. Topolowej	» »	6·29
Wozy kursują co 5 minut.	Jazda trwa 21 minut.	
Ostatni wóz odchodzi z Salwatora	o godz.	22·37
» » » z ul. Topolowej	» »	23·03

LINJA VI.

Bonarka — Salwator.

Długość linji: 6 603 m.

Pierwszy wóz odchodzi z Bonarki	o godz.	6·00
» » » z Salwatora	» »	6·34
Wozy kursują co 8 minut.	Jazda trwa 33 minuty.	
Ostatni wóz odchodzi z Bonarki	o godz.	21·44
» » » z Salwatora	» »	22·18

Krakowska Miejska Kolej Elektryczna.

KOMUNIKACJA AUTOBUSOWA.

ROZKŁAD JAZDY.

LINJA I.

Barbakan — Prądnik Czerwony.

Długość linji: 3.000 m.

Pierwszy wóz odchodzi od Barbakanu	o godz.	6·45
» » » z Prądnika Czerwonego	» »	7·00
Wozy kursują co 20 minut.	Jazda trwa 10 minut.	
Ostatni wóz odchodzi od Barbakanu	o godz.	21·45
» » » z Prądnika Czerwonego	» »	22·00
W niedziele i święta od Barbakanu odchodzi ostatni wóz	o g.	22·40
» » » z Prądnika Cz. » » »	» »	22·55

LINJA II.

Podgórze Rynek — Borek Fałęcki.

Długość linji: 3.850 m.

Pierwszy wóz odchodzi z Rynku Podgórskiego	o godz.	6·30
» » » z Borku Fałęckiego	» »	6·50
Wóz kursuje co 40 minut.	Jazda trwa 12 minut.	
Ostatni wóz odchodzi z Rynku Podgórskiego	o godz.	22·30
» » » z Borku Fałęckiego	» »	22·45

LINJA III.

Podgórze — Prokocim.

Długość linji: 3.500 m.

Pierwszy wóz odchodzi z Podgórza	o godz.	6·30
» » » z Prokocima	» »	6·50

Wóz kursuje co 40 minut.	Jazda trwa 12 minut.
Ostatni wóz odchodzi z Podgórza	o godzinie 20·20
» » » z Prokocima	» » 20·35

LINJA IV.

Podgórze — Piaski Wielkie.

Długość linji: 4.000 m.

Pierwszy wóz odchodzi z Podgórza	o godzinie 6·00
» » » z Piasków Wielkich	» » 6·20
Wóz kursuje co 40 minut.	Jazda trwa 13 minut.
Ostatni wóz odchodzi z Podgórza	o godzinie 20·45
» » » z Piasków Wielkich	» » 21·00

LINJA V.

Poczta Główna — Grzegórzki.

Długość linji: 2.900 m.

Pierwszy wóz odchodzi od Poczty Głównej	o godzinie 6·40
» » » z Grzegórzek	» » 7·05
Wóz kursuje co 30 minut.	Jazda trwa 11 minut.
Ostatni wóz odchodzi od Poczty Głównej	o godzinie 20·25
» » » z Grzegórzek	» » 20·40

LINJA VI.

Salwator — Las Wolski.

Długość linji: 4.500 m.

Pierwszy wóz odchodzi z Salwatora	o godzinie 6·20
» » » z Lasu Wolskiego	» » 6·40
Wozy kursują co 40 i 50 minut.	Jazda trwa 12 minut.
Ostatni wóz odchodzi z Salwatora	o godzinie 21·00
» » » z Lasu Wolskiego	» » 21·20

LINJA VII.

Ul. Straszewskiego — Zakrzówek.

Długosć linji: 2.400 m.

Pierwszy wóz odchodzi z ul. Straszewskiego	o godzinie 6·40
» » » z Zakrzówka	» » 7·10
Wozy kursują co 30 minut.	Jazda trwa 12 minut.
Ostatni wóz odchodzi z ul. Straszewskiego	o godzinie 20·25
» » » z Zakrzówka	» » 20·40

LINJA VIII.

Aleja Słowackiego — Prądnik Biały.

Długość linji: 2600 m.

Pierwszy wóz odchodzi z Aleji Słowackiego	o godzinie 6·40
» » » z Prądnika Białego	» » 7·10
Wóz kursuje co 40 minut.	Jazda trwa 10 minut.
Ostatni wóz odchodzi z Aleji Słowackiego	o godzinie 20·00
» » » z Prądnika Białego	» » 20·20

LINJA IX.

Ul. Kalwaryjska — Kobierzyn.
Długość linji: 6.350 m.

Pierwszy wóz odchodzi	z ul. Kalwaryjskiej	o godzinie	6·20
» » »	z Kobierzyna	» »	6·50
Wóz kursuje co godz. 1·30.		Jazda trwa 20 minut.	
Ostatni wóz odchodzi	z ul. Kalwaryjskiej	o godzinie	20·30
» » »	z Kobierzyna	» »	21·00

LINJA X.

Mały Rynek — Cmentarz Rakowicki.

Pierwszy wóz odchodzi	z Małego Rynku	o godzinie	6·40
» » »	z Cmentarza	» »	7·10
Wóz kursuje co 30 minut.			
Ostatni wóz odchodzi	z Małego Rynku	o godzinie	20·25
» » »	z Cmentarza	» »	20·40

LINJA XI.

Ul. Podchorążych — Bronowice Małe — Bronowice Wielkie.

Pierwszy wóz odchodzi	z ul. Podchorążych	o godzinie	5 55
» » »	z Bronowic Wielkich	» »	6·10
Wóz kursuje co 40 — 60 minut.			
Ostatni wóz odchodzi	z ul. Podchorążych	o godzinie	20·20
» » »	z Bronowic Wielkich	» »	20·45

Biuro biletowe Krakowskiej Miejskiej Kolei Elektrycznej przy **ul. św. Wawrzyńca l. 15** otwarte jest codziennie od godz. 8-mej rano do 14-tej popołudniu; w soboty od godz. 8-mej do 12-tej; w niedziele i święta Biuro biletowe jest zamknięte z wyjątkiem takich niedziel i świąt, które przypadają na dzień 1-go miesiąca; w dniach tych Biuro otwarte jest od godz. 8-mej rano do 12-tej.

Marki do kart abonamentowych, bilety tygodniowe poranne, szkolne bilety tygodniowe i miesięczne nabywać można również w **Poczekalni tramwajowej koło Głównej poczty** od godz. 7-mej rano do godz. 22-giej w nocy bez przerwy tak w dnie powszednie jak też w niedziele i święta.

CO ZWIEDZAĆ W KRAKOWIE?

GODNE ZWIEDZANIA INSTYTUCJE I ZABYTKI MIASTA KRAKOWA

Katedra na Wawelu, codziennie otwarta od godz. 10—13 i od 15 do zmroku.

Skarbiec codziennie od godz. 10—13 i od 15 do zmroku. Wstęp 1 zł.

Groby królewskie codziennie od g. 10—15 i od 15 do zmroku. Wstęp zł. 1.

Wieża Zygmutowska codziennie od godz. 10—13 i od 13 do zmroku. Wstęp gr. 25.

Zamek królewski codziennie od g. 8 do zmroku. Wstęp zł. 1, w niedzielę 50 gr.

Smocza Jama codziennie od godz. 8 do zmroku. Wstęp zł. 1.

Wystawa arasów codziennie od godz. 8 do zmroku. Wstęp 1 zł.

Muzeum etnograficzne za zgłoszeniem się w Zarz. Muzeum na Wawelu I p. Wstęp 50 gr.

Bibljoteka Jagiellońska, ul. św. Anny 12 czwartek od 9—12.

Bibljoteka Muzeum Przemysł., Smoleńska 9, zawiera dzieła w zakresie przemysłu, rzemiosł i sztuki. Otwarta od g. 5—8 z wyjątkiem niedziel i świąt.

Muzeum Narodowe, Rynek gł. Sukiennice codziennie od godz. 10—14 Wstęp 1 zł.

Muzeum Hutten-Czapskiego, ul. Wolska 10, w środy, niedzielę i święta od godz. 10—14. Wstęp, gr. 50. Numizmatyka, grafika, druki, zabytki z epoki średniowiecznej, broń i przemysł artystyczny.

Dom i muzeum im. Jana Matejki, ul. Florjańska 41, codziennie od godz. 10 do 14. Wstęp gr. 50.

Muzeum Nar. oddz. IV. im. Feliksa Jasieńskiego, sztuka polska, japońska, dywany i sprzęty różnych epok i t. p.

Muz. Narodowe, Oddz. V im. Erazma Barącza, ul. Karmelicka 51, w środy, niedzielę w święta od g. 10—14. Wstęp gr. 50. Kilimy pol., dywany wschodnie, broń, malarstwo XIX w. i t. p.

Muzeum Czartoryskich, ul. Pijarska, 6, we wtorki i piątki od godziny 10—15. Wstęp bezpłatnie.

Muzeum Przemysłowe im. Dra Adrjana Baranieckiego, Smoleńska 9. Otwarte od godz. 10—16. Wstęp 1·50.

Towarzystwo Przyjaciół Sztuk Pięknych, plac Szczepański, codziennie od godz. 10—16. Wstęp zł. 1·50.

Wieża Ratuszowa, Rynek gł., w niedzielę i święta od godz. 10—14, w dnie powszednie za zgłoszeniem się w kancelarji Muzeum Narodowego w Sukiennicach. Wstęp 50 gr.

Barbakan, zabytek sztuki fortyfik., obok Bramy Florjańskiej, Otwarty od godz. 10—14. Wstęp gr. 50.

Wieża Marjacka, Rynek gł. W letnich miesiącach otwarta od godz. 10—14, w zimowych za zgłoszeniem się w kancelarji Muz. Nar. w Sukiennicach. Wstęp 50 gr.

Kościół Marjacki, ołtarz wielki z rzeźbami Wita Stwosza.

Kościół św. Wojciecha w Rynku gł., św. Anny ul. św. Anny, św. Piotra, św. Andrzeja i św. Idziego ul. Grodzka, św. Florjana ul. Warszawska, Dominikanów pl. Dominikański, Franciszkanów pl. Franciszkański, św. Katarzyny ul. Stradom, św. Michała na Skałce, Bożego Ciała na Kaźmierzu i św. Krzyża na pl. św. Ducha.

Stara Synagoga na Kaźmierzu przy ul. Szerokiej w pośrodku starożytn. Getta.

Wycieczki w okolicę Krakowa

Kopiec Kościuszki, za błoniami z widokiem na Kraków.

Bielany z klasztorem O. O. Kamedułów.

Ruiny klasztoru opactwa Benedyktynów w Tyńcu, statkiem lub autem.

Czerna, ze starożytnym klasztorem O. O. Karmelitów Bosych, koleją do Krzeszowic.

Ruiny zamku Tenczyńskiego w Tenczynku, koleją do Krzeszowic 45 minut.

Ojców, polską Szwajcarją zwany. Dojazd autem z Krakowa.

Wieliczka w dnie powszednie od 15—17, wyjazd z Krakowa koleją lub autobusem, wstęp od 2.50 gr.

Wzrost i waga człowieka

w różnych okresach życia.

(Podług Schmied-Monarda, Quetelet, Landoisa i Montiego).

W ciągu pierwszych 4-ch dni waga noworodka spada o $^1/_{14}$—$^1/_{15}$ ciężaru pierwotnego, t. j. około 170—222 gr., w ciągu następnych 4 dni następuje wyrównanie, tak, że 8-go dnia waga ciała = wadze dnia pierwszego. Od 9-go dnia ciężar ciała wzrasta.

Wiek	Mężczyźni		Kobiety		Przyrost wagi	
	Wzrost w cm	Waga w kgr.	Wzrost w cm.	Waga w kgr.	dzienny (gramów)	miesięczny wzgl. rocz.
Noworodek	50·6	3 45	50·1	3·22	—	—
1 miesiąc	54·1	4·11	50·8	4·00	25—35	750 gr.
2 miesiące	55·6	4·84	57·5	4·79	23—32	700 „
3 „	59 9	5·67	59·3	5·41	22—28	650 „
4 „	60·5	5 87	61·0	5·87	20—22	600 „
5 „	63·0	6·80	62·2	6·43	18	550 „
6 „	64·4	7·02	64 0	6·86	17	500 „
7 „	66·1	7·15	64·9	6·94	15	450 „
8 „	67·4	7·58	66·9	7·40	13	400 „
9 „	67·9	8·31	67·0	7·53	12	350 „
10 „	69·6	8·41	67·0	7·59	10	300 „
11 „	71·0	8·59	68·1	7·76	8	250 „
12 „	70·7	8·48	71·8	8·28	6	200 „
2 lata	79·1	11·0	78·1	11·0	—	2·0 kg.
3 „	86·4	12·5	85·4	12·4	—	1·5 „
4 „	92·7	14·0	91·5	13·9	—	2·0 „
5 lat	98·7	15 9	97·4	15·3	—	1·5 „
6 „	104·6	17·8	103·1	16·7	—	1·0 „
7 „	110·4	19·7	108·7	17·8	—	2·0 „
8 „	116·2	21·6	114·2	19·0	—	2·0 „
9 „	121·8	23·5	110·6	21·0	—	2·0 kg.
10 lat	127·3	25·2	124·9	23·1	—	2·5 „
12 „	137·5	29·0	135·2	29·0	—	4·0 „
14 „	146·9	37·1	144·6	36·3	—	—
16 „	155·4	45·4	152·1	43 5	—	—
18 „	163·0	53·9	156·2	49·8	—	—
20 „	167.0	59·5	157·4	53·2	—	—
25 „	168·1	66·2	157·8	54·8	—	—
30 „	168·6	68·9	158·0	55·3	—	—
40 „	168·6	68·8	158·0	56·6	—	—
50 „	168·6	67·4	157 1	58·3	—	—
60 „	167·6	65·5	155·6	56·7	—	—
70 „	166·0	63·0	154·4	53·7	—	—
80 „	168·6	61·2	153·4	51.5	—	—
90 „	161·0	57·8	151·0	49 4	—	—

Tablica wyrzynania się zębów

w warunkach normalnych.

A) ZĘBY MLECZNE.

Dwa środkowe siekacze dolne	w 6 – 8 m.
4 siekacze górne, z początku środk., potem boczne	» 10 – 12 »
4 pierwsze zęby trzonowe oraz siekacze boczne dolne, wyrzynają się w porządku następującym: naprzód dwa przednie trzonowe górne, potem 2 boczne siekacze dolne i w końcu 2 przednie trzonowe dolne	» 15 – 18 »
4 kły — naprzód 2 górne potem 2 dolne . .	» 18—24 »
4 drugie trzonowe	» 30—36 »

B) ZĘBY TRWAŁE.

4 pierwsze trzonowe duże wyrzynają się . .	w 6 – 7 roku
4 siekacze środkowe	» 7—8 »
4 siekacze boczne	» 8 – 9 »
4 pierwsze trzonowe małe	» 9—11 »
4 drugie trzonowe małe	» 10 - 11 »
4 kły	» 11—13 „
4 trzonowe duże	» 12—14 »
4 zęby mądrości	» 17—25 »

Długość wylęgania i zaraźliwość chorób zakaźnych.

Choroba	Długość wylęgania	Zaraźliwość
Błonica	2 — 7 dni	około dwa tygodnie
Cholera	2 — 5 »	dopóki zarazek znajduje się w kiszkach (miesiące)
Czerwonka (dyzenterja)	3 — 8 »	dopóki las, znajduje się w kale
Dur brzuszny	2 — 4 tyg.	kilka tygodni do kilku miesięcy
Dur wysypkowy	10 — 21 dni	kilka miesięcy
Grypa	1 — 6 »	1 — 4 tygodni
Jaglica	różne	aż do wyleczenia
Koklusz	5 – 6 »	6 tygodni
Odra	9 – 11 »	3 tygodnie
Ospa wietrzna	13 — 17 »	aż do opadnięcia strupów
Ospa naturalna	10 — 14 »	6 – 8 tygodni
Płonica	3 – 11 »	6 tygodni
Przymiot	20 – 25 »	około 3 lat
Róża	12 – 61 godz.	aż do złuszczenia skóry
Różyczka	— 28 dni	4 tygodnie
Rzeżączka	2 – 8 »	dopóki w wydzielinach jest zarazek
Świnka	4 — 14 »	3 tygodnie
Tężec	2 — 20 »	aż do zniknięcia zarazka
Wąglik	kilka godz. do 14 dni, średn. 2-3 dni	dopóki istnieje zarazek w wydzielinach, kale, krwi plwocin
Wścieklizna	14 — 60 dni 360	do śmierci chorego
Wrzód miękki	12 do 48 godzin	aż do zmiany na ranę czystą
Zapalenie nagm. [opon	3 – 13 dni	24 dni od zakażenia 6 » » zachorowania
Zimnica	6 — 21 dni śr. 14	dopóki zarazek jest we krwi

Jak się ustrzedz chorób zakaźnych?

Kto chce uniknąć zachorowania na choroby zakaźne, winien zachować następujące środki ostrożności.

1) Ręce myć wodą z mydłem przed każdem jedzeniem.

2) Usta płukać rano i wieczorem oraz przed każdem jedzeniem, wodą przegotowaną lub lepiej wodą z boraksem (łyżeczka na szklankę wody).

3) Utrzymywać ciało w czystości (kąpać się jak najczęściej).

4) Bieliznę osobistą i pościelową zmieniać raz na tydzień. Poduszki, materace i sienniki wietrzyć na słońcu raz na 2 tygodnie.

5) Czuwać nad czystością odzieży. Odzież wietrzyć i trzepać przynajmniej raz na tydzień.

6) Mieszkanie przewietrzać możliwie często (parę razy dziennie).

7) Podłogę po skropieniu wodą zamiatać codziennie przy otwartych oknach lub drzwiach i szorować wodą gorącą z mydłem szarem co tydzień, ściany i sufity często okurzać przy otwartych oknach.

8) Pluskwy, pchły i wszy tępić wodą wrzącą, terpentyną, naftą lub benzyną, tępić myszy i szczury.

9) Nie pić wody nieprzegotowanej, nie używać napojów wyskokowych, nie jadać strawy nieświeżej.

10) Nie wychodzić z domu naczczo. Jeść 2 razy dziennie strawę gorącą świeżo przygotowaną. Pieczywo przed jedzeniem wstawić do pieca gorącego na 10 minut.

11) Zabezpieczyć pokarm od much i pyłu, przykrywając go starannie.

12) W razie chorób żołądka lub kiszek (wymioty, boleści, biegunka i t. d.) udać się natychmiast o poradę do lekarza.

13) Nie odwiedzać chorych i zmarłych na choroby zakaźne.

14) Osoby, pielęgnujące chorych powinny: a) myć przed każdem jedzeniem ręce i twarz wodą z mydłem, b) usta płukać roztworem boraksu przed każdem jedzeniem, rano i wieczorem, c) kąpać się często i często zmieniać bieliznę, d) nie zbliżać się do chorego inaczej, jak w białym fartuchu lub prześcieradle, okrywającem całe ubranie, fartuch przy wyjściu pozostawiać w pokoju chorego, a przy najmniejszem splamieniu odchodami chorego, natychmiast zanurzyć go we wrzącym roztworze sody (łyżeczka na szklankę wody), e) obuwie przy wyjściu z pokoju chorego wytrzeć ścierką, zmoczoną w 5 % roztworze karbolu lub 1 % sublimatu, f) uniknąć wykroczeń w djecie i zwracać uwagę na stan swego zdrowia.

15) Wszelkie odchody chorego wylewać do ustępu po starannej dezynfekcji mlekiem wapiennem lub wapnem niegaszonem. Wszelkie naczynia użyte przez chorego wygotować w wodzie z sodą w ciągu $\frac{1}{2}$ godziny. Bieliznę chorego przed oddaniem do prania wygotować przez $\frac{1}{2}$ godziny w 2 % roztworze sody.

16) Podłogę w mieszkaniach chorych lub zmarłych na choroby zakaźne wyszorować wodą gorącą z mydłem szarem, również wyszorować wodą gorącą z mydłem szarem wszystkie sprzęty domowe, naczynia blaszane wygotować w roztworze sody; ściany i sufity w mieszkaniu pobielić wapnem. Słomę z siennika spalić, ubrania i pościel chorego i otoczenia poddać dezynfekcji.

PORADNIK LEKARSKI
W NAGŁYCH WYPADKACH.

Ciał obcych z ucha nie wolno nie lekarzom usuwać za pomocą jakichkolwiek narzędzi, gdyż mogą uszkodzić błonę bębenkową i wywołać groźne dla życia zapalenie. Wolno jedynie przestrzyknąć ucho sprycą gumową; do przepłukania użyć wody letniej. O ile w uchu jest groch, ziarno zbożowe, pęczniejące od wody, należy przed przestrzyknięciem lać do ucha trochę gliceryny. Jeżeli po kilkatrotnem przestrzyknięciu ciało obce nie wypadnie, udać się należy bezwłocznie do lekarza.

Ciała obce w oku, a raczej w worku łącznikowym, w większości wypadków spływają przy obfitem łzawieniu. Skoro nie wypłyną same, próbować należy przepłukania wodą letnią, nalaną do kieliszka. Gdy i ten sposób zawiedzie, należy wywrócić powiekę dolną, a następnie górną i ostrożnie zdjąć pyłek wacikiem. Najlepiej zaś zawiązać oko i coprędzej udać się do lekarza. Trzeć oka w żadnym razie nie wolno, gdyż może ulec zranieniu rogówka, co pociągnąć może za sobą utratę wzroku.

Ciała obce w nosie są wprowadzone zazwyczaj przez dzieci w czasie zabawy (paciorki, groch, guziki i t. p.). O ile nie wypadną przy kichaniu lub kaszlu, udać się należy do lekarza. Nie wolno pod żadnym pozorem przedmuchiwać, ani przestrzykiwać nosa, gdyż ciało obce dostać się może do krtani i spowodować uduszenie.

Ciała obce w gardzieli i krtani, inaczej udławienie kęsem pokarmowym, jest wypadkiem groźnym dla życia. Chory ksztusi się i nie może odetchnąć, gdyż kęs zatyka krtań; stąd nastąpić może uduszenie już po paru minutach. Głowę i tułów chorego należy zgiąć ku ziemi, drażnić piórkiem gardziel dla wywołania wymiotów, przy których kęs wypaść może, uderzać po karku chorego przy nachylonej głowie, wreszcie wprowadzić jak najgłębiej palec wskazujący i usunąć ciało obce. Po usunięciu ciała obcego, gdy chory słabo oddecha, robić oddech sztuczny. Pomoc lekarska natychmiast nieodzowna.

Ciała obce w przełyku. Przy łykaniu wielkich kęsów jedzenia, lub też ciał obcych, monety, ości, kostki i t. p., ciało takie może uwięzgnąć w przełyku. Chory czuje wtedy ból i przestaje połykać. Jeżeli jest na miejscu pomoc lekarska, wezwać ją należy natychmiast, w przeciwnym razie, dawać choremu jeść chleb, kartofle, pić wodę w dużych ilościach, aby przepchnąć obce ciało do żołądka. Nawet po wydobyciu ciała obcego przez kilka dni chory czuje ból i kłucie w przełyku.

Ciała obce w żołądku i kiszkach, o ile nie są ostre, zazwyczaj nie wywołują zaburzeń, ostre powodować mogą przedziurawienie żołądka i kiszek, pomoc więc lekarska jest nieodzowna. Przed przybyciem lekarza należy dawać choremu obficie chleb i kartofle, aby ciało obce, otoczone miazgą pokarmową, z nich powstałą, mogło przejść przez kiszki, nie wywołując uszkodzeń.

Drgawki są objawem różnych chorób mózgu i chorób nerwowych. Najczęściej zdarzają się w padaczce, zapaleniu nerek, u dzieci w różnych chorobach, u kobiet w czasie ciąży i choroby nerek, w wieku późniejszym, jako objaw wylewów krwi i guzów mózgowia oraz zatrucia. Drgawki wogóle z wyjątkiem padaczki są groźne dla życia i natychmiast wymagają pomocy lekarskiej. O przerwaniu napadu drgawek niema mowy. Jedyną pomocą jest ułożyć chorego na miękkim podkładzie, ew. podłożyć mu pod głowę, łokcie i nogi, ubranie, poduszkę i t. p., oraz między zęby trzonowe założyć korek, aby uchronić chorego od skaleczeń języka przy skurczach szczęk. Pozatem postarać się o jak najszybszą pomoc lekarską.

Elektrycznością porażenie wywołuje oparzenia w miejscu dotknięcia, wstrząs ogólny, omdlenie, utratę przytomności. Porażonego oddzielić przedewszystkiem należy od źródeł prądu, nie wolno się jednak dotykać gołemi rękoma ani chorego ani drutów, należy na ręce włożyć rękawiczki gumowe lub okręcić je suchemi szmatami i stanąć na suchej desce drewnianej. Po usunięciu przewodników dokonywać oddechania sztucznego, dawać sole i środki trzeźwiące, opatrzeć oparzenia.

Gazami zatrutego natychmiast wynieść na powietrze; o ile nie oddecha, tlen, rozcierać ciało flanelą, dawać środki podniecające (eter, kawa czarna, koniak). Wezwać lekarza.

Kąsane rany. Ponieważ nigdy przewidzieć nie można, czy rana kąsana nie pochodzi od zwierzęcia wściekłego, zawsze zachować się należy z ostrożnością wielką względem tych ran. Kończynę ukąszoną przewiązać zaraz powyżej, wyssać z ranki krew za pomocą bańki lub wprost ustami (o ile dziąsła są zdrowe) i przypalić rankę jodyną. W razie poważniejszych przypuszczeń wścieklizny, udać się do najbliższego instytutu szczepień leczniczych Pasteura. W ukąszeniu przez żmiję postępowanie takież same, jak wyżej; dobrze jest dawać choremu dużo wyskoku, nim przybędzie lekarz (w postaci wódki, koniaku). W ukąszeniach pszczół, ós, komarów, po usunięciu żądła (pszczoła), robić okłady z roztworu lekkiego amoniaku, toż samo stosować w poparzeniach pokrzywą.

Krwotoki: a) **z nosa** mogą być nieraz bardzo obfite. Chorego należy posadzić i mocno odchylić głowę ku tyłowi. Jeżeli to nie wystarcza, przykładać lód na kark i zatamponować gazą nozdrza,

szybko wzywając pomocy lekarskiej. b) **Krwotoki z płuc** zwykle u chorych na płuca i serce mogą być bardzo obfite. Chorego posadzić w łóżku wysoko, położyć pęcherz z lodem na piersi, dawać do połykania lód w kawałkach, lemoniady kwaśne do picia. Wezwać niezwłocznie lekarza. c) **Krwotoki żołądka** zdarzają się w owrzodzeniach tego narządu, są nadzwyczaj czarne, fusowate, choć może być i krew czerwona. Chory w y m i o t u j e krwią. Ułożyć go należy na wznak, dawać pigułki z lodu do połykania, nie dawać żadnych napojów i położyć lód na dołek przed przybyciem lekarza. d) **Krwotoki z kiszek** w przebiegu tyfusu brzusznego i innych chorób, wymagają specjalnej opieki lekarskiej, na razie, położyć należy lód na brzuch w dolnej prawej jego części. e) **Krwotoki hemoroidalne** z odbytnicy skutkiem pęknięcia rozszerzonych żył nie są zwykle obfite; do zatamowania wystarcza zazwyczaj okład zimny na odbyt lub też okład zimny z wody z dodatkiem łyżki na szklankę wody Burowa.

Oddech sztuczny, jeden z najdzielniejszych środków ratunkowych, z którym zapoznać się winien każdy. Stosujemy go w zatruciu gazami kloacznemi, gazem świetlnym, zaczadzeniu, różnych innych zatruciach, gdy chory nie oddecha, w utonięciu, uduszeniu, porażeniu słonecznem i t. p., wogóle tam, gdzie chory nie oddecha, lub oddecha słabo. Chorego układamy na podłodze, na stole, na łóżku, wysuniętym na środek, pod klatkę piersiową podkładamy poduszkę, z w i n i ę t ą w rulon, ubranie lub t. p. Ujmujemy dłonią jego przedramiona tuż przy dłoniach, stojąc poza chorym i podnosimy ramiona oddalając je od klatki piersiowej ku górze i tyłowi, przez co rozszerza się klatka piersiowa i następuje wdech; następnie zbliżamy ramiona do klatki piersiowej i zginając kończyny w stawie łokciowym, przyciskamy górną część brzucha — następuje wydech. Te dwa ruchy wykonujemy rytmicznie, co 3 sekundy, czyli 20 na minutę, przestając co kilka minut, aby przekonać się, czy chory oddecha sam. Oddech sztuczny stosować trzeba długo, niekiedy 20 do 30 minut, nim nastąpią prawidłowe ruchy oddechowe.

Odmrożenie powstaje przy długotrwałem działaniu zimna, szczególniej wilgotnego na skórę. Rozróżniamy 3 stopnie. Przy pierwszym skóra jest sinawo-blada, traci czucie, po pewnym czasie czerwienieje i łuszczy się; przy silniejszem lub dłuższem działaniu mrozu na skórze tworzą się pęcherze, wypełnione krwawą zawartością, pozostawiając po zagojeniu blizny. Odmrożenie trzeciego stopnia wywołuje zgorzel (gangrenę) nietylko skóry, ale mięśni i kości. Odpadają wtedy uszy, nos, końce palców, a nawet całe kończyny. Znieczulające działanie mrozu powoduje, że na razie nie zwracamy uwagi na odmrożenie; stąd łatwe przejście od 1-go do 3-go stopnia. Pobudzić przedewszystkiem należy krążenie w częściach odmrożonych przez nacieranie suchym śniegiem a następnie flanelą. Po zaczerwienieniu okolicy odmrożonej nakładamy opatrunek z waseliną borną, czystą oliwą lub t. p. Przy obszernych odmrożeniach i zamarznięciu, chorego nie wolno wprowadzać odrazu do ciepłego pokoju, ani kłaść w ciepłe łóżko.

Omdlenie zależy od złego krążenia krwi w mózgu, należy więc przedewszystkiem ułożyć chorego poziomo i unieść w górę dolne kończyny i tułów, tak, aby głowa była niżej. Spryskać twarz wodą

zimną, dawać do wąchania sole trzeźwiące, amoniak, eter, do wewnątrz eter po 10—15 kropel, wino, koniak, kawę czarną. Gdy oddech jest powierzchowny, stosować oddech sztuczny.

Oparzenia powstają skutkiem działania na skórę płomienia, palących się gazów, płynów gorących, pary wodnej oraz działania żrących środków, jak kwasy, ługi, karbol, lizol i t. p. Rozróżniamy 3 stopnie. Przy działaniu krótkotrwałem ciał niezbyt gorących następuje zaczerwienienie skóry i silny ból piekący (1 stopień); przy działaniu dłuższem tworzą się wypełnione przeźroczystym płynem pęcherze (2 stopień); przy jeszcze silniejszem działaniu skóra twardnieje, staje się pergaminowa i ulega zgorzeli. W oparzeniach 1-go stopnia skórę pokrywamy warstwą tłuszczu: masła świeżego, waseliny, oleju lnianego; w oparzeniach 2 i 3 stopnia należy nakładać opatrunek sterylizowany, smarując skórę borowaseliną, lub też zasypując ajrolem, kseroformem; w obszernych oparzeniach zdejmujemy ubranie i zawijamy chorego w prześcieradło, zmaczane w wodnym roztworze kwasu bornego z dodatkiem gliceryny i w takim stanie dostarczamy do szpitala. W oparzeniach kwasami przedewszystkiem zmywamy kwas wodą z dodatkiem lekkiego roztworu amoniaku lub mydła i dopiero opatrujemy; w oparzeniach ługami zobojętniamy je wodą z dodatkiem kwasu cytrynowego lub cytryny; w oparzeniach wapnem zmywamy je dużą ilością wody. Pomoc lekarska jest nieodzowna, szczególniej, gdy oparzeniu uległy np. oczy.

Opatrunki ran. Rany wogóle goją się same, o ile będą czyste, t. j. nie ulegną zakażeniu drobnoustrojami z powietrza, wody, ziemi, rąk opatrującego, opatrunku niedbałego. Pierwszy więc opatrunek stanowi nieraz o dalszem gojeniu się rany, a nawet życiu chorego. 1) Do opatrywania ran przystępować należy z czystemi rękami, które wymyć należy wodą z mydłem, opłukać w spirytusie i 2 % roztworze karbolu lub lizolu. Gdy niema na to czasu, należy ręce dobrze opłukać w jodbenzynie, ewentualnie posmarować jodyną, 2) Okolicę rany należy oczyścić, używając w tym celu waty zmoczonej w jodbenzynie, ew. wyjodynować całą okolicę rany. 3) Po oczyszczeniu rany, opatrzeć ją, używając opatrunków sterylizowanych, gotowych lub też opatrunków, zmoczonych w wodzie karbolowej, ew. gazy jodoformowej, bornej lub innej. Opatrunek składa się: a) z gazy hygroskopijnej sterylizowanej, odkrawamy czystemi nożyczkami (p. wyżej), nie dotykając się palcami, a czystą wygotowaną w wodzie pincetką gazę kładziemy nie na płask, a w postaci harmonijki złożoną, b) z warstwy waty hygroskopijnej sterylizowanej i c) z bandaża. Zamiast bandaża do umocowania opatrunku możemy użyć plastra lepkiego, pokrajanego w paseczki. Nie wolno rany zaklejać plastrami. Rannego jak najprędzej należy oddać w ręce lekarza, zeszycie bowiem rany możliwe jest tylko w ciągu paru pierwszych godzin.

Opatrunki złamań kości, mają na celu unieruchomienie złamanej kości, której odłamy mogłyby zranić naczynia, mięśnie i przebić skórę. Opatrunek złamania kości polega: 1) na wyciągu obu odłamów kości; w tym celu jedna osoba ciągnie dolny odłam ku dołowi, druga górny ku górze, trzecia zaś wykonywa złożenie kości, t. j. ustawienie jej w położeniu normalnem. 2) Na unieruchomienie odłamów przez nałożenie łupek, poprzednio jednak, by łupki nie raniły skóry,

należy kończynę owinąć watą lub miękką tkaniną, 3) na przymocowaniu łupek bandażem, 4) na zawieszeniu ręki na temblaku, ewentualnie, na ułożeniu złamanej nogi na łóżku lub noszach. Bandaż zastąpić można chustkami, któremi wiążemy łupki. Kończyny dolne u chorego, leżącego w łóżku lub na noszach, unieruchomić można, okładając kończynę 2-ma pończochami, wypełnionemi piaskiem lub popiołem. Jeżeli przy złamaniu mamy jednocześnie ranę, przed nałożeniem opatrunku unieruchamiającego, należy starannie opatrzeć ranę. Opatrunek taki uważać należy za prowizoryczny i chorego natychmiast odstawić do szpitala, ewentualnie wezwać lekarza.

Otrucia. Głównem zadaniem przy otruciach jest usunięcie trucizny z organizmu. Najlepszym do tego celem jest zgłębnik żołądkowy i przepłukanie żołądka czystą wodą lub z dodatkiem odpowiedniej odtrutki. Ponieważ jednak przepłukania może dokonać tylko lekarz, więc, gdy go niema w pobliżu, należy spowodować wymioty, podając ciepłą wodę z rozpuszczonem mydłem, solą kuchenną, mąką gorczyczną lub też łechtając gardło (łuki podniebienne). W zatruciu kwasami podawać mleko, wodę białkową, lub wapienną, kredę, lód; w zatruciu alkaliami (ługami) — ocet, mleko, — w zatruciu alkaloidami należy podawać b. silny wywar herbaty. Jako leki wzmacniające podawać czarną kawę, rum, wino, koniak, oblewać zimną wodą, nacierać szczotkami, synapizmy, lewatywy z octu, rytmiczne uderzenia dłonią w okolicę serca.

Piorunem porażenie powstaje skutkiem wyładowania elektryczności z chmur. Piorun wywołuje stłuczenia, oparzenia, szczególniej w miejscach, gdzie były części metalowe ubrania: guziki, medaliki, łańcuszki, które topi; pozatem ogłuszenie, nieprzytomność, omdlenie, porażenie ogólne. N i e w o l n o p o r a ż o n e g o z a k o p y w a ć w ziemię — ale skoro nie oddecha, robić sztuczny oddech; gdy leży w omdleniu, dawać środki trzeźwiące; spryskać twarz wodą, do wąchania dawać sole trzeźwiące, amoniak, eter. Oparzenia i stłuczenia opatrywać jak wskazano w odpowiednich ustępach.

Powieszenie jest odmianą uduszenia z częstem uszkodzeniem kręgów. Powieszonego natychmiast odciąć należy, pętle na szyi przeciąć i natychmiast stosować oddech sztuczny w ciągu conajmniej $^1/_2$ godziny, aż do chwili, gdy zacznie oddechać. Spryskiwać twarz wodą zimną, do wąchania dawać eter, sole trzeźwiące, po przyjściu do przytomności inne środki podniecające. Wezwać lekarza.

Słoneczne porażenie czyli u d a r s ł o n e c z n y, powstaje skutkiem przegrzania organizmu w dni upalne. Chory uskarża się na ból głowy, nudności, często traci przytomność. Twarz czerwona, białka krwią nabiegłe. Chorego przenieść należy w miejsce ocienione, na głowę kłaść zimne okłady, wycierać całe ciało wodą zimną zdrojową i dawać pić dużo wody. W omdleniu środki trzeźwiące, w razie przedłużającej się niemocy, spieszyć z pomocą lekarską.

Stłuczenia powstają skutkiem uderzenia ciała twardego i zarazem ciężkiego o powierzchnię naszego ciała. Pierwszem wskazaniem w stłuczeniach jest spokój stłuczonej kończyny, pozatem stosować należy na miejsce słuczenia lód lub okłady zimne w ciągu pierwszych 12 godzin, następnie kompres pod ceratką z wody Burowa.

Udar mózgowy jest wynikiem wylewu krwi z naczyń mózgowych do istoty mózgu. Występuje u ludzi starszych skutkiem zwapnienia naczyń mózgowych. Bezpośrednią przyczyną jest wzruszenie, wstrząśnienie moralne lub fizyczne; często brak bezpośredniej przyczyny wywołującej. U ludzi młodszych z chorobami serca częściej zdarza się zatkanie naczyń mózgu. Następstwem w obu razach jest śmierć natychmiastowa lub też krócej lub dłużej trwałe porażenie połowiczne, t. j. lewej ręki, lewej nogi, prawej połowy twarzy lub odwrotnie. Pierwszem wskazaniem jest wysokie ułożenie chorego, lód na głowę, kąpiel gorczyczna na nogi. Należy wezwać lekarza natychmiast.

Utonięcie. Po wyciągnięciu topielca należy go bezzwłocznie obrócić twarzą ku ziemi, opuściwszy głowę niżej, aby, o ile można wylać wodę z jamy ustnej, nosa, gardzieli, krtani, poczem przystąpić do energicznego stosowania oddechu sztucznego (p. w.), który robić, dopóki chory sam nie zacznie oddechać. Jednocześnie suchą flanelą nacierać całe ciało, a następnie ogrzać chorego butelkami z wodą gorącą, dawać mu mocną herbatę i kawę, eter, krople walerjanowe.

Wstrząśnienie mózgu najczęściej po urazach głowy. Chory nieprzytomny, blady, tętno słabe, wymioty. Układamy chorego poziomo, pozostawiamy go w spokoju. Na głowę lód, do wewnątrz środki trzeźwiące. Wezwać natychmiast lekarza.

Zaczadzenie, zatrucie czadem, czyli tlenkiem węgla. Początkowo chory odczuwa ból i zawrót głowy, duszność, nudność, stopniowo traci przytomność i w razie, gdy pomoc nie pospieszy, w tym stanie umiera. Pierwszem wskazaniem jest wyniesienie zaczadziałego na świeże powietrze; o ile nie oddecha, dawać mu tlen do oddechania, rozcierać ciało flanelą, podawać środki podniecające, na głowę lód, lód do połykania w razie wymiotów. O ile nie oddecha lub oddecha słabo, zastosować natychmiast oddech sztuczny i stosować go długo. Wezwać lekarza.

Zwichnięcie powstaje, jeżeli skutkiem uderzenia, główka kości wyskoczy ze stawu i zajmie nieprawidłowe położenie. Ruchy w danym stawie ustają, lub są bardzo bolesne. Nastawiać zwichnięcia nielekarz nie ma prawa, gdyż może spowodować ciężkie obrażenia, z drugiej znów strony pomoc musi być szybka, gdyż zadawnione zwichnięcia z trudnością ustawić można, co grozi kalectwem. O ile zwichnięciu uległa górna kończyna, należy zawiesić ją na temblaku i na staw zwichnięty położyć pęcherz z lodem, w zwichnięciu nogi, chorego ułożyć na siedzeniu i nieść lub wieść w takiej pozycji, również okładając staw zwichnięty lodem.

Schematyczne wskazania dla leczenia najważniejszych chorób przewlekłych w polskich uzdrowiskach.

Choroby serca i naczyń: Ciechocinek, Delatyn, Druskieniki, Inowrocław, Iwonicz, Jastrząb, Jaworze, Krynica, Morsztyn, Nałęczów, Rabka, Rymanów, Truskawiec, Żegiestów.

Choroby narządu oddechowego: Bystra, Ciechocinek, Delatyn, Druskieniki, Gdynia, Hallerowo, Inowrocław, Iwonicz, Jaremcze, Jaworze, Krościenko, Lubień Wielki, Otwock, Rabka, Rymanów, Szczawnica, Worochta, Zaleszczyki.

Choroby żołądka: Druskieniki, Kosów, Krościenko, Krynica, Rymanów, Szczawnica, Wysowa, Żegiestów.

Choroby jelit: Czerniewice, Druskieniki, Kosów, Krościenko, Krynica, Morszyn, Nałęczów, Rymanów, Szczawnica, Wysowa, Truskawiec, Żegiestów.

Choroby wątroby: Czerniewicc, Druskieniki, Krościenko, Krynica, Morszyn, Rymanów, Szczawnica, Wysowa, Truskawiec.

Choroby nerek i dróg moczowych: Druskieniki, Krościenko, Krynica, Nałęczów, Rymanów, Szczawnica, Truskawiec, Wysowa, Zaleszczyki, Żegiestów.

Choroby kobiece: Busk, Ciechocinek, Delatyn, Druskieniki, Goczałkowice, Inowrocław, Iwonicz, Jastrząb, Krynica, Nałęczów, Rabka, Rymanów, Solec, Truskawiec, Ustroń, Żegiestów.

Choroby krwi: Krynica, Nałęczów, Szczawnica, Wysowa, Zakopane, Żegiestów.

Cukrzyca: Krościenko, Krynica, Nałęczów, Rymanów, Szczawnica, Truskawiec.

Podagra: Druskieniki, Kosów, Krościenko, Krynica, Lubień W., Nałęczów, Rymanów, Truskawiec, Szczawnica, Żegiestów.

Otyłość: Czerniewice, Kosów, Lubień W., Morszyn, Truskawiec.

Gośćcowe i urazowe schorzenia kości i stawów: Busk, Delatyn, Ciechocinek, Goczałkowice, Horyniec, Inowrocław, Iwonicz, Jastrząb, Krzeszowice, Lubień W., Niemirów, Podgórze-Kraków, Rabka, Solec, Swoszowice, Truskawiec, Ustroń.

Choroby skóry: Busk, Horyniec, Krzeszowice, Lubień W., Niemirów, Podgórze - Kraków, Solec, Swoszowice.

Choroby układu nerwowego: Bystra, Batowice, Ciechocinek, Czarniecka Góra, Druskieniki, Goczałkowice, Jastrząb, Jaworze, Kosów, Krynica, Lubień, Miłowody, Nałęczów, Ojców, Zakopane, Żegiestów.

Skaza zołzowa: Ciechocinek, Druskieniki, Gdynia, Goczałkowice, Hallerowo, Iwonicz, Jastrząb, Rabka, Rymanów, Zakopane, Zaleszczyki.

Choroby z tłem kiłowem: Busk, Ciechocinek, Horyniec, Iwonicz, Krzeszowice, Lubień W., Niemirów, Rabka, Solec, Swoszowice.

Gruźlica płuc: Bystra, Jaremcze, Otwock, Worochta, Zakopane, Zelemlanka, Zawoja.

Gruźlica skóry, kości i stawów: Druskieniki, Ciechocinek, Iwonicz, Jastrząb, Goczałkowice, Rabka, Rymanów, Worochta, Zakopane.

Zatrucie metalami: Busk, Horyniec, Krzeszowice, Lubień W., Niemirów, Podgórze - Kraków, Solec, Swoszowice.

Ozdrowiny po chorobach gorączkowych: Gdynie, Hallerowo, Jaremcze, Jaworze, Krościenko, Krynica, Nałęczów, Rymanów, Szczawnica, Worochta, Zakopane, Zaleszczyki, Zawoja.

SPIS LEKARZY

zamieszkałych w Krakowie i uprawnionych do wykonywania praktyki lekarskiej.

Imię i nazwisko	Specjalność	Adres	Nr. Telef.
Abend Józef	choroby wewnętrzne, lekarz Kasy chorych	Zamojskiego 34	2637
Ackerman Adam	ginekolog i akuszer, lekarz kolejowy	Wiślna 5	349
Adamowicz Paweł Ant.	choroby wewnętrzne, asyst. Klin. med. U. J.	Topolowa 21	
Altstädterówna Süssel	choroby kobiece i położnictwa	Skałeczna 3	
Ameisen Aleksander	chor. płciowe i skórne, lekarz Kasy chorych	Grodzka 15	
Ameisen Fryderyka	choroby skórne i kosmetyka	Długa 9	
Armer Wilhelm	prakt. Szpitala św. Łazarza	Grodzka 4	
Aronsohn Juljan	ginekolog i akuszer latem w Krynicy	Jasna 5	
Artwiński Eugenjusz	Doc. neurologji U. J. choroby nerwowe i umysłowe	Batorego 17	3573
Baczak Halina	bakterjologja, lekarz Kasy chorych	Arjańska 15	
Bannet Arnold	choroby ócz, lekarz Kasy chorych	plac Dominikański 2	1521
Barański Emil Antoni	lekarz-dentysta, lekarz sanit. Dyr. Kol., lekarz Kasy chorych	Florjańska 20	

Imię i nazwisko	Specjalność	Adres	Nr. Telef.
Barberowski Karol Jan	lekarz dentysta	Mały Rynek 4	4585
Bartel Alfred	lekarz wojskowy nie praktykuje	Mikołajska 20	
Bauminger Judessa	Szpital izraelicki	Dietlowska 60	
Baurowicz Aleksander	Prof. U. J. — choroby gardła, krtani, nosa i uszu	Grodzka 26	191
Berezowski Tadeusz	choroby ócz, st. lekarz miejski i Kasy chor.	Sławkowska 25	1 225
Berger Dawid	praktykant szpitala św. Łazarza	Michałowskiego 2	
Bernaciński Franciszek	st. lekarz miejski okr.	Bonerowska 2	531
Bernaciński Juljan Stef.	praktykant Kliniki chorób dzieci	Bonerowska 2	
Bernadzikowski Władysław	sekundarjusz Szpitala OO. Bonifratrów	Długa 60	
Białas Roman	praktykant Szpitala św. Łazarza	Jabłonowskich 12	
Bieberstein Aleksander	choroby wewnętrzne, lekarz Kasy chorych	Warneńczyka 3	4028
Bielawski Jan	masaż mech., therapja, ortopedja	Wolska 7	110
Bielerowa Regina	lekarz-dentysta	Lubomirskich 23	
Bieńkiewicz August	choroby wewnętrzne, lekarz szkolny miej.	plac Groble 8	
Bier Leonard	Dyrektor Państw. Zakł. bad. środków spoż.	Zygmunta Augusta 1	30
Biernacki Henryk	choroby wewnętrzne, lekarz Kasy chorych	Studencka 25	
Bilikiewicz Tadeusz Antoni	Historja medycyny, asyst. U. J.	Kochanowskiego 4	
Binzer Wiktor Józef	asystent II. Kliniki chorób wewn.	Radziwiłłowska 8 b	
Birkenfeld Józef	elew Kliniki chirurgicznej	Lwowska 15	
Birkenfeld Karol	choroby wewnętrzne i położnictwo, lekarz Kasy chorych	Lwowska 15	1534
Birnbaum Aurelja zam. Goldgartowa	choroby skórne, weneryczne i kosmetyka	Sebastjana 18	3563
Blanksteinówna Felicja	choroby dzieci, lekarz Kasy chorych	Zielona 12	1591
Blassberg Maksymiljan	choroby wewnętrzne	Starowiślna 18	457
Bleiweiss Józef	praktykant Szpitala św. Łazarza	mieszka Czarnieckiego 12 ordynuje: Krzywa 9	

Imię i nazwisko	Specjalność	Adres	Nr. Telef.
Bobak Antoni	choroby wewnętrzne, lekarz Kasy chorych, lekarz Policji Państ.	Jabłonowskich 7	2875
Bobak Stefan	chor. skórne i płciowe	Niecała 1	
Bober Antoni	prakt. Szpit. św. Łazarza	Długa 77	
Bobkowska-Czerwińska Helena	choroby wewnętrzne i kobiece	plac Groble 12	2577
Bobrowski Emil	nie praktykuje	Karmelicka 8	1550
Bobrzyński Władysław	praktykant Szpitala św. Łazarza	ul. Stradom 3	
Boczar Stanisł. Teodor	choroby skórne i weneryczne	mieszka: Basztowa 23 ordynuje: Szczepańska 3	11
Böhmerwald Hirsch	choroby wewnętrzne, lekarz Kasy chorych	Retoryka 17	
Borkowski Władysław	choroby chirurgiczne, lekarz Kasy chorych	Rynek Podgórski 11, ord. od 9½—11 i 5—7	
Bornstein Bernhard	praktykant Szpitala św. Łazarza	Kremerowska 4	
Braciejowski Jakób	choroby wewnętrzne i dzieci — od 3—5	Lwowska 41	
Brand Henryk	praktykant w Szpitalu okręgowym V.	Zielona 16	
Brand Henryk	choroby kobiece i położnictwa	Starowiślna 60	1223
Brand Mieczysław	praktykant Szpitala św. Łazarza	Dietlowska 74	
Brandeis Albert	praktykant Szpitala św. Łazarza	Starowiślna 52	
Braun Bronisław	praktykant Szpitala św. Łazarza	Al. Królewska 5	
Breit Lois Jakób	choroby wewnętrzne	Sienna 2	
Breyer Stanisław	przyrodolecznictwo	Wolska 36	
Brudzewski Karol	docent okulistyki U. J., prymarjusz Szpitala św. Łazarza	Florjańska 40	2114
Brzezicki Eugenjusz Emiljan	chor. nerwowe i umysł., lekarz Kasy chorych	Batorego 7	
Buczyńska Zofja zamężna Ślączek	asystent szkoły położnych	Batorego 21/II.	
Bujak Władysław	docent U. J. — choroby dzieci	Długa 58	2396
Bujwid Odo	em. prof. U. J., bakterjolog, dyrektor zakładu szczepień ochron.	Lubicz 34	301

Nazwisko i imię	Specjalność	Adres	Nr. Telef.
Bułat Józef	choroby skórne i weneryczne, zawodowy lekarz wojskowy	ul. Krzemionki 3	
Burzyński Stanisław	lekarz pułkownik	Kochanowskiego 2	
Cetnarowski Edward	położnictwo, choroby kobiece	Potockiego 3	337
Chlipalski Mieczysław	praktykant Szpitala św. Łazarza	Rynek Kleparski L. 14	
Chłopicki Władysław	asystent Kliniki neurologicznej U. J.	Kopernika 48	
Chowaniec Wanda	choroby wewnętrzne	Miejskie Zakłady sanitarne, ulica Prądnicka 50	1075
Chrzanowski Ignacy Bernard	choroby ócz	Szopena 25	
Chudyk Juljan	roentgenologja, asystent Kliniki chirurgicznej U. J. od 8-9 i 4-6	Wiślna 9	1726
Ciechanowski Stanisł.	anatomja patologiczna, prof. U. J.	Szopena 11	3105
Ciećkiewicz Marjan	chor. wewn. i kobiece, lekarz Kasy chorych	Stolarska 7	
Cieśla Władysław	w Szpitalu św. Łazarza	Kopernika 12	
Cikowska Jadwiga	praktykant Szpitala św. Łazarza	plac Kazimierza Wielk. 6/III.	
Cikowski Stanisław	asystent Kliniki ginekologiczno-położn.	Kopernika 7	0027
Ćwikliński Alfred	sekundarjusz Szpitala św. Łazarza	Kraszewskiego12	
Czadowski Edmund	lekarz-dentysta, lekarz Kasy chorych	Wolska 11	
Czapiński Stefan	sekundarjusz Szpitala OO. Bonifratrów	Rakowicka 6	

Nazwisko i imię	Specjalność	Adres	Nr. Telef.
Czapnicki Henryk	choroby wewnętrzne, lekarz Kasy chorych	Florjańska 8	4702
Dallet Zofja	choroby dzieci	Zielona 4	520
Dąbrowski Ludwik	choroby wewnętrzne	Krowoderska 43	
Dobrowolski Witold	praktykant w Klinice I. chorób wewn U. J.	Rękawka 3	
Drobner-Jurowiczowa Czesława Karolina	lekarz dentysta, lekarz Kasy chorych	Zwierzyniecka 7	
Drozdowski Jerzy	kierownik Pogotowia ratunk. — asystent Kliniki stomatolog.	Lubicz 9	4667
Dunaj Zygmunt	choroby wewnętrzne, okręg. lekarz miejski	Długa 21	
Dyboski Tadeusz	choroby skórne i weneryczne, lekarz Kasy chorych	zam.ś.Tomasza22 ord. Florjańska L. 38, od 3–5	3431 4095
Dym Osias	choroby wewnętrzne	Starowiślna 17	558
Dzierżyński Władysław	choroby nerwowe, lekarz ppułkownik	Aleja Słowackiego 60	
Dziuba Stanisław	praktykant w Klinice chorób wewn. U. J.	Kopernika 15	
Dziubiński Władysław	stomatologja, asystent Uniw. Jag.	Garncarska 9	
Eibenschütz Stanisław	praktykant Szpitala św. Łazarza	Radziwiłłowska L. 17	
Eichenholz Izydor	neurologja	Grodzka 40	
Eisele Henryk	bakterjologja lekarz Kasy chorych	Kremerowska 10	
Eisenberg Filip	bakterjologja lekarz Kasy chorych	Dunajewskiego 6	4056

Nazwisko i imię	Specjalność	Adres	Nr. Telef.
Engel Adolf	sekundarjusz w szpitalu izraelickim, choroby wewnętrzne od 3—5	Dietlowska 66	
Engländer Bernard	choroby kobiece	Dietlowska 97	471
Epstein Maurycy	chirurgja i ortopedja	Basztowa 23	2364
Federgrün Paulina, zam. Blumenfeldowa	choroby dzieci	Tarłowska 4	
Feiner Marjema	choroby wewnętrzne	Pawia 3	
Feldmann Wilhelm	praktykant Szpitala św. Łazarza	św. Gertrudy 15	
Feliks Józef	choroby wewnętrzne, lekarz Kasy chorych	Mikołajska 32	1828
Ferber Edmund	st. asystent Kliniki chirurgicznej	Grabowskiego 13	
Ferens Tadeusz	praktykant Szpitala św. Łazarza	Czysta 3	
Fisch Helena	choroby kobiece, praktyk. Kliniki U. J.	Karmelicka 28	
Fischel Tobiasz	praktykant Szpitala izraelickiego	Kupa 5	
Förster Aleksander	choroby dzieci, lekarz Kasy chorych	Bracka 7	
Frąckowiak Tadeusz	choroby nerwowe i umysłowe, asystent kliniki	Kopernika 48	1425
Fränkel Berta, zamężna Silberberg	choroby skórne i weneryczne	Starowiślna 49	1790
Frenkiel Jadwiga	choroby wewnętrzne i dzieci	Gołębia 14	
Freundlich Jan	praktykant Szpitala św. Łazarza	Kołłątaja 9	
Friedeker Salomon	lekarz-dentysta, lekarz Kasy chorych	Karmelicka 28	

Nazwisko i imię	Specjalność	Adres	Nr. Telef.
Friedmann Henryk	choroby wewnętrzne, lekarz Kasy chorych, analizy lek. – lampa kwarcowa 3—5	Wrzesińska 3	1779
Friedman Kalman	praktykant Szpitala św. Łazarza	plac Wolnica 6	
Friedmann Ludwik	położnictwo i choroby kobiece od 2 – 5 pop. w niedz. od 10 – 12	Starowiślna 1	459
Frischer Józef	chirurgja	św. Teresy 6	
Frommer Wiktor	choroby kobiece	Smoleńska 1	
Fuchs Helena Ryfka zamężna Katzowa	choroby dzieci	Parkowa 1	
Fuchs Leon	dyrektor państw. Szpitala św. Łazarza	Aleja Krasińskiego 21	4100
Gabsiewiczówna Jadw.	choroby ócz	Kopernika 38	
Gasiński Józef	praktykant Kliniki chirurgicznej	Kopernika 12	
Gawroński Franciszek Ksawery	st. asystent Kliniki położniczo-ginekolog.	Kopernika 36	
Gądzikiewicz Witold	higjena, prof. Uniw. Jagiell.	Lubicz 42	302
Gąsiorowski Stanisław Karol	lekarz fabryki tytoniu	Szlak 32	
Gedl Edward Zbigniew	chirurgja	Biskupia 5	
Gettlich Adam	choroby dzieci	Dunajewskiego 2	
Gieszczykiewicz Marjan	bakterjologja, prof. Uniw. Jagiell.	Aleja Mickiewicza 13	4645
Glaser Henryk	choroby wewnętrzne od 3 – 5	Długa 31	
Glassner Ignacy	praktykant Szpitala św. Łazarza	św. Sebastjana 3	
Glassner Roman	choroby wewnętrzne, lekarz Kasy chorych	Kalwaryjska 5	1462
Glatzel Jan	chirurgja, Prof. Uniw. Jagiell.	św. Tomasza 22	4494

Nazwisko i imię	Specjalność	Adres	Nr. Telef.
Głębocka Marja	położnictwo i choroby kobiece, lekarz Kasy chorych	Florjańska 53	
Glück Juda Leib	praktykant Szpitala św. Łazarza	Wita Stwosza 27	
Glück Izydor	choroby kobiece, prakt. Szpit. ś. Łazarza	Krótka 10	
Godlewski Emil	biologja, embrjologja, prof. Uniw. Jagiell.	Aleja Krasińskiego 19	3234
Godlewski Marjan	choroby wewnętrzne	Basztowa 1	2488
Godlewski Wacław	praktykant Szpit. okr. V, lekarz Kasy chorych	Staszica 9	
Gogolewska-Löwenhoff Stefanja	choroby dzieci	Aleja Słowackiego 66/I.	
Gogólski Józef	choroby kobiece, chirurgja	Starowiślna 8	
Goldberg Henryk	lekarz Spitala św. Łazarza	Wielopole 11	
Goldberger Leon	praktykant Szpitala św. Łazarza	Rynek Podgórski 12	3314
Goldblatt Edward	praktykant w I. Klinice chorób wewn. U. J.	Zielona 28	
Goldblatt Regina zam. Fenigerowa	choroby kobiece i położnictwo	Zielona 28	
Goldgart Leon	choroby wewnętrzne, lekarz Kasy chorych	Dietlowska 62	391
Goldstein Dawid	choroby skórne i płciowe	Mikołajska 9	
Goldstein Salomon	praktykant Szpitala św. Łazarza	Grodzka 71	
Gołąb Jan Kazimierz	bakterjologja, choroby dzieci — lekarz Kasy chorych	Zyblikiewicza 5	
Gólski Stanisław Michał	choroby wewnętrzne, st. lekarz miejski i Kasy chorych	Basztowa 16 ord. 11-12 i 4-5	1315
Gottlieb Dawid	choroby wewnętrzne 3—5	Dietlowska 68	2852
Gottlieb Gabrjel	roentgenologja 8—10 i 3—6	Grodzka 39	3781
Gottlieb Henryka	położnictwo i choroby kobiece	Wolska 36	249
Grabczak Ludwik	lekarz miejski, dentystyka	ord.: plac WW. Świętych 1 zam.: plac Matejki 5	1341
Grabska Marja Stefanja	choroby wewnętrzne	Krzywa 3	

Nazwisko i imię	Specjalność	Adres	Nr. Telef.
Gradziński Adam	chor. nerwowe i umysł.	Kopernika 17	
Grażyński Edward	choroby dzieci	Potockiego 12	0035
Gross Ludwik		Studencka 9	3610
Grossbard Gustawa zamężna Joffe	prakt. Szpit ś. Ludwika i lekarz Kasy chorych	Dąbrowskiego 3	
Grossfeld Chaim Dawid Henryk	choroby wewnętrzne	Stradom 15	
Grudzewski Adam	choroby wewnętrzne 3–5	Siemiradzkiego 5	1035
Grünbaum Feliks	choroby nosa, gardła, uszu i krtani	Starowiślna 64	
Grünhut Berl	choroby wewnętrzne	Dietlowska 49	1304
Grünhut Józef	choroby kobiece, lekarz Kasy chorych	Jagiellońska 11	
Grzybowski Grzegorz	lekarz Kasy chorych, położnictwo, choroby kobiece i wewn.	Długa 4	1278
Guschlbauer Tadeusz Władysław	praktykant Szpitala św. Łazarza	Długa 62	
Gutfreund Anatol	położnictwo i choroby kobiece	Karmelicka 50	
Gutmanowa ze Spirów Gizela	choroby dzieci 3–5	Grodzka 60/II.	2698
Gutwiński Stanisław Kazimierz	praktykant w Klinice Uniw. Jagiell.	Karmelicka 50	
Gürtler Wojciech	choroby wewnętrzne	Mazowiecka 7	
Haas Adolf	choroby wewnętrzne 3–5	Lwowska 4 I.	2692
Haber Maurycy	choroby jamy ust, stomatologja	Grodzka 32	
Haber Marek	praktykant Szpitala św. Łazarza	Zyblikiewicza 10	

Nazwisko i imię	Specjalność	Adres	Nr. Telef.
Habicht Kazimierz	choroby wewnętrzne, lekarz Kasy chorych	Wielopole 4	3195
Hackbeil Bronisław	choroby wewnętrzne i kobiece	Zielona 19	
Hanczakowski Bazyli	choroby wewnętrzne, lekarz Kasy chorych	Biskupia 8	
Händler Józef	praktykant Szpitala św. Łazarza	Topolowa 32	
Heilpern Leonard	choroby wewnętrzne, lekarz Kasy chorych	św. Gertrudy 10	526
Heller Tadeusz	choroby kobiece i położnictwo — latem w Krynicy	Dietlowska 99	
Herbst Maks	praktykant w Szpitalu	Bonerowska 8/I.	
Herschdörfer Oziasz	choroby wewnętrzne	Dietlowska 58	4399
Herz Stefan	praktykant Szpitala św. Łazarza	Berka Joselewicza 4/I.	
Herzog Jakób Oskar	praktykant Szpitala św. Łazarza	Dietlowska 97	
Heumann Zygmunt	choroby wewnętrzne	Zielona 4	3298
Hilfstein Chaim	choroby wewnętrzne	Dietlowska 83	1373
Hiller Stanisław	choroby wewnętrzne	Lenartowicza 9	
Hirsch Leon	w Szpitalu św. Łazarza	Krakowska 19	
Hirschberg Felicja	choroby dzieci	Zamojskiego 25	
Hirschtal Marjan	praktykant Szpitala św. Łazarza	Legjonów 4	
Hirschtal Reizel zamężna Turowa	choroby wewnętrzne, lekarz Kasy chorych	Krakusa 8	
Hładij Michał	chirurgja — operator Szpit. OO. Bonifratr.	Długa 60	
Hochbaum Ignacy	lekarz Pogotowia ratunkowego	Długa 64	
Horoch Kajetan	chirurgja	Aleja Słowack. 34	
Horowitz Lila	lekarz Kasy chorych, chor. skóry i płciowe i kosmet. lekarska	Dietlowska 59/I.	
Horowitz Maksymiljan	praktykant Szpitala św. Łazarza	Jasna 7	
Hoyer Henryk	anatomja porównawcz. histologja, prof. U. J.	Łęczycka 4	

Nazwisko i imię	Specjalność	Adres	Nr. Telef.
Immerglück-Haberowa Dora	stomatologja	Grodzka 32	
Immich Stanisław	roentgenologja	mieszka: Kremerowska 12 ord.: Batorego 5	
Izraelowicz Leon	praktykant Szpitala św. Łazarza	Zygmunta Augusta 7	
Iwanicki Kazimierz	lekarz wojskowy	Wolska 7	
Jabłoński Antoni	choroby wewnętrzne, naczelny lekarz kolej.	Kremerowska 3	1476
Jakobsohn Leopod	choroby kobiece i położnictwo	Kalwaryjska 7	3082
Jakubowski Marjan Faustyn Ign. Juljan	choroby kobiece	Sienkiewicza 14	
Janikiewicz Stanisław	choroby wewnętrzne, inspektor lekarski w Wojew. krakow.	Szlak 10	
Janiszewski Tomasz	Doc. U. J., higjena społ., choroby płuc	Długa 27	
Jankowski Stanisław	psychjatrja, lek. sądowy	Szewska 22	1255
Jaronowska Irena	praktykant Szpitala św. Łazarza	Staszica 11/II.	
Jaroń Włodzimierz	choroby dzieci	Michałowskiego L. 9	
Jasieńska Anna	praktykant Szpitala św. Łazarza	Kopernika 36	
Jasieński Jerzy	chirurgja	Kopernika 36	
Jastrzębski Juljan	choroby wewnętrzne, położnictwo	Zwierzyniecka 30	
Jaugustyn Stanisław	choroby kobiece i położnictwo	Sławkowska 20	
Juerówna zam. Laksowa Wanda	choroby wewnętrzne i dzieci	Rakowicka 6	
Jugendfein-Kowalska Janina	choroby ócz, asystent Kliniki okulistycznej	Kopernika 38	
Junger Jakób	choroby wewnętrzne	Krakowska 9	
Jurkowicz Izaak	choroby wewnętrzne, lekarz Kasy chorych	Wrzesińska 9	

Nazwisko i imię	Specjalność	Adres	Nr. Telef.
Kader Bronisław	prof. Uniw. Jagiell. chirurgja	Basztowa 4	
Kajzer Adolf	chor. skórne i płciowe, lekarz Kasy chorych	Krowoderska 27	
Kanarek Jerzy	asystent Kliniki chirurgicznej	Kremerowska 8/II.	
Kania Władysław	choroby wewnętrzne	Karmelicka 40	
Kapellner-Kaplicki Mieczysław	chor. skórne i wener., lekarz Kasy chorych	Potockiego 2	2536
Kapelner Szymon	praktykant Szpitala św. Łazarza	Karmelicka 57	
Karasiński Stanisław	patologja ogólna i doświadczalna, asystent Uniw. Jag.	Siemiradzkiego L. 11	4777
Karczewski Władysław Wacław	sekundarjusz Szpitala św. Łazarza	Czapskich 3/II.	
Karelus Kazimierz	choroby ócz — prymar. Szpit. OO. Bonifratr. lekarz Kasy chorych	Basztowa 1	2744
Katyńska Irena Henr.	praktykant Szpitala św. Łazarza	Dietlowska 88/II.	
Katzner Henryk	choroby wewnętrzne	Krakowska 32	
Kaulbersz Jerzy	neurologja i fizjologja, asystent Uniw. Jag.	Grzegórzecka 16	
Keller Tadeusz Mieczysław	Doc. Uniw. Jagiell., ginekologja i położn.	św. Tomasza 22	1800
Kepler Wiktor	choroby wewnętrzne	Legjonów 12	
Kępiński Leon	lekarz powiatowy, chor. wewn. i serca	Batorego 23	
Kiełczewski Stanisław	asystent Zakł. anatomji patologicznej U. J.	Topolowa 40	
Kirschner Józef	neurologja — praktyk. Szpitala św. Łazarza	Karmelicka 10	
Kjajnman Dawid	praktykant Szpitala św. Łazarza	Lubicz 3	
Klassa Eugenjusz Karol	choroby gardła i nosa, asystent Kliniki U. J.	Basztowa 10/II.	
Klecki Karol	prof. Uniw. Jagiell. patologja	Krupnicza 9	
Klęsk Adolf	chirurgja, lekarz szkolny miej.	św. Jana 18	2091

Nazwisko i imię	Specjalność	Adres	Nr. Telef.
Kluczyński Jerzy Marceli	porucznik-lekarz Wojsk Polskich	Długa 47/I.	
Kluger Władysław	choroby wewnętrzne	Sobieskiego 10	2154
Kłosowski Rola Eugenjusz	emer. lekarz wojskowy nie praktykuje	Tyniecka 3	
Kłosowski Stanisław	choroby wewnętrzne, lekarz Kasy chorych	Zwierzyniecka 8	
Knorek Jan	chirurgja, lekarz Kasy chorych	Basztowa 9 ofic. II. p.	
Koch-Kowalikowa Karolina	choroby ócz — asystent Kliniki Uniw. Jag.	Kopernika 38	
Kocwa Juljusz	choroby wewnętrzne, lekarz w Wojew.	Sławkowska 23	
Kohn Maksymiljan	choroby wewnętrzne, lekarz Kasy chorych	Mazowiecka 64	
Kolczycka zam. Liebeskind Leja	praktykant Szpitala św. Łazarza	Krupnicza 22/II.	4391
Kołodyńska Zdzisława	choroby dzieci	Strzelecka 2	
Kołtun Jan	choroby wewnętrzne	Gertrudy 10	
Komorowski Bolesław	choroby dzieci i wewn., st. lekarz miejski	Łelewela 6	0419
Kopacz Tadeusz	choroby dzieci	Wiślna 12	4665
Kopf Leon	chor. wewn. i kobiece, latem w Krynicy	Szujskiego 1	
Korabczyńska Bronisł.	radjologja	Karmelicka 20	3396
Korczyński Ludomir	prof. Uniw. Jagiell., choroby wewnętrzne	Sobieskiego 16 c.	3011
Korngold-Rosenowa Regina	choroby wewnętrzne, lekarz Kasy chorych	Michałowskiego 6	
Korolewicz Bolesław	choroby wewnętrzne, lekarz pułkownik	Bracka 11	2578
Korolowa Stefanja	chor. kobiece i położn.	plac WW. Św. 11	
Kościuszkowa Janina	choroby dzieci	Krowoderska 11	2357
Kosiński Mieczyslaw	chirurgja — ortopedja	m. Łobzowska 29 ord. ś. Filipa 15	 4696
Kosowski Mieczysław Stefan	praktykant Szpitala św. Łazarza	Zamojskiego 45	
Kossobudzki Czesław	prakt. Szpit. św. Łazarza	Krowoderska 53	
Kost Jakób Izydor	choroby skórne, roentgenologja	Kapucyńska 3	
Kostanecki Kazimierz	prof. Uniw. Jagiell. anatomja opisowa	Sienkiewicza 24	214
Kostecki Jan	choroby dzieci, lekarz Kasy chorych	Florjańska 15	
Kostrzewski Józef	Doc. U. J., prymarjusz Szpitala św. Łazarza, choroby zakaźne	Zygmunta Augusta 3	

Nazwisko i imię	Specjalność	Adres	Nr. Telef.
Kowalski Seweryn Roman	praktykant Szpitala św. Łazarza	Rakowicka 4	
Kowenicki Walerjan	choroby wewnętrzne i kobiece	Karmelicka 7/II.	2342
Kozłowski Michał	choroby skórne i weneryczne	Sławkowska 18	
Königsberger &eon	praktykant Szpitala św. Łazarza	Sołtyka 13	
Kraczek Franciszek	praktykant II. Kliniki chorób wewnętrzn.	Kopernika 17	
Kraft Emil	choroby ócz, kierow. poradni dla uczniów szkół śred.	Bonerowska 5	
Kragen-Schuldenfreiowa Marja	choroby wewnętrzne	Stradom 25	
Kragen Antonina	Szpital św. Łazarza	Twardowskiego L. 15	
Kramarzyński Adam	choroby wewnętrzne, lekarz szkolny miej.	Mikołajska 26	2 514
Krause Podwińska Marja Helena	lekarz-dentysta	Garncarska 9/I.	
Krauze Marja z domu Kowalczyk	choroby wewnętrzne i kobiece	Bracka 2/II.	
Kränzler Alina	praktykant Szpitala św. Łazarza	Zielona 28	
Krokiewicz Antoni	prymarjusz Szpitala św. Łazarza, choroby wewnętrzne	Kapucyńska 5	454
Kropaczek Franciszek Wilhelm	choroby wewnętrzne, emer. lekarz Wojew.	Starowiślna 21	
Krudowski Stefan Marceli	lekarz wojskowy, ordynator oddziału umysłowo-nerwow. Szpitala O. 5	Sobieskiego 15	
Kruszewski Klemens	praktykant Szpitala św. Łazarza	Konarskiego 2	
Kubiczek Mieczysław		Siemiradzkiego 9	
Kuc Franciszek	sekundarjusz Szpitala św. Łazarza	Basztowa 5	
Kułakowska Marja	asystent Klin. okul. U. J. choroby ócz	Kopernika 38	
Kunicki Adam	lekarz Kliniki chorób nerwow. i umysłow.	Kopernika 48	
Kunicki Ryszard Paweł	choroby wewnętrzne, lekarz Kasy chorych	Karmelicka 16	
Kupczyk Bernard	neurologja i fizykalna terapja	Szujskiego 11	1295

Nazwisko i imię	Specjalność	Adres	Nr. Telef.
Kurtz Süsskind	praktykant Szpitala św. Łazarza	Sandomierska 5	1640
Kuryło Eustachy	praktykant Szpitala św. Łazarza	Topolowa 34/II.	
Kwaśnicki August	choroby dzieci — nie praktykuje	Basztowa 4	
Kwiatkowski Stanisław	chor. wewn. i chirurg., lekarz sądowy	plac Matejki 6	1401
Lachs Jan	lekarz Kasy chorych, choroby kobiece	Jasna 7	235
Lachs Romuald	praktykant Szpitala św. Łazarza	Zwierzyniecka L. 11/III.	
Landau Ada Róża	choroby gardła i uszu ord. 3—5, lekarz Kasy chorych	Zielona 11/I.	3153
Landau-Szancer Basia	choroby ócz 3—5	Szujskiego 3	4103
Landau-Lichtig Chane	choroby wewnętrzne	Straszewskieg. 26	
Landau Zygmunt	choroby wewnętrzne i neurologja	Zyblikiewicza L. 19/I.	
Landau Jan	choroby dzieci	św. Gertrudy 9	1433
Landau Maurycy	choroby wewnętrzne, lekarz Kasy chorych	Wielopole 11	1231
Landau Rafał	choroby dzieci	Starowiślna 8	
Lanner Leon	choroby kobiece i położnictwo	Dietlowska 73	
Lanota zamęż. Michalikowa Ernestyna Fr.	choroby kobiece i położnictwo	Jabłonowskich 2	1189
Laser Mojżesz	praktykant Szpitala św. Łazarza	Miodowa 22	

Nazwisko i imię	Specjalność	Adres	Nr. Telef.
Laser Debora	praktykant Szpitala św. Łazarza	Miodowa 22	
Laszczka Czesław	anatomja patologiczna st. asyst. Zakł. U. J.	Żmujdzka 23	
Latkowski Józef	prof. Uniw. Jagiell. dyrektor Kliniki chorób wewnętrznych	Pańska 5	1230
Laub Abraham	choroby wewnętrzne, lekarz Kasy chorych	Rynek Podgórski 13	
Lauer Aleksander	choroby uszu, nosa, ust i gardła	Potockiego 13	1094
Lehrhaft Dawid	praktykant I. Kliniki chorób wewnętrzn.	Rękawka 41	
Leinkram Michał	choroby wewnętrzne	św. Sebastjana 22	
Leinkram Zygmunt	choroby wewnętrzne, lekarz Kasy chorych	Wrzesińska 7	1108
Leuchter Wolf Hirsch	choroby weneryczne i skórne, lekarz Kasy chorych	Straszewskiego 2	2720
Lewkowicz Ksawery	prof. Uniw. Jagiell. choroby dzieci, ord. 4—5 pop.	Krowoderska 19	3502
Libman Edward	choroby wewnętrzne, lekarz Kasy chorych	Dunajewskiego L. 6/II.	
Liebeskind Józef	choroby kobiece	Starowiślna 6	403
Liebeskind Salo	praktykant Szpitala św. Łazarza	Krupnicza 22	
Lindenfeld Leopold	urologja — praktykant Szpitala św. Łazarza	Lubicz 26	
Lisowska-Tesarzowa Walentyna Teofila	stomatologja, lekarz Kasy chorych	Basztowa 10	
Liwszyc Samson Stanisław	lekarz Kasy chorych choroby wewnętrz. ord. 3 - 5	Zielona 20/I.	2776
Löffelholz-Fleischmanowa Chane	lekarz-dentysta	Zamojskiego 26	
Löw Matylda	praktyk. Szpitala izrael.	Dietlowska 111	
Loewenberg Jakób	choroby wewnętrzne i kobiece	Zwierzyniecka L. 9/II.	
Löwenhoff Konstanty	bakterjologja, asystent Państw. Zakładu higjeny	Aleja Słowackiego 66/I	
Ludmirski Zygmunt	choroby wewnętrzne i dzieci, lekarz szkolny	Karmelicka 31	
Luster Leon	choroby skóry, kosmetyka lekarska	Florjańska 37	

Nazwisko i imię	Specjalność	Adres	Nr. Telef.
Lustig Juljan	choroby wewnętrzne, fizjoterapja	Dietlowska 99	1256
Łada Izabella zamężna Olbrychtowa	dentystyka	Szpitalna 4	
Łapiński Stanisław	choroby wewnętrzne	Florjańska 31	3353
Łepkowski Wincenty	prof. Uniw. Jag., dyrektor Instyt. stomat.	Straszewskiego L. 26	239
Łomiński Emil	choroby ócz, lekarz szkolny miejski i Kasy chorych	Rynek główny 14	175
Łomiński Jan Gustaw	praktykant Kliniki ginekolog.-położ. U. J.	Sienna 13	
Łopaciński Michał	choroby wewnętrzne	św. Marka 5	0109
Łowczowski Wiktor Leszek	praktykant Szpitala św. Łazarza	Aleja Mickiewicza 43	
Łuka Ludwik	asystent Klin. chorób nerw. i umysł. U. J.	Kopernika 48	
Machauf Edward	choroby gardła, krtani, nosa, uszu, lekarz Kasy chorych	Grodzka 50	1822
Maciąg Adam	choroby wewnętrzne, lekarz-pułkownik	Basztowa 1	1245
Macieszyna z Jeleńskich Sabina	choroby nerw. i umysł., lekarz Kasy chorych	plac Jabłonowskich 2	
Mackiewicz Władysław	praktykant Szpitala św. Łazarza	Radziwiłłowska L. 17	

Nazwisko i imię	Specjalność	Adres	Nr. Telef.
Majewicz Edmund	choroby wewnętrzne	Straszewskiego L. 24	1188
Majewski Kazimierz	prof. Uniw. Jagiell., choroby ócz	Dunajewskiego L. 6	1319
Malewski Tadeusz	choroby wewnętrzne	Gontyna 14	
Malkiewicz Zdzisław	praktykant Szpitala św. Ludwika	Rynek główny 9	
Małkiewicz Edward	lekarz wojskowy	Wielopole 10	
Mamczyn Włodzimierz	choroby skórne i weneryczne	Rakowicka 4	
Mańkowska Marja	anatomja patologiczna	Jabłonowskich 3	
Marcinkowski Włodzimierz	praktykant Szpitala św. Łazarza	Podwale 1	
Marcyaniak Franciszek	asyst. Kliniki dermatol. lekarz Kasy chorych	Pędzichów-boczna 3	
Margulies Wolf	choroby wewnętrzne, lekarz Kasy chorych	ś. Agnieszki 2/II.	2336
Markowa Ada	choroby kobiece i położnictwo	Wolska 11	1161
Markowicz Mieczysław	praktykant Szpitala św. Łazarza	Kołłątaja 11	
Masny Ignacy	b. lekarz wojskowy	Szlak 8	
Maślanka Józef	położnictwo i choroby kobiece	Król. Jadwigi 6	
Maydell Ernest	prof. Uniw. Jagiell. fizjologsa	Librowszczyzna Gmach P. K.O.	
Mazanowski Adam	praktykant Szpitala św. Łazarza	Groble 3	
Maziarski Stanisław	prof. Uniw. Jagiell. histologja — choroby skórne i weneryczne	Łobzowska 4	2564
Mazurek Stanisław	praktykant Szpitala	Krzywa 7/I.	
Medyński Władysław	choroby nerwowe i umysłowe	Szewska 27	559
Menasche Eugenja	praktyk. Szpitala św. Łazarza	Florjańska 47	
Merunowicz Tadeusz	lekarz-dentysta	Basztowa 1	3116
Merz Alfred	choroby dzieci, lekarz szkolny miej., lekarz Kasy chorych	Starowiślna 1	442
Mester Adolf Jakób	b. sekundarjusz Szpitala izraelickiego, choroby wewnętrzne	Wrzesińska 8	
Michalik Kazimierz Edward	choroby wewnętrzne	plac Jablonowskich 2	
Milbert Feliks	lekarz wojskowy	Cieszyńska 16	
Miodoński Jan Józef	choroby gardła	Pańska 14 I. p.	

Nazwisko i imię	Specjalność	Adres	Nr. Telef.
Mirtenbaum Leon	lekarz-dentysta	Grodzka 6	
Missona Krzysztof	choroby skórne i weneryczne, lekarz Kasy chorych	Kopernika 2	
Morgenbesser Marek	sekundarjusz Szpitala św. Lazarza, choroby wewnętrz.	Aleja Słowackiego 40	
Mróz Tadeusz	asystent Uniw. Jagiell. anatomja patol.	Mikołajska 11	
Mulowski Tadeusz Stanisław	lekarz Krak. ochotn. Tow. ratunkowego	Krowoderska 8	
Murczyński Władysław	choroby wewnętrzne	Wielopole 9	1217
Murdzieński Feliks	choroby wewnętrzne	Szpitalna 34	102
Murdzieński Francisz.	choroby dzieci	Szpitalna 34	102
Mühlgraum Samuel	praktykant Szpitala św. Łazarza	Augustjańska 4	
Münz Emil	choroby skórne i weneryczne	Szewska 9	
Nadolski Jerzy	choroby kobiece, lekarz-pułkownik	Dunajewskiego 1	
Nartowski Mieczysław	choroby wewnętrzne i nerwowe	pl. Szczepański 2	2251
Nattel Ella	praktykant Szpitala św. Łazarza	Orzeszkowej 9	
Neugebauer Ludwik	choroby nerwowe i umyslowe, asystent Kliniki U. J.	Kopernika 48	
Niewola Jan	asystent szkoły położn., lekarz Kasy chorych	Rynek podgórski L. 9	4610

Nazwisko i imię	Specjalność	Adres	Nr. Telef.
Nodzyński Tadeusz	praktykant Szpitala św. Łazarza	Kielecka 19	
Nowak Juljan	prof. bakterjologji U. J. nie praktykuje	Wyspiańskiego (dom własny)	2510
Nowak Marjan Józef	chirurgja — sekundarj. Szpitala OO. Bonifr.	Trynitarska 11	
Nowakowski Władysł.	praktykant Szpitala św. Łazarza	Strzelecka 9	
Nowicka Helena zamężna Kopaczowa	choroby dzieci	Wiślna 12	4665
Nowicki Stanisław	chirurgja — asystent Kliniki chirurg. U. J.	Kopernika 40	
Nudeiman-Farglowa Marja Małka	dentystyka	Dwernickiego 5	
Nüssenfeld Józef	chirurgja i urologja, lekarz Kasy chorych	Potockiego 12	3502
Nykliński Mieczysław	praktykant Szpitala św. Łazarza	Stolarska 13	
Oberländer Aleksander	choroby skórne	Wolska 28	
Olbrycht Jan Stanisław	prof. Uniw. Jagiell. medycyna sądowa	Szpitalna 4	4306
Oszacki Aleksander	Doc. Uniw. Jagiell. choroby wewnętrz.	Krupnicza 10	2306
Owczyński Tadeusz	praktykant Szpitala św. Łazarza	Lubicz 34	2306
Owsiński Józef	naczelny lekarz miejski	Gołębia 2	1499

Nazwisko i imię	Specjalność	Adres	Nr. Telef.
Pachoński Adam	choroby gardła i uszu	Potockiego 4	3375
Papée Adam	choroby kobiece	Aleja Słowackiego 42	
Paster Zygmunt	choroby kobiece i położnictwo od 3—5	Starowiślna 33	2813
Pawlas Tadeusz	choroby skóry	Czapskich 1	4210
Pawliger Leon	chirurgja, lekarz Kasy chorych	Dietlowska 91	4495
Pechner Henryk	choroby wewnętrzne, lekarz Kasy chorych	Podgórska 11	4656
Pechnerowa Marja	choroby wewnętrzne, lekarz Kasy chorych	Zyblikiewicza 10	4656
Pelczar Kazimierz	patologja ogólna, asyst. Uniw. Jagiell.	Grzegórzecka 16	
Piątkowski Juljusz	lekarz-dentysta	plac Matejki 5	
Piątkowski Marjan	choroby wewnętrzne	Wolska 8	173
Pieczenko Walentyna	praktykant Szpitala św. Łazarza	Aleja Mickiewicza 13	
Piekarska Marja	choroby kobiece i położnictwo	Sobieskiego 17	
Pierożyński Oktawjan	praktykant Szpitala św. Łazarza	Kopernika 17	
Pilecki Łazarz	choroby skórne i wener. inspektor sanit.-obyczajowy w Wojew. krakowskiem	Asnyka 3	4606
Piltz Jan	prof. Uniw. Jagiell. choroby nerwowe i umysłowe	Botaniczna 1	1394
Pinkusfeld Adolf	choroby wewnętrzne, sek. Szpit. św. Łazarza ord. 3—4	św Sebastjana 7	1663
Pinkusfeldowa Regina (Reich)	choroby dzieci	św. Sebastjana 7	
Piotrowski Kazimierz	choroby kobiece	Długa 60	
Piotrowski Tymoteusz	choroby kobiece i położnictwo	Garncarska 9	523
Pisarski Tadeusz	operator-urolog	Długa 29	3246
Pisarski Tadeusz Wacław	praktykant Szpitala św. Łazarza	Zyblikiewicza 5	
Pisek Henryk	choroby wewnętrzne, okręg. lekarz miejski	Lwowska 17	2595
Pisek Leon	lekarz-dentysta	Grodzka 60	
Piskozub Kazimierz	praktykant Szpitala św. Łazarza	Topolowa 33/I.	
Podlęski Walenty	lekarz-dentysta, lekarz Kasy chorych	Szczepańska 5	

Nazwisko i imię	Specjalność	Adres	Nr. Telef.
Podwiński Stanisław	lekarz-dentysta, lekarz Kasy chorych, asyst. Kliniki stomat.	Aleja Słowackiego 32/I.	
Podworski Edward	choroby ócz	Krowoderska 8	
Pogonowski Bolesław	położnictwo i choroby kobiece, lekarz Kasy chorych	Długa 27	4478
Polek Aleksander	asyst. Zakładu farmakologji Uniw. Jag.	Różana 9	
Porański Wilhelm	lekarz dentysta, lekarz Kasy chorych	św. Marka 27	1012
Powąska Henryk Jan	choroby wewnętrzne ord. 3—4	Kochanowskiego L. 19	
Poźniak Stanisław	choroby wewnętrzne i dzieci — lekarz szkolny miejski	Potockiego 13	474
Praetzel Gustaw	lekarz-dentysta	Rynek główny 24	1184
Pronaschko Norma z domu Taub		Helclów 21	
Przeworski Stanisław Mieczysław	choroby gardła i uszu	Florjańska 39	
Przybylski Adam Stanisław	roentgeoologja	Rękawka 3	
Ptak Stanisław	lekarz Lecznicy Związk.	Garncarska 11	
Radwańska Wanda	położnictwo i choroby kobiece	Grodzka 62	290
Ramotowska-Wrońska Bolesława	choroby dzieci	Długa 30	
Rec Wojciech	chirurgja, ppułkownik-lekarz	Rynek główny 8	3256
Redo Aleksander	choroby wewnętrzne, lekarz Kasy chorych	Zwierzyniecka 11	

Nazwisko i imię	Specjalność	Adres	Nr. Telef.
Reich Karol	choroby wewnętrzne	Krowoderska 77	
Reich Ryszard Izydor	choroby kobiece i położnictwo	Grodzka 58	
Reichert Janina zamęż. Romanowa	asystent Zakładu histologji Uniw. Jagiell.	Szujskiego 6	
Reiner Otmar	choroby wewnętrzne	Szpitalna 38	2349
Reiss Heryk Jan	choroby skóry, asystent Kliniki Uniw. Jagiell.	Krupnicza 5	
Remin Stanisław	lekarz miejski i Kasy chorych	Wiślna 7	
Ritter Jakób	choroby dzieci	św. Gertrudy 18	1890
Rogalski Tadeusz	choroby nerwowe i umysłowe	Basztowa 3	575
Roman Stanisław	asystent Zakładu anatomji patolog. U. J.	Szujskiego 6/I.	
Rose Maksymiljan	choroby nerwowe i umysłowe	Wiślna 9	3016
Rose Stella	choroby wewnętrzne	Wiślna 9	3016
Rosenbaum Basia	praktykant Szpitala św. Łazarza	Librowszczyzna 1	
Rosenblatt-Molknerowa Eleonora Rachela	choroby wewnętrzne	Czysta 14	4784
Rosenhauch Edmund	choroby ócz, ppułkownik-lekarz	Juljusza Lea 10	271
Rosenzweig Henryk Naftali	chor. skórne i płciowe od 12—1 i od 3—6	Zwierzyniecka L. 11/I.	2804
Rosenzweig z Heckerów Helena	choroby dzieci	Zwierzyniecka L. 11/I.	2804
Rosner Aleksander	prof. Uniw. Jagiell. położnictwo i choroby kobiece	Wielopole 4	82
Rost Bronisław	lekarz Kasy chorych, choroby nerwowe ord. od 3—5	Mały Rynek 4	2675
Rubczyńska Janina Alfreda Ewa	choroby wewnętrzne	Jabłonowskich 6	
Rubinstein Amalja zam. Jurkiewiczowa	choroby kobiece i położnictwo	Wrzesińska 9	3480
Rubinstein Dawid	sekundarjusz Szpitala św. Łazarza ord. 3—5	Krakowska 13	1456
Rutkowski Maksymilj.	prof. Uniw. Jagiell. chirugja	Basztowa 6	371
Rychliński Wacław	choroby kobiece i położnictwo	Aleja Słowackiego 9	2020
Ryglicki Stefan Roman	choroby wewnętrzne	Czarnowiejska 15	

Nazwisko i imię	Specjalność	Adres	Nr. Telef.
Rychwicki Włodzim.	asystent Zakładu Uniw. Jagiel. — higjena	Garncarska 14/I.	
Rzegociński Bolesław	lekarz Kasy chorych, chirurgja	Rynek Kleparski L. 8	264
Salomon Samson	choroby weneryczne i skórne	św. Krzyża 7/I.	
Sas Adolf	choroby wewnętrzne i dzieci	Pańska 10/II.	2766
Schenker Izaak	chirurgja	św. Gertrudy 16	2527
Scheidlingerówna Marja	choroby dzieci	plac Wolnica 5	
Schimmer Seweryn	praktykant Szpitala św. Łazarza	Lubelska 23	
Schinagel Emil	choroby dzieci	Morawskiego 6	
Schlank Józef	choroby kobiece i położnictwo	Gołębia 2	2409
Schneider Jan	choroby dzieci	Ewierzyniecka 19	
Schneider Ludwik	choroby wewnętrzne	Florjańska 34	177
Schornstein Helena zamężna Chudyk	Szpital św. Łazarza	Wiślna 9	3016
Schönberg Emil	choroby wewnętrzne, lekarz Kasy chorych	Grodzka 71	2446
Schönberg Maks	praktykant Szpitala św. Łazarza	Librowszczyzna 6	
Schreiber Józef	choroby kobiece i położnictwo	Długa 10	

Nazwisko i imię	Specjalność	Adres	Nr. Telef.
Schwarz Zygfryd	choroby wewnętrzne	Zielona 11	2491
Schwarzbart Adolf	choroby gardła, uszu, zaburzenia głosu i mowy	Starowiślna 4	
Schwarzbart-Feldblum Bronisława	choroby wewnętrzne	Krupnicza 3	
Ściesiński Kazimieuz	anatomja patologiczna, asystent Zakładu Uniw. Jagiell.	Grzegórzecka 15	
Sędzielowski Józef	lekarz-dentysta	Dunajewskiego 6	1303
Siedlecki Feliks	choroby wewnętrzne, Docent Uniw. Jag.	Konarskiego 35	
Sikorska Aurelja	choroby nerwowe i umysłowe	Wenecja 2	3511
Sikorska Helena	choroby wewnętrzne, lekarz szkolny miej.	Karmelicka 28	
Sikorski Stanisław	choroby wewnętrzne, st. lekarz okręg. miej.	Lwowska 2	2054
Silber Erna zamężna Landauowa	praktykant Szpitala św. Łazarza	Wielopole 22	
Silberberg (z Löbel) Leon	choroby wewnętrzne	Starowiślna 49	
Silberberg Sprynca Stefanja	praktykant Szpitala izraelickiego	Starowiślna 41	
Silberfeld Anna Regina	dentystyka	ord. Mostowa 10 zam. Syrokomli 5	
Silberring Majer Jonasz	choroby ócz, lekarz Kasy chorych	Sławkowska 30	
Skórczewski Witold	choroby wewnętrzne	Smoleńska 13	
Ślączka Aleksander	lekarz Kasy chorych, choroby nerwowe i umysłowe	Batorego 21/II.	
Służewski Kazimierz	choroby wewnętrzne, i kobiece st. okręg. lekarz miej.	Rynek podgórski L. 8	2594
Smreczyńska Helena zamężna Przybylska	bakterjologja	Rękawka 3	
Sobieszczański Ludwik	lekarz Kasy chorych, dyrektor Zakładów sanitarnych miejsk.	Prądnicka 50	1075
Sokołowska Helena	choroby wewnętrzne, lekarz szkolny miej.	Łobzowska 7	
Sokołowski Tadeusz	choroby ócz	Krowoderska 11	
Solecka Marja Anna	lekarka szkolna	Siemiradzkiego L. 25	
Sowińska Anna Julja Elżbieta	praktykant Szpitala św. Łazarza	Pańska 6	

Nazwisko i imię	Specjalność	Adres	Nr. Telef.
Spira Józef	choroby gardła, nosa i uszu	Rynek główny 24	1498
Spira Rafał	choroby gardła, nosa i uszu	Pijarska 5	
Spira Grüna Lewingerowa	lekarz Kasy chorych, choroby wewnętrz. i dziecięce	Paulińska 26	1307
Spoczyńska Jadwiga Agnieszka	choroby dzieci	Anczyca 9	
Spritzer Marceli	praktykant Szpitala św. Łazarza	Sienna 2/IV.	
Spissowa Marja	higjena	Szlak 38	
Spyra Stanisław Roman Marjan	lekarz Kasy chorych	Smoleńska 21	
Sroka Izrael	choroby wewnętrzne od 3—5	Czarnowiejska 32	
Stachórska Anna	choroby kobiece i położnictwo, djatermja	zam.: Kremerowska 10 ord.: Basztowa 4	
Stahr Eljasz	choroby wewnętrzne, naczelny lekarz Kasy chorych	Potockiego 7	1519
Stankiewicz Wiktor	choroby kobiece i położnictwo, lekarz kolejowy	Potockiego 1	339
Starzewski Wojciech Ludwik Józef	praktykant Szpitala św. Łazarza	Retoryka 3	
Statter Józef	lekarz Kasy chorych, choroby dzieci od 3—5	Kalwaryjska 21	1776
Stawiarska Gabrjela	praktykant Szpitala św. Łazarza, lekarka szkolna	Czysta 21	
Steinberg Leon	praktykant Szpitala św. Łazarza	Berka Joselewicza 18/I.	
Steinberg Maurycy	praktykant Szpitala św. Łazarza	Przemyska 3	
Sternbach Karol	choroby skórne i weneryczne, lekarz Kasy chorych	Sobieskiego 1	
Sternberg Jozua	praktykant Szpitala św. Łazarza	Garncarska 3	
Stępowska Aleksandra	choroby nerwowe i zaburzenia mowy	Studencka 6	
Stępowski Bronisław	choroby kobiece i po łożnictwo	Studencka 6	

Nazwisko i imię	Specjalność	Adres	Nr. Telef.
Stieglitz Rachela	choroby kobiece i położnictwo	Kazimierza Wielkiego 36	
Stoch Stanisław	praktykant Szpitala św. Łazarza — chirurgja	Krowoderska L. 48/I.	
Stockowa-Kitaj Hąlina	praktykant Szpitala św. Łazarza — choroby ócz	św. Sebastjana L. 15/III.	
Stopczański Jan	choroby skórne i weneryczne, st. lekarz miejski	Szewska 4	1325
Strycharski Alfred		Rynek kleparski L. 10/II.	
Strzemieński Stefan	choroby gardła, krtani, nosa i uszu, lekarz Kasy chorych	Pijarska 9	171
Stypa Mieczysław Ferdynand	lekarz Kasy chorych, chirurgja	Dietlowska 84 gmach P. K. O.	
Suchorzewska Marja Janina	choroby wewnętrzne	Straszewskiego 2	
Surowiec Antoni	lekarz-dentysta, lekarz Kasy chorych	Łobzowska 15	3432
Surzycki Józef	choroby wewnętrzne, lekarz Kasy chorych	Karmelicka 27	156
Sûsser Mojżesz	choroby wewnętrzne	Rabina Meiselsa L. 1	
Świerczek Stanisław		Smoleńska 35	
Świerz Witold	choroby gardła, nosa i uszu, lekarz Kasy chorych	Grabowskiego L. 9 a.	4241
Syrop Jakób	lekarz-dentysta	plac WW. Świętych 10	1321
Szabuniewicz Bożydar	asystent Zakładu fizjologji Uniw. Jag.	Grzegórzecka 16	
Szancenbach Jan	choroby kobiece i położnictwo, lekarz Kasy chorych	Bracka 10	3079
Szancer Hirsch Henryk	Szpital św. Łazarza	ś. Wawrzyńca 11	2947
Szczeklik Edward	asystent Kliniki chorób wewnętrznych Uniw. Jagiell.	Felicjanek 11	
Sztencel Władysław	lekarz Kasy chorych, choroby wewnętrz. od 3—5	Grodzka 44	1820
Szubarga Józef Jan		Jabłonowskich 12	
Szumowski Władysław	choroby gardła, nosa i uszu, latem w Szczawnicy	Wolska 6/II.	

Nazwisko i imię	Specjalność	Adres	Nr. Telef.
Szuniewicz Wacław	choroby dzieci	Stradomska 4	
Surzec Antoni	choroby kobiece i położnictwo	Garbarska 7	
Szymanowicz Józef	Docent Uniw. Jagiell. choroby kobiece i położnictwo	Karmelicka 29	424
Teichmann Aleksander	chorobv wewnętrzne	Grodzka 61	3025
Tempka Tadeusz	prof. Uniw. Jagiell. choroby wewnętrz. od 3—5	św. Jana 1	4668
Thorn Adela zamężna Silberring	choroby skórne i kosmetyka lekarska	Sławkowska 30	
Thur Zygmunt	praktykant Szpitala św. Łazarza	Krakusa 8	
Tiger Abraham	choroby wewnętrzne	Salinarna 1	
Tochdwicz Leon	praktykant Szpitala św. Łazarza	Basztowa 24/III.	
Tokarski Marjan Stanisław	choroby wewnętrzne i ócz — lekarz szkolny	Kołłątaja 11	
Trau Hirsch	praktykant Szpitala św. Łazarza	Dietlowska 99	
Trzebicka Stefanija	choroby ócz, lekarz Kasy chorych	Starowiślna 19	
Trzebicky Rudolf	choroby skórne i weneryczne, lekarz Kasy chorych	św. Krzyża 7 od 4—6	
Trzepałka Walerjan	lekarz I. Kliniki chorób wewnętrznych Uniw. Jagiell. i Szpitala św. Łazarza	Zwierzyniecka 8	

Nazwisko i imię	Specjalność	Adres	Nr. Telef.
Turkowa Marja	choroby wewnętrzne, lekarka szkolna	św. Jana 9/I.	3486
Twaróg Michalina Zofja zamęż Gradzińska	choroby nerwowe i umysłowe	Szpital ś. Łazarza oddz. VI.	
Uhma Czesław Antoni	asystent Zakładu medycyny sądowej	Pędzichów 5	
Vergesslich Stefan Ludwik	choroby wewnętrzne od 3–5	Topolowa 4	
Wachholz Leon Jan	prof. Uniw. Jagiell. medycyna sądowa	Wyspiańskiego 8	
Wachtel Henryk	radjologja	Krupnicza 8	
Wachtel Zygmunt	chirurgja i ortopedja	Straszewskiego L. 21	365
Wajdówna Marja		Dietlowska 84	
Walewski Stanisław	choroby wewnętrzne, lekarz Kasy chorych	Michałowskiego L. 14/II.	

Nazwisko i imię	Specjalność	Adres	Nr. Telef.
Walter Franciszek	prof. Uniw. Jagiell. choroby skórne i weneryczne	ord.: Rynek kleparski 6 mieszka: Lenartowicza 5	2343
Wander Leon	lekarz Kasy chorych, choroby nerwowe i umysłowe	Koletek 6	
Wasserberg Dora	dentystyka, lekarz Kasy chorych	Krakowska 31	
Wandycz Leon		Siemiradzkiego 7	
Wasserberg Paulina	choroby wewnętrzne. lekarz Kasy chorych	Grodzka 48	3358
Wasserman Józef	choroby wewnętrzne	Zyblikiewicza 9	
Wąsowicz Zygmunt	choroby wewnętrzne, latem w Krynicy	Łobzowska 7	
Weber Henryk	choroby skórne i weneryczne	Florjańska 9	
Weinberg-Teichnerowa Sabina	lekarz-dentysta, lekarz Kasy chorych	Florjańska 23	
Weinberg Anna		św. Agnieszki 2	
Weinsberg Jakób	choroby wewnętrzne, st. lekarz okręg. miej.	Wrzesińska 5	1463
Weissglas Wilhelm	choroby wewnętrzne	św. Gertrudy 2	1130
Wernikowski Wiktor	lekarz-dentysta	Rynek główny 6	
Wielgus Aleksander	lekarz Miejskich Zakładów sanitarnych	Prądnicka 50	
Wielska Hildegarda Helena	roentgenologja	Garncarska 11	
Wierdak Tadeusz Stefan	praktykant Szpitala św. Łazarza	Topolowa 18	
Wilczyński Ludwik	choroby wewnętrzne	Podwale 1	
Wisłocka Wanda Marja	choroby wewnętrzne ord. 4—5	Kanonicza 16	246
Wiśniewski Józef	choroby kobiece i położnictwa	Stradom 11	
Wistreich Jakób	choroby skórne i weneryczne	Długa 17	
Wnuczek Wilhelm	lekarz-dentysta	Wolska 3	
Wodniecki Józef	lekarz-dentysta	Wielopole 6	
Wojciechowski Bruno	choroby kobiece od 3—5	Dunajewskiego 2	362
Wojewski Stanisław	lekarz-dentysta	plac Matejki 5	
Wolfthal Paulina	prakt. Szpit. św. Łazarza	Topolowa 15	
Wowczak Stefan	choroby kobiece i położnictwa	Długosza 9	
Wróblewski Wincenty	naczelnik wojewódzk. Wydziału zdrowia	Franciszkańska 4	4700

Nazwisko i imię	Specjalność	Adres	Nr. Telef.
Wysocki Piotr Antoni	choroby wewnętrzne	Sławkowska L. 19/II.	66
Zacharski Mieczysław Józef		Arjańska 16	
Zakrzewski Wacław	choroby wewnętrzne, lekarz Kasy chorych, lekarz szkolny	Pańska 5	4488
Zamorski Stanisław	choroby wewnętrzne, st. lekarz okręg. miej.	Rynek dębnicki 9	1409
Zapałowicz Władysław	lekarz-dentysta	Karmelicka 16	
Zaremba Juljusz	lekarz Kasy chorych, chirurgja	plac Matejki 5	
Ziarko Jan	choroby wewnętrzne	Długa 5	2557
Zieliński Tadeusz Michał	praktykant Szpitala św. Łazarza	Zyblikiewicza 5	
Zieliński Marcin	Doc. Uniw. Jagiell. choroby nerwowe i umysłowe	Mikołajska 32	3098
Zopoth Artur	choroby kobiece i położnictwa, lekarz okręg. miejski	Rynek kleparski 5	218
Zubrzycki January	Doc. Uniw. Jagiell. choroby kobiece i położnictwo ord. 3—4	Krupnicza 3	3 494
Zylber Adam	choroby płuc, lekarz w Zakładach sanitarnych miejsk.	Prądnicka 50	

Nazwisko i imię	Specjalność	Adres	Nr. Telef.
Żardecki Aleksander	choroby wewnętrzne, lekarz Kasy chorych	Zyblikiewicza 9	
Żuliński Edward	choroby płuc	Zyblikiewicza dom P. K. O.	
Żuliński Kazimierz	choroby płuc, lekarz w Zakładach sanitarn. miejskich	Batorego 1	
Żydłowicz Władysław	choroby skórne i weneryczne	Florjańska 22	

Spis lekarzy ordynujących w Kasie Chorych w Krakowie.

Nazwisko i imię	Miejsce ordyn.	Godziny ordynacyjne	L. pokoju	Adres prywatny	Telefon
Choroby wewnętrzne					
Dr Friedman Henryk	F	12 — 2		Wrzesińska 3	1797
Dr Abend Józef	F	11 — 1		Zamojskiego 34	2637
Dr Biberstein Aleks.	F	8 1/2 – 10 1/2		Warneńczyka 3	4028
Dr Birkenfeld Karol	F	9 — 11		Lwowska 15	1534
Dr Bobak Antoni	C	12 – 2	84	Jabłonowskich 7	
Dr Ciećkiewicz M.	C	1 — 3	81	Stolarska 7	
Dr Czapnicki Henryk	C	1 – 3	82	Długa 43	3365
Dr Gólski Stanisław	C	2 — 4	8	Basztowa 16	1315
Dr Habicht Kazimierz	C	8 – 10	8	Wielopole 4	3195
Dr Hanczakowski B.	C	9 – 11	82	Biskupia 8	
Dr Jurkowicz Ignacy	C	11¹⁵ — 1¹⁵	4	Wrzesińska 9	3480
Dr Kohn Maksymiljan	C	11 — 1	82	Mazowiecka 64	
Dr Kunicki Ryszard	C	8 — 11	86	Karmelicka 16	—
Dr Landau Maurycy	C	10 – 12	80	Wielopole 11	1231
Dr Laub Abraham	F	11³⁰ — 1³⁰	10	Rynek Podgórski 13	2995
Dr Leinkram Zygmunt	C	10 — 12	84	Wrzesińska 9	
Dr Liwszyc Stanisław	F			Zielona 20	2775
Dr Margulies Wolf	C	9 — 11	81	Św. Agnieszki 22	2335
Dr Redo Aleksander	F	11 1/2 — 1 1/2	11	Zwierzyniecka 11	—
Dr Remin Stanisław	C	3 — 5	81	Wiślna 6	
Dr Schönberg Emil	F	11 1/2 – 1 1/2		Grodzka 71	2448
Dr Sobieszczański L.	C	3 — 4	75	Prądnik B. Zakł. san.	1075
Dr Sternbach Karol	C	11 — 1	81	Sobieskiego 1	—
Dr Surzycki Józef	C	2 – 4	84	Karmelicka 27	156
Dr Sztencel Stanisław	C	12 — 2	86	Senacka 11	
Dr Wasserberg P.	C	9 — 11	81	Grodzka 48	3358
Dr Zakrzewski Wacław	C	8 – 10	80	Pańska 5	4488
Dr Biernacki Henryk	Radziwiłł.	8 — 10	—	Studencka 25	2767
Dr Felix Józef	»	4 — 6	—	Mikołajska 32	1828
Dr Pinkusfeld Adolf	C	11 — 1	86	Sebastjana 7	1663
Dr Pechner Henryk	F	10 — 1		Podgórska 11	
Dr Pechnerowa M.	F	10 – 12		Zyblikiewicza 10	
Dr Walewski Stanisław	C	11 1		Piotra Michałows. 14	
Dr Libman Edward	C	1 — 3	76	Dunajewskiego 6	2502
Dr Böhmerwald Henryk	C	1 — 3	86	Retoryka 17	—
Choroby chirurgiczne					
Dr Borkowski Wład.	F	12 — 2		Rynek Podgórski 11	—
Dr Knoreck Jan	C	8 — 9	58	Basztowa 9	3320
Dr Nüssenfeld Józef	C	12 — 2	58	Potockiego 12	2502
Dr Rzegociński Bol.	C	9 — 11	58	Rynek Kleparski 8	264
Dr Zaremba Juljusz	C	12 — 2	61	Plac Matejki 5	
Dr Pawliger Leon	F	10 — 12		Dietlowska 91	4495
Dr Stypa Mieczysław	F	9 – 10		Gmach P. K. O.	
Choroby uszu, nosa i gardła					
Dr Landau Ada	C	11 — 1	66	Zielona 11	3153
Dr Machauf Edward	C	1 – 3	66	Grodzka 50	1822
Dr Strzemieński S.	C	8 — 11	66	Pijarska 9	171

Nazwisko i imię	Miejsce ordyn.	Godziny ordynacyjne	L. pokoju	Adres prywatny	Telefon
Choroby skórne i weneryczne					
Dr Horowitz Lila	C	1 1/2 – 3 1/2	18	Dietlowska 59	
Dr Kaplicki Mieczysław	C	9 — 11	16	Potockiego 2	2536
Dr Leuchter Henryk	C	11 — 1	16	Straszewskiego 2	2720
Dr Marcjaniak Fr.	C	8 1/2 - 10 1/2	16	Radziwiłłowska 19	
Dr Missona Krzysztof	C	10 1/2 - 12 1/2	16	Kopernika 2	
Dr Kajzer Adolf	F	12 — 2		Krowoderska 27	
Dr Trzebicky Rudolf	C	1 — 2		Lubicz 34	
Dr Ameisen Aleks.	F	10 1/2 - 11 1/2		Lubelska 21	
Choroby systemu nerwowego					
Dr Brzezicki Eugenjusz	C	8 — 10	20	Batorego 7	1628
Dr Jeleńska Sabina	C	10 — 12	20	Plac Jabłonowskich 2	
Dr Rost Bronisław	C	12 — 2	20	Mały Rynek 4	
Dr Ślączka Aleksander	C	2 — 4	20	Batorego 21	2150
Dr Wander Leon	F	9 — 11		Koletek 6	
Choroby kobiece					
Dr Głębocka Stan.	C	2 — 4	68	Florjańska 53	2927
Dr Grzybowski G.	C	9 11	68	Długa 4	1278
Dr Lachs Jan	C	11 — 1	68	Jasna 7	235
Dr Pogonowski Bol.	C	1 — 2	68	Długa 27	4478
Dr Niewola Jan	F	12 — 2	14	Rynek Podgórski 9	4610
Dr Szancenbach Jan	F	11 — 12	14	Bracka 10	3079
Choroby oczu					
Dr Bannet Arnold	C	12 — 2	56	Plac Dominikański 2	1521
Dr Berezowski Tadeusz	C	3 1/2 – 5 1/2	56	Sławkowska 25	1225
Dr Karelus Kazimierz	C	8 — 10	56	Basztowa 1	2744
Dr Trzebicka Stefanja	C	10 – 12	56	Starowiślna 19	1091
Dr Silbering Leon	C	2 — 3	56	Sławkowska 30	
Dr Łomiński	F	9 – 11		Rynek 14	
Choroby dzieci					
Dr Gołąb Jan	C	12 – 1	34	Zyblikiewicza 5	1034
Dr Blankstein Felicja	F	10 – 12		Zielona 12	1591
Dr Förster Aleksander	C	1 1/2 – 2 1/2	34	Bracka 7	1425
Dr Kostecki Jan	C	8.45 — 10.45	33	Florjańska 15	2800
Dr Merz Alfred	C	11 – 1	33	Starowiślna 1	442
Dr Turowa Regina	F	12 — 1	—	Krakusa 8	1765
Dr Statter Józef	F	1 – 2	—	Kalwaryjska 21	1766
Bakterjolog					
Dr Eisenberg Filip	C	1 — 2	42	Dunajewskiego 6	4056
Dr Gołąb Jan	C	1 – 2	42	Zyblikiewicza 5	1034
Dr Joffowa Gustawa	C	12 – 2	42	Dąbrowskiego 4	
Dr Godlewski Wacław	C	11 – 1	42	Starowiślna 27	
Dentystyka					
Lek. Baldinger H.	C	11 — 2	9 — 10 13	Św. Sebastjana 20	
Dr Barański Emil	C	3 — 5		Florjańska 20	1859
Dr Friedecker Samuel	C	8 — 11		Karmelicka 28	
Dr Jurowiczowa Cz.	C	2 - 5		Zwierzyniecka 7	
Dr Podłęski Walenty	C	8 – 11		Krowoderska 45	

Nazwisko i imię	Miejsce ordyn.	Godziny ordynacyjne	L. pokoju	Adres prywatny	Telefon
Lek. Wolnicowa Paul.	C	2 — 5	9 — 10 — 12	Mazowiecka 128	
Dr Podwińska Marja	C	4 — 5		Al. Słowackiego 6	
Dr Podwiński Stan.	C	8 — 11		Al. Słowackiego 35	
Dr Porański Wilhelm	C	11 — 2		Św. Marka 27	1012
Dr Surowiec Antoni	C	3 — 5		Łobzowska 15	
Dr Tesarzowa Walent.	C	8 — 11		Basztowa 10	
Dr Wasserberg Dora	C	11 — 2		Krakowska 31	2970
Dr Czadowski E.	C	8 — 11		Wolska 11	1844
Techn. Haber Wiktor	C	11 — 2		Trauguta 5	
Techn. Höchsman W.	C	8 — 11		Studencka 7	
Techn. Sroczyński B.	C	8 — 11		Senatorska 15	
Dr Spyra Stanisław	C	1 — 3		Smoleńska 21	
Dr Teichnerowa Sabina	C	2 — 4		Florjańska 23	
Lampa Solux					
Korański Edward	C	9 — 12		Wiślna 4	
Lampa kwarcowa			6		
czynną jest od . . .		8 r. – 8 w.			
Kierownik:					
Dr Hailpern Leonard	F			Św. Sebastjana 20	
Diatermia					
czynną jest od		9 — 1			
Kierownik:					
Dr Schwarzbartowa B.	F	3 — 7		Św. Jana 3	

Lekarz naczelny: *Dr Stahr Eljasz* przyjmuje od 11½ – 1½ w Centrali.
Lekarz adm.: *Dr Bobrowski Emil* przyjmuje od 12 – 1.

Lekarz rewizyjny dla Filji w Podgórzu: *Dr Glassner Roman*, przyjmuje od 9 — 11.

Uwaga: Miejsce ordynacji C=Centrala, F=Filja w Podgórzu.

Przychodnia przy Elektrowni miejskiej, ul. św. Wawrzyńca 5.

Nazwisko i imię	Godziny ordynacyjne	Adres prywatny	Telefon
Dr Goldgart Leon	7½ – 9½	Dietlowska 62	391
Dr Grünhut Bernard	11½ – 9½	Dietlowska 49	1304
Dr Żardecki Aleksander	9½ – 11½	Kasprowicza 15	
Dr Siberberg Leon	1^{30} — 2^{30}	Starowiślna 49	1790
Choroby dziecięce			
Dr Spira-Lewinger Grüna	1 – 2	Paulińska 26	1307

Przychodnia przy Fabryce tytoniu, ul. Dolne Młyny.

Nazwisko i imię	Godziny ordynacyjne	Adres prywatny	Telefon
Dr Rosenowa Regina	10 — 11	Piotra Michałowskiego 6	
Dr Gąsiorowski Stanisław	1 — 3	Szlak 32	
Dr Pogonowski Bolesław	12 — 1	Długa 27	4478

Przychodnia przy fabryce L. Zieleniewskiego, ul. Grzegórzecka.

Nazwisko i imię	Godziny ordynacyjne	Adres prywatny	Telefon
Dr Kłosowski Stanisław	1 — 3	Zwierzyniecka 8	

Lekarze Kasy Chorych ordynujący na prowincji.

Miejscowość	Nazwisko i imię	Godziny ordynacyjne	Telefon
Borek Fałęcki	Dr Grüner Aleksander	10 — 11	1630
Liszki	Dr Müller Filip	10 — 12	
Skawina	Dr Maszewski Stanisław	8 - 9	
Skawina	Dr Świeżawski Leon	9 - 10	
Kocmyrzów	Dr Herman Bolesław		
Zabierzów	Dr Bieżyński Henryk	8 — 9½	

Pouczenie: W nagłych wypadkach, które zaszły w godzinach nieurzędowych należy się udać wprost do mieszkania najbliższego lekarza kasowego, o ile możności z książeczką lub poświadczeniem od pracodawcy.

Uwaga! Pod nagłemi wypadkami rozumieć należy, wszystkie te zasłabnięcia, w których pomoc lekarska istotnie natychmiast jest potrzebną. W nadzwyczajnych wypadkach, gdyby zwłoka w przybyciu lekarza kasowego groziła choremu niebezpieczeństwem, wolno członkowi wezwać lekarza obcego w celu otrzymania pierwszej pomocy, o tem jednak należy uwiadomić Kasę w ciągu następnych 24 godzin, aby dla ewentualnego dalszego leczenia wyznaczyć lekarza kasowego.

Zwrot kosztów pierwszej pomocy lekarskiej uskutecznia się tylko na podstawie pokwitowania, podpisanego przez odnośnego lekarza.

Członkowie Kasy Chorych, mieszkający w Podgórzu, Dębnikach, Ludwinowie, i całym powiecie podgórskim, mają się zgłaszać po pomoc lekarską do Filji Kasy Chorych w Podgórzu, Plac Serkowskiego L. 17. Centrala w Krakowie przyjmować ich bezwarunkowo nie będzie.

Numer telefonu w Filji Kasy Chorych w Podgórzu: 450.
Numer telefonu w Krakowie: 1·2, 1289, 4662, 4152.

NAUKA CHODZENIA.

10 zasad zachowania się przy przechodzeniu przez jezdnię.

1. Na jezdnię wchodź tylko w razie konieczności przejścia przez ulicę lub do tramwaju. Jezdnia jest przedewszystkiem dla pojazdów.
2. Przechodź przez jezdnię najkrótszą drogą, lub po linjach wyznaczonych, a nigdy naukos. Przy skrzyżowaniu przejdź najprzód przez jedną ulicę, a potem przez drugą. Zwracaj uwagę na znaki policjanta.
3. Przed wejściem na jezdnię spojrzyj na lewo, gdyż stamtąd grozi ci niebezpieczeństwo, a dochodząc do środka jezdni — na prawo.
4. Idź pewnym krokiem przez jezdnię; nie biegnij, lecz nie bądź opieszały. Nigdy się nie cofaj. Bądź ostrożny i rozważny, miej oczy i uszy otwarte.
5. Pamiętaj, że kierowca nie będzie mógł uniknąć wypadku, gdy zjawisz się przed nim niespodzianie. Nie wchodź na jezdnię nagle, ani z za wozów, samochodów i innych t. p. pojazdów, które zasłaniają ci widok na nadjeżdżające z lewej strony pojazdy, gdy i ty nie będziesz przez nie zauważony.
6. Gdy spostrzeżesz lub usłyszysz nadjeżdżający pojazd, nie trać głowy i nie wahaj się. Gdy nie wiesz co masz zrobić, lepiej zatrzymaj się, a nie pędź naoślep. Kierowca musi wiedzieć, jakie masz zamiary.
7. Nie stój nigdy na jezdni. Na tramwaj lub autobus oczekuj na chodniku lub wysepce.
8. Nie wskakuj i nie wyskakuj z tramwaju lub autobusu w biegu. Pogoń za tramwajem dowodzi dużej lekkomyślności z twej strony i naraża cię na wypadek.
9. Wysiadaj z pojazdu zawsze na chodnik, a nigdy na jezdnię, gdyż zostaniesz najechany.
10. Pamiętaj, że możesz się pośliznąć na jezdni, a wtedy spowodujesz wypadek. Nie stwarzaj przez twą nieostrożność, lekkomyślność lub brawurę niebezpiecznych sytuacyj na jezdni. Od twego zachowania się i rozwagi zależy twoje życie.

10 zasad zachowania się na chodniku.

1. Idź zawsze prawą stroną chodnika.
2. Nie chodź nigdy więcej, niż we trzy osoby obok siebie.
3. Na wąskich chodnikach chodź w pojedynkę.
4. Staraj się przystosować do ogólnej szybkości ruchu na chodnikach.
5. Wyprzedzaj innych według prawideł ruchu, t. j. z ich lewej strony.
6. Spotkawszy się oko w oko z innym, nie wykonuj śmiesznego tańca na miejscu, lecz zejdź odrazu na prawo.
7. Nie przystawaj niepotrzebnie na środku chodnika — jeśli chcesz się zatrzymać, uczyń to przy jednej lub drugiej jego krawędzi, ale nie przy samej jezdni, by nie być zaczepionym przez pojazd.
8. Idąc chodnikiem, patrz przed siebie i uważaj. Nie czytaj gazety i nie odwracaj niepotrzebnie głowy.
9. Na chodniku nie wymachuj laską, nie noś ze sobą długich przedmiotów; otwarty parasol trzymaj jak najwyżej.
10. Nie rozpychaj się i staraj się nie być nigdy zawadą dla innych.

Dr. Ludwik Gross (Kraków).

WALKA Z PIJAŃSTWEM

Czy alkohol jest trucizną?

Przeświadczenie, że alkohol w małych dawkach nietylko nie szkodzi, ale jest wprost środkiem wpływającym bardzo dobrze na nasz narząd trawienia i na narząd mięśniowo-ruchowy jest nawet wśród inteligencji bardzo rozpowszechnione. Stąd walka z alkoholizmem napotyka na znaczne trudności; pierwsze dawki alkoholu są niedobrze znoszone, wywołując gwałtowne reakcje jak ksztuszenie etc. i dopiero po paru kieliszkach przyzwyczaja się organizm do alkoholu; po jakimś jednak czasie komórki tak się przyzwyczajają, że próby odzwyczajenia się od tego nałogu wymagają znacznego wysiłku woli. W kołach psychjatrów dyskutowaną była kwestja, czy alkoholicy nie rekrutują się wyłącznie z psychopatów, u których jakoby miałaby być wrodzona skłonność do alkoholu; każdy alkoholik miałby być zatem psychopatą. Faktem jednak jest, że każdy prawie człowiek przez używanie alkoholu staje się nałogowym alkoholikiem ze wszystkiemi skutkami tej plagi. Ponieważ zaś jedną z pierwszych cech alkoholizmu chronicznego jest zwyrodnienie psychiczne, zatem mamy już pomost łączący nas z koncepcją psychopatyczną.

Alkohol jest jadem ogólno-komórkowym. Alkohol chemicznie posiada silne powinowactwo do ciał tłuszczowatych, do t. zw. lipoidów, z któremi łączy się bardzo energicznie, rozpuszczając je. Ponieważ zaś lipoidy są nieodzownym składnikiem każdej komórki żyjącej, zatem alkohol jest jadem dla każdej komórki żyjącej, uszkadzając w niej istotne składniki pierwoszcza, względnie osłonki zewnętrznej. Poszczególne komórki zależnie od rodzaju tkanki różnią się w dużych granicach pod względem zawartości lipoidów; wynika więc z tego jasno, że alkohol rozmaicie silnie działać będzie na różne tkanki. Ponieważ zaś komórki nerwowe posiadają lipoidy jako składnik dominujący — zatem alkohol na komórki nerwowe działać będzie najbardziej trująco. Stąd u alkoholików najbardziej cierpi aparat nerwowy, i to tak system nerwowy centralny (mózg) jak i nerwy obwodowe. Prócz tego, alkohol działa i na inne komórki organizmu. Najbardziej wrażliwe są komórki stojące na wysokim stopniu roz

woju, spełniające skomplikowane funkcje, zatem na przykład komórki wątroby. Tak skomplikowane komórki bardzo łatwo ulegają wpływom szkodliwym, o wiele łatwiej niż np. komórki naskórka, czy tkanki podskórnej. To też te tak wysoko zróżnicowane komórki pod wpływem alkoholu cierpią; wątroba alkoholików przedstawia już makroskopowo przy sekcji charakterystyczny obraz. Ponieważ zaś wątroba jest głównym organem odtruwającym ustroju, posiada zatem kolosalne znaczenie dla naszego zdrowia i naszej odporności na infekcje czy zatrucia — zatem alkoholik jest o wiele bardziej narażony czy to na zakażenia, czy na zatrucia niż człowiek zdrowy. Nie chodzi tu tylko o zatrucia substancjami z zewnątrz doprowadzonemi — i w toku naszej przemiany materji wytwarzają się bowiem substancje trujące, które muszą być zneutralizowane i wydzielone z organizmu — zwłaszcza cała mas takich substancji wytwarza się w przewodzie pokarmowym. U alkoholika zaś cierpi równocześnie w wysokim stopniu przewód pokarmowy, zatem tem bardziej narażony jest na zatrucie wytworzonemi w większej niż u zdrowego człowieka substancjami trującemi. Tymczasem wątroba nie może podołać odtruwaniu ustroju, ponieważ sama cierpi; podobnie cierpią i inne narządy zwłaszcza, jak już wyżej przytoczyliśmy, posiadające komórki wysoko zróżnicowane; tak więc i nerki cierpią, wykazując zmiany wsteczne. Na pierwszy jednak plan wybijają się zmiany w systemie nerwowym. Już zewnętrznie są one widoczne. Prawdopodobnie bowiem wskutek porażenia nerwów regulujących napięcie ścian naczyń krwionośnych, następuje u alkoholików trwałe rozszerzenie naczyń, głównie na twarzy, w okolicy nosa, i stąd to tak dla alkoholików charakterystyczne zaczerwienienie i zasinienie nosa. Czasem zaczerwienienie i zasinienie dotyczyć może całego ciała. Zwłaszcza wybitnie występuje to przy ostrem zatruciu alkoholem, przy t. zw. upiciu się w okresie zupełnego upojenia, jako groźny już objaw. To zasinienie skóry, paznokci, ewentualne obrzęki, świadczy wymownie, że praca serca cierpi wybitnie, tutaj nie tylko brak współpracy naczyń krwionośnych wskutek właśnie porażenia aparatury nerwowej odgrywa rolę — tutaj mamy już do czynienia z niedomogą mięśnia sercowego, który posiadając komórki wysoko zróżnicowane, cierpi pod wpływem alkoholu, ulegając zmianom degeneracyjnym, w pierwszym rzędzie odtłuszczeniu.

Najwybitniejsze jednak zmiany następują w systemie nerwowym, ponieważ komórki nerwowe posiadają najwięcej lipoidów, ponieważ dalej komórki nerwowe są najbardziej zróżnicowane, a więc najłatwiej szkodliwym wpływom ulegają. Ważną rolę odgrywa fakt, że komórki centralnego systemu nerwowego nie posiadają prawie zupełnie własności regeneracyjnych, nie są w stanie po ustaniu nawet wpływu czynników szkodliwych, wrócić do normalnego stanu, jeśli szkodliwość zadziałała na nie w silnym stopniu. To wszystko razem sprawia, że zaburzenia nerwowe, zwłaszcza psychiki w obrazie zatrucia alkoholowego dominują. Jak różna jest psychika u różnych ludzi, tak różne mogą być obrazy zatrucia alkoholowego. Pewne jednak wspólne cechy dają się wyróżnić, i jakkolwiek o budowie i funkcji fizjologicznej naszej genjalnie skonstruowanej psychiki dokładnego wyobrażenia dotąd jeszcze nie mamy, jednak przyjmując pewne

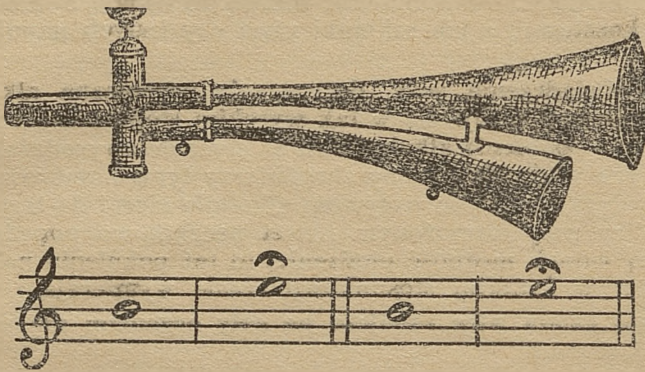
dane, możemy wyobrażać sobie, że alkohol poraża pewne ośrodki nerwowe, regulujące naszą czynność psychiczną, wpływając w ten sposób na cały charakter człowieka i jego psychikę. Nadzwyczaj skomplikowana czynność psychiczna człowieka regulowaną jest przez szereg ośrodków nerwowych — regulacja ta odbywa się podświadomie; otóż istnieją wszelkie dane po temu, że alkohol w małych już dawkach działa porażająco na ośrodki hamujące naszej psychiki. Rzecz tę można bardzo łatwo obserwować w salonie, gdzie po pierwszych kieliszkach wódki początkowy sztywny nastrój mija bezpowrotnie, ustępując miejsca swobodzie, a po dalszych kieliszkach szczerości i wylewności, której niejednokrotnie nazajutrz przyjdzie gorzko pożałować (in vino veritas). Równoczesny wpływ porażający alkoholu wogóle na wszelkie ośrodki hamujące objawia się w zmożonej pobudliwości, zuchowatości podchmielonych; równocześnie znika przejściowo uczucie znużenia; jak wiadomo mięśnie przy pracy wytwarzają substancje trujące, które muszą mieć czas, aby módz być zneutralizowane i wydzielone. Dlatego nagromadzenie się tych substancji alarmuje nas w postaci znużenia, które zmusza nas do chwilowego przerwania pracy, aby dać możność nabycia nowych sił. Otóż alkohol poraża centra alarmujące nas o znużeniu; w ten sposób nie usuwa znużenia, jednak wyłącza je niejako z naszej świadomości, co rzecz prosta przy dalszej pracy odbija się bardzo szkodliwie na zdrowiu, a w pierwszym rzędzie po krótkim czasie uniemożliwia mięśniom dalszą pracę, które teraz potrzebują nieproporcjonalnie dłuższej przerwy, odmawiając posłuszeństwa w pracy. Gwałtowność, brutalność, okrucieństwo alkoholików tłumaczy się również porażeniem wszelkich ośrodków hamujących, jeśli to sobie tak obrazowo przedstawimy. U alkoholików obserwować można nadzwyczaj interesujące stany psychiczne, które niejednokrotnie są przyczyną popełnianych zbrodni; niejednokrotnie bowiem zdarza się, że alkoholik popada w stan, w którym napozór wygląda zupełnie normalnie, zewnętrznie absolutnie od zwykłego, trzeźwego człowieka się nie różniące, podczas gdy tymczasem następuje zupełnie rozdzielenie jego osobowości; jakgdyby zupełnie inna jakaś osoba popełnić może zbrodnie, o której wróciwszy w parę godzin później do przytomności, nic nie wie. Takie stany patologiczne, obserwowane u nałogowych alkoholików, czasem już po paru kieliszkach wódki nie są wcale rzadkie. Pozatem u alkoholików następuje stopniowe zwyrodnienie psychiki; upadają pojęcia etyczne, alkoholik staje się człowiekiem pod względem etycznym zwyrodniałym, okrutnym, egoistą, brutalnym. Jego najwyższe dobro duchowe, zdolność rozumowania i pamięć zanikają. Co gorsza jednak fatalny wpływ alkoholu dosięga plazmę rozrodczą w czasie niesłychanie krótkim, bo już w niespełna dwie godziny po wypiciu paru kieliszków. Plazma rozrodcza jako wybitnie zróżnicowana, jest ogromnie na wpływy zewnętrzne wrażliwa, to też zabójczemu działaniu alkoholu łatwo ulega; potomstwo alkoholików cierpi niewinnie za opilstwo rodziców, wykazując zmiany degeneracyjne. Typowe cechy zwyrodnienia psychicznego dzieci alkoholików, to okrucieństwo i brak wrażliwości na ból. Wpływ alkoholu na plazmę rozrodczą jest tak wybitny, że zapłodnienie dokonane po pijanemu odbija się wprost fatalnie na spłodzonych dzieciach — wszak już

starożytni przypisywali chromanie Hefajstosa temu, że spłodził go Jowisz po pijanemu. Również trująco działa alkohol na płód w łonie matki będący, jeśli matka, w czasie ciąży alkoholu używa. Podczas karmienia dziecka alkohol bardzo łatwo i szybko (w godzinę po zażyciu) przechodzi do mleka, czyniąc w nim nieobliczalne wprost szkody. Alkohol bowiem w minimalnych nawet dawkach podawany organizmowi dziecięcemu szkodzi mu w wysokim stopniu, o czem zdają się nie wiedzieć niesumienne matki, pozwalające niemowlętom nawet (!) kosztować z ich szklanki piwa czy innych napojów alkoholowych.

Jak doświadczenie uczy, degeneracja psychiczna alkoholików idzie tak daleko i odbija się w tak wysokim stopniu na ich plaźmie rozrodczej, że pokolenia alkoholików są etycznie zwyrodniałe, i z pośród nich rekrutują się zastępy zbrodniarzy typu Lombrosa. Plazma rozrodcza ulegając jednak wpływom alkoholu cierpi do tego stopnia, że alkoholicy przy wzmożonym nawet początkowo popędzie płciowym, tracą jednak możność płodzenia, to też pokolenia nałogowych alkoholików w krótkim stosunkowo czasie wymierają.

Alkohol działa więc zabójczo na cały organizm nie oszczędzając żadnej tkanki!

Na zakończenie zaznaczyć jeszcze musimy, że obok alkoholu wybitnie trująco działają składniki domieszane zwłaszcza do tańszych wyrobów alkoholowych — wprawdzie zdanie, że z trunków alkoholowych najmniej szkodliwym jest jeszcze sam alkohol, jest napewno w wysokim stopniu przesadzone, faktem jednak niezaprzeczonym jest, że takie domieszki jak alkohol metylowy (w minimalnych nawet ilościach) i inne działają bardzo szkodliwie na nasz organizm, niejednokrotnie przewyższając pod tym względem sam alkohol, co rzecz prosta sumuje się z tak szkodliwym już wpływem samego alkoholu, sprowadzając czasem nawet kalectwa (ślepota), a nawet śmierć w ostrem zatruciu.

Nie jedna lub nie jeden z Czytelników czy Czytelniczek ujrzawwszy miast tytułu trąbkę wraz z wierszem nut, pomyśli z pewnością: oto znowu jakiś nowy saxofon i nowa melodja foxtrota względnie charlestona!

Niestety Zacne Panie i Panowie, — jest to co prawda instrument muzyczny, — wydaje tony, — gra stale od 39 lat powyższą melodję, — znacie dźwięki te zbyt dobrze, bo dość przejść się przez ulice Krakowa, by melodję tą usłyszeć, — jednak nie przywodzi ona wcale sal koncertowych lub dansingowych na myśl, ale zupełnie — zupełnie co innego! To melodja, jaką gra trąbka pędzącego samochodu Krakowskiego Pogotowia Ratunkowego przez ulice miasta, by nieść pomoc lekarską nieszczęśliwym, którzy nagle zaniemogli lub też ulegli jakiemuś wypadkowi.

Większe skupienia ludzkie powodują stały wzrost nieszczęśliwych wypadków i dlatego też w liczniejszych ośrodkach życia ludzkiego, człowiek narażony jest niemal na każdym kroku na ulegnięcie nieszczęśliwemu wypadkowi. Czy będzie to przejechanie przez tramwaj lub samochód, czy pośliznięcie o niedopałek papierosa lub bezmyślnie rzuconą na chodnik skórkę owocu, czy omdlenie, spowodowane natłokiem, czy bójka z krwawymi wynikami, w którą przechodzień mimowoli jest wciągnięty, itd. itd., — zewsząd zupełnie nieoczekiwanie spotkać nas może fatalny w skutkach wypadek. — A wówczas z jakąż niecierpliwością nadsłuchuje się czy nie nadjeżdża Pogotowie, jakże wtedy miło brzmi w uszach nieszczęśliwego, który uległ jakiemuś wypadkowi, sygnał trąbki, spieszącego mu z pomocą, Pogotowia?...

Po kilkadziesiąt razy na dobę, tak w dzień jak i w nocy, w różnych punktach miasta, a nawet daleko poza rogatkami, słychać ten płaczliwy ton trąbki Pogotowia.

Już około 200 tysięcy osób, od założenia krakowskiej Stacji Ratunkowej, korzystało z usług tej instytucji.

Śmiało rzec można, że prawie co drugi mieszkaniec Krakowa bądź sam, badź jego najbliżsi, mieli sposobność obserwować wprost zbawienną działalność Pogotowia Ratunkowego.

Trudno wyobrazić sobie obecnie Kraków bez tej naprawdę najpotrzebniejszej humanitarnej instytucji.

Jednak do utrzymania Stacji Ratunkowej na takim poziomie, aby dobrze spełniała swe zadanie, potrzeba pieniędzy, pieniędzy i jeszcze raz pieniędzy!

Gmina Miasta Krakowa pomaga Towarzystwu Ratunkowemu w dużej mierze, dając darmo lokal, personal pomocniczy i stałą miesięczną subwencję, lecz to wszystko nie wystarcza, gdyż samo utrzymanie pięciu sanitarek i benzyna do nich, pochłania sumy, idące w tysiące.

Resztę muszą pokryć mieszkańcy Krakowa! A da się to uskutecznić w sposób łatwy przez zapisywanie się na członków Towarzystwa Ratunkowego, z miesięczną wkładką bardzo niewielką, bo wynoszącą zaledwo 1 złoty.

Kończę więc tych parę słów apelem, który oby nie przebrzmiał bez echa:

KAŻDY OBYWATEL KRAKOWA POWINIEN BYĆ CZŁONKIEM POGOTOWIA RATUNKOWEGO!!!

Mieczysław Górka.

DODATEK LITERACKI

Polski Fiat S. A.

Oddział w Krakowie

Sławkowska 30. Telef. 0389

Rewelacyjne modele samochodów 509, 520, 521 i 525 zawsze na składzie

---

Skrzypce skorygowane do użytku szkolnego i koncertów.
Struny z najlepszych fabryk
poleca
Pracownia instrumentów muzycznych

Józefa Zająca

Kraków, ul. Florjańska 21
I. piętro.

Wszelkie naprawy uskutecznia po cenach konkurencyjnych. — Praca bardzo staranna

Instrumenta dęte z fabryki Bohland & Fuchs na składzie w wielkim wyborze.

Automobiliści!

Akumulatory samochodowe

„TUDOR“

do wszystkich typów i wozów!

Specjalne warsztaty dla napraw akumulatorów, przepisowe ładowanie, wypożyczanie Akumulatorów.

Reprezentacja i wyłączna sprzedaż: Zakłady Akumulatorowe Kraków, Wygoda L. 9 Telefon 598.— (boczna Retoryka).

ZAKŁAD KRAWIECKI

WŁADYSŁAWA GOFRONIA

Kraków, ulica Szewska L. 7

wykonuje wszelkie roboty w zakres krawiectwa wchodzące szybko i solidnie

Dział damski **Ceny najniższe.** **Dział męski.**

Józef Aleksander Gałuszka.

W Dolinie Złomisk.

(z Tatr)

Poznaję Cię po ciosach Twej straszliwej pięści,
po zdruzgotanych w bryły, w piarg twierdzach z granitu!
Tuś, o Wszechmocny Stwórco, Swe tryumfy święcił —
Tu Twe królestwo: w światach z kamienia — rozbitych.

Poznaję Twoją rękę, straszny cios po ciosie,
w rozprutych przepaściami granitowych ścianach —
Tuś z oszalałych niebios w żywiołów chaosie
* rył piorunami twarde Twoje przykazania.*

Królestwo śmierci wkoło i cisza cmentarna,
ale o Tobie, Stwórco, krzyczą te kamienie,
zmiażdżone w Twoich wichrów i piorunów żarnach —
Wszechmocny Władco gromów i Boże zniszczenia!

Tuś na kolana rzucił i w proch starłeś czoła,
strzelistych wież i turni, co darły się w niebo —
Tuś je strącił przekleństwem, jak pychy aniołów,
Tuś je w ruin cmentarzach po wieki zagrzebał.

I trwasz nad ruinami, o Boże przemocy,
berłem śmierci i gromów nad ziemią włodarzysz!
Samotny jestem! — Wierzę! — Lecz zakrywam oczy,
bo nie chcę, nie chcę widzieć Twej straszliwej twarzy!

Alina Butrymowiczówna.

Manekin w gazowej masce.

Przez cały dzień rojno było i wesoło w biurze aeroklubu akademickiego. Ciągle wpadali „swoi ludzie“, młode języki terkotały, jak śmiga samolotu, maszyna do pisania warczała pod giętkiemi palcami panny Marysi. Trzaskały wchodowe drzwi.

Paliły się łby młodzieńcze do lotów. Maszyna stawała się ukochaniem największem. Czyż nie można było nią, jak srebrną igłą, zeszyć w przeciągu kilku godzin dwu odległych płatów na mapie świata? W bezmiernym oceanie powietrza płynęła, jak ryba, rozpościerając szeroko płetwy misternych skrzydeł. Odrywała od ziemi i bratała z wichrami. Strome góry karlały wobec jej pędu wzwyż. Przygwożdżone do ziemi, wpite ostremi kłami szczytów w powietrze, posępnie i zazdrośnie patrzały z pod nawistnych brwi lodowców w ulatującego panad nie orła — dzieła rąk człowieka. Samolot dawał dumę i rozkosz, mógł obdarować największem dobrem — śmiercią bohaterską.

Ale o śmierci nie było mowy w akademickim aeroklubie. Mówiło się o lotach, o propagandzie, o rodzajach maszyn, o egzaminach z teorji i praktyki pilotażu. Młodzi ludzie, znużeni szarością sal wykładowych i oschłą duszą podręczników, z podwójnym zapałem rwali się do podniebnej nauki.

„Gospodarzem“ w biurze aeroklubu był Paweł Kordas, akademik-pilot, obeznany już dokładnie z wszystkimi tajnikami latania. Obok sal biurowych, w maleńkim pokoiku, znajdowało się prywatne pomieszczenie Kordasa. Żelazne łóżko, parę wieszaków na ubranie, umywalnia, — cały akademicki komfort.

Kordas czuł się znakomicie w swojej klitce, służącej mu zresztą jedynie do ubierania się i snu. Pozatem całe godziny spędzał w salach biurowych, jeździł z odczytami, albo latał.

Kiedy ogłoszono konkurs na sportowy jednopłatowiec, Paweł zabrał się do roboty. Paliła go żądza wybicia się ponad gromadę kolegów, obok tej jednak zaszczytnej pobudki, grała ważną rolę druga, nie mniej piekąca: potrzeba pieniędzy. Spalało go pragnienie wyjazdu zagranicę. Marzył o poznaniu wielkich środowisk lotniczych, chciał podpatrzeć tajemnicę transatlantyckich przepraw i — kto wie — może samemu się ważyć... Nagroda konkursowa miała otworzyć wrota upragnionej przyszłości.

Dnie zamieniły się w kolumny cyfr, oczy ślepły od wytężonych pomiarów, ołówek stał się szóstym palcem prawej ręki. Godziny napęczniały ciężkim sokiem pracy.

Głuchy na wrzawę biura, pracował Kordas przy dużym stole, do którego przypięty przeźroczysty papier, lśnił, jak oderwane skrzydło gigantycznego motyla. Twarde męskie ręce misternie cieniowały subtelne linje przekrojów. Czarne smużki tuszu wyczarowywały z nagiej płaszczyzny papieru niezrozumiałe dla laika kontury. A płonący w czaszce mózg, wyrzucał jak automat liczby, liczby, liczby, na których szkielecie miało się owinąć prężne ciało maszyny.

— Kordas! nie dostaniesz tak czasem bzika! żartował ten i ów. Paweł uśmiechał się ironicznie. Patrzył z wyżyny swego trudu na flirty przyszłych lotniczek i lotników, zadzierżgane w miłej przestronności biura. Szept kolegi, i kędzierzawej koleżanki, powierzających sobie w kącie tajemnice, napewno nie lotnicze, nie przeszkadzał mu w pracy. Miłostki... jakie to śmieszne... Czyż światem nie włada liczba?

Najlepiej pracowało się późnym wieczorem, po 10 godzinie, kiedy biuro pustoszało, i cisza, jak miękka gąbka, ścierała ostatnie echo wrzawy.

Jasna sala tonęła w ciepłej fali światła elektrycznego, na ścianach krzyczały niemo propagandowe druki. Duży, czerwony lotnik sowiecki groził małemu Polakowi w rogatywce. Loterja lotnicza, przypominała o obowiązkach obywatelskich, kusząc barwnym majakiem wygranej. Srebrne orły lotnicze, z kółkiem w dziobie, zdawały się podrywać z jasnego tła ścian. Kolorowe obrazy malowały grozę oparzeń iperytem.

Paweł pracował. O pół-otwarte okna biły ciemne skrzydła nocy; lekkim podmuchem napływało wiosenne powietrze. Nisko, nisko u stóp kamiennego czworoboka leżało podwórze, jak dno ciemnej studni. Nad pracującym owijała się miękkim kokonem samotność.

Któregoś dnia, do biura wtaszczono z wielkimi honorami drewniany manekin lotnika. Ubrany w specjalny płaszcz ze śliskiej ceraty, z nałożoną czapką pilocką na nieistniejące uszy, z ryjem gazowej maski zwisającym na piersi, stanął sobie symbolicznie w rogu sali.

Kordas spojrzał obojętnie na straszaka. Małoż to razy sam wyglądał podobnie!

Manekin wywołał burzę radości u młodzików.

„Serwus kolega“ wrzeszczeli, potrząsając sztywną łapą w rękawicy. „Jakiś ty piękny“ wdzięczyły się studentki, zerkając w stronę chłopców.

Tylko panna Marysia, genjalna daktylografka, wstrząsnęła się na jego widok.

— On jest straszny w swej nieruchomości! Wygląda, jak trup lotnika, postawiony bezwładnie...

Późny wieczór wymiótł biuro z hałasującej młodzieży. Kordas został sam na sam z manekinem. Nie pamiętał o jego obecności i ślęczał, jak co dnia, nad swoim schematem.

Zmęczone oczy, oderwawszy się na chwilę od planów, ze zgrozą napotkały niesamowitą postać, tkwiącą w kącie. Paweł wzdrygnął się, jak na widok niespodziewanego gościa. Błyskawicznie jednak przypłynęło opamiętanie, — pracujący uśmiechnął się ze swego roztargnienia i wrócił do podziałki.

Ale praca już nie szła. Drewniana kukła w kącie rozproszyła uwagę. Oczy mimowoli przywarły do gazowej maski. Rodziły się myśli oderwane, nie mające nic wspólnego z konkursową pracą. . Wojna gazowa... Powietrze zatrute straszliwymi wyziewami... Rozbiegane mrowie ludzkie z ochronnemi larwami na twarzach...

Mózg nagle zaciężył, jak ołowiana bryła. Napróżno próbował Kordas wykrzesać zeń iskrę dalszej twórczości. Oporna masa ciężyła w czaszce, rodząc jedną tylko żądzę: odpoczynku.

Z żalem zwijał papier w rulon. Pierwszy to raz, wypowiadała mu posłuszeństwo myśl, wytresowana w systematycznej pracy.

Udał się na spoczynek. Światła pamięci zgasły pod czarnym aksamitem snu.

Obudził go łomot szarpanych wichrem skrzydeł okiennych. Wiosenna burza przewalała się za murami kamienicy. Mokre szmaty deszczu waliły o szyby.

Paweł, półprzytomny ze snu, powlókł się ku otwartym oknom. Zamknął je i po omacku wracał do swojej klitki.

Nagle trzasnął złoty bicz błyskawicy i sala biurowa na moment stanęła w ogniu. Czarny kontur ludzki kulił się w kącie.

— Złodziej! przemknęła myśl i ręce Pawła pobiegły po ścianie, w stronę kontaktu elektrycznego. Ironiczny spokój kukły przywrócił opamiętanie. Poraz drugi drewniany bohomaz zadrwił sobie z roztargnionego młodzieńca.

Przeklinając niewinnego manekina i swe przeczulone nerwy, wrócił Kordas na żelazne łóżko. Błogosławiony niebyt snu opuścił go jednak. Aż do rana pastwiły się nad lekko śpiącym gorączkowe zjawy, wykrzywione larwy unosiły się w mgłach drzemania, szaleńczy taniec liczb tłukł się po odrętwiałym mózgu.

Od tego dnia, praca Pawła poczęła utykać. W pomiarach mnożyły się omyłki, nieprzewidziane błędy, wyskakiwały, jak złośliwe gnomy z gmatwaniny cyfr.

Przepracowany mózg odmawiał posłuszeństwa. Ale Kordas zaciął się. Zamiast odpocząć, podwoił wysiłek.

Dopóki w biurze panował gwar, — robota szła jako tako. Roześmiane twarze kolegów, szczebiot panien, działały łagodząco na sprężone zwoje nerwów. W morzu mnożących się trudności znajdował wysepki rozwiązań. Wykombinowany w żmudnych obliczeniach typ nowej maszyny wyłaniał się z chaosu. Szumiały zadzierżgujące się skrzydła nadzieją triumfu. Serce człowieka wlewało krew w stalowe żyły przyszłego samolotu.

Ale wieczorem, w niemem towarzystwie manekina, odlatywała zdolność twórcza. Drewniana lalka, jakby uwzięła się na człowieka. Stercząc nieruchomo w kącie, pęczniała, napełniała swą nic nie znaczącą obecnością całe biuro, wytrącała ołówek ze zmęczonych palców. Paweł począł się bać swojego sam na sam z manekinem. Niewytłumaczony wpływ kukły na niemożność dalszej pracy, wsączał się zabobonnym lękiem w mózg przekrwiony.

Odchodził od stołu i długimi krokami przemierzał puste biuro. Bał się teraz samotności. Porywał czapkę studencką i wybiegał do miasta.

Ale myśl o przerwanej pracy nie dawała spokoju. Okna dancingów, buchające światłem i wrzawą, napełniały go odrazą. Uciekał w puste

uliczki. Mijał bez słowa kobiety, podchodzące ku niemu z rozpustną za chętą. Tłukł się między martwemi ścianami kamienic, — i ciągniony nieodpartym magnesem, wracał do domu. Niepatrząc na fatalnego towarzysza, biegł do swojej kryjówki i zasypiał ciężkim snem.

Ale *najstraszniejsze* miało się dopiero zacząć.

Pewnej nocy Paweł ocknął się z uczuciem bolesnej duszności. Na piersiach ciężyła twarda, oporna masa. Usiłując ją zepchnąć, uczuł w drżących palcach śliskość ceraty, — to manekin opuścił swój kąt, ożył i zwalił się na śpiącego.

Mocując się z milczącym wrogiem uczuł Paweł jak drewniane łapy narzucają mu na ciało lotniczy strój, jak wokół głowy zaciska się gazowa maska. Straszna siła poderwała go, z pościeli, rzucony potężnym ciosem w kąt, stanął bezwładnie na miejscu manekina, — i oto sam stał się *manekinem,* zdrętwiał, znieruchomiał, zmartwiał w bezruchu.

I niewiadomo jakim sposobem obudził się rano w swem ciasnem łóżku i znowu stał się *człowiekiem.*

Ale na dnie mózgu czaiła się groza. Usiadł nad rozpostartym schematem, — i nie znalazł w sobie dalszego ciągu pracy.

— A może to nie ja tu siedzę? przypełzła bazyliszkowa trwoga. Może to on, bezduszny manekin? A ja tam, w kącie, przygwożdżony, okutany ceratą, duszący się w masce gazowej, bezsilny?

— Panie Pawełku! Czemu pan taki blady? pytała troskliwie panna Marysia. Uśmiechnął się błędnie. Czy potrafi odpowiedzieć? Jak rozewrzeć drewniane szczęki?

— Pan za dużo pracuje... To do niczego nie prowadzi! Gdzież, taki młody człowiek, ślęczy i ślęczy nad papierami. Trzeba wyjść, rozerwać się trochę... dźwięczał pieszczotliwie kobiecy głosik szelestem szklannych paciorków.

Mijały dnie. Paweł nie mógł już zupełnie pracować. Siedział bez ruchu, pochylony nad stołem, i czuł z rozpaczą drętwość w ciele, w sercu i w mózgu.

Tak, napewno! To ożyły manekin udaje go, chodzi drewnianym krokiem po biurze, sztywno wyciąga rękę na powitanie kolegów, manekin idzie do miasta, je objad i kolację, manekin, zdolny do zwierzęcej wegetacji, ale niezdatny do umysłowego wysiłku. A on, Paweł Kordas, ukryty w hełmie gazowej maski, zaklęty w bezruch i niemoc, stoi w kącie i czeka cudownej siły, która go odczaruje...

Na biurku stał kalendarz. Codzień zręczne palce panny Marysi odrywały kartkę. Umierały znaki i imiona dni. Tydzień za tygodniem toczył się i pękał, jak spróchniała obręcz.

Zbliżał się dzień konkursu.

Koledzy Pawła, nie chcąc przeszkadzać, rzadko zaglądali do jego wykresów. W przeddzień konkursu, jeden z młodzieniaszków, uderzony martwym wyrazem twarzy, pochylonej nad schematem, zbliżył się zobaczyć, prawdopodobnie już skończone dzieło.

Przerażony, targnął za ramię, nieruchomego Pawła.

— Co z tobą, chłopie! Robota na martwym punkcie? Od miesiąca nie ruszyłeś z miejsca? A jutro — termin konkursu!

Paweł popatrzał na niego wpółprzytomnie.

— Ach, co ty wiesz... co ty wiesz... mamrotał bezbarwnym głosem.

Student cofnął się. Prawdopodobnie Paweł oddał już konkursową

pracę i przegląda próbne szkice. Nie troszcząc się o zadumanego kolegę, podskoczył ku drzwiom, w których ramie zaróżowiły się właśnie dwie wdzięczne twarzyczki.

Kordas został sam nad swymi planami.

I znowu nadszedł wieczór. Z kartki kalendarza patrzała złowroga cyfra.

...Ostatni dzień... Ostatni dzień... szemrał zegarek, położony na krawędzi stołu.

W kółko, od ściany do ściany, krążył nieszczęśliwy człowiek. W mózgu huczało mroczne, skłębione morze.

Co począć, by zostać na nowo sobą? By uwolnić się od strasznej mocy manekina, co przywłaszczył sobie jego ciało i wygląd, — i nie produktywnie żyje kosztem znieruchomiałego człowieka? Jak wyrwać się z niewoli ścian, zamykających go w kącie? Jak zrzucić duszącą maskę gazową i upić się znów powietrzem i pracą?...

Drgnął... Przez otwarte okna wtłoczyły się okrągłe, srebrne dźwięki ratuszowego zegara.

Paweł sztywnym krokiem podszedł ku oknu i popatrzał w głęboką paszczę podwórza.

I nagle — żądza unicestwienia wroga, co wstąpił w jego ciało, — szarpnęła, jak dynamit, oszołomionym mózgiem.

Zrozumiał. Trzeba go zniszczyć, połamać na strzępy, unicestwić...

Wtedy tamten, w kącie, Paweł Kordas, genjalny konstruktor, ożyje i spełni swoje dzieło!

Skoczył na okno, znieruchomiał przez chwilę, jak lunatyk, i z ostatnim dźwiękiem zegara runął w czerniejącą czeluść podwórza.

Jah-Śmiechowski.

Tęsknota.

Jak migotliwej bajki fala złota
drży w głębi serca niejasna tęsknota.

Ostatnie słońca jesienne promienie
budzą pragnienie i budzą marzenie.

Za horyzontem, w niewidzialnej dali
Słońce jest inne i pożogą pali.

Za horyzontem i za wodą siną
ludzie są inni, dni inaczej płyną.

W zawrotnem tempie czas tam szybciej bieży
i żyć jest lepiej, piękniej, jaśniej, szerzej.

Jesienne słońce drży na nieboskłonie,
a w duszy ogień wielkich pragnień płonie.

I noc dopiero, kładąc swoje cienie
na nieukoje kładzie zapomnienie.

Ludwik Stasiak.

Rumieńce.

Kupiec Wojciech Jagła miał silne bary i niedźwiedzie ramiona. Ale cóż znaczy siła przeciw nieszczęściu? Czy w niedźwiedzie ramiona można ująć przeklęty los, zdusić go, kości mu połamać? Czy można wyzwać na rękę pech, zgnieść go na miazgę i w szczęście go zmienić?

Ważą się teraz losy Jagły. Przeciwnik jego założył sklep konkurencyjny, fabrykanci, którzy mu towary dali na kredyt, upominają się o pieniądze, jutro, już jutro termin płatności weksla w banku, Jagła zaś na żaden sposób pieniędzy zebrać nie może. Siedzi smutny, na dziecko rodzone patrzy. Jedyny synek. Czoło białe, liczeńki, jak róża, rubinowe. Świadczą te rumieńce o zdrowiu ukochanego jedynaka. Czytał chłopczyk książkę, oczy od niej teraz oderwał, na ojca patrzy. Spostrzegło dziecko zmarszczki na twarzy rodzica, widzi w oczach zgryzotę:

— Dlaczegoś ty ojcze smutny?

Odrzekł Wojciech Jagła:

— Bom bardzo nieszczęśliwy.

Milczenie. Bo maleństwo nie może znajść słowa pociechy, aby ulżyć zgryzocie. A zgryzota ta chwilami przechodzi w rozpacz i szał...

Do pokoju kupca Wojciecha Jagły wszedł cicho Aryman, bóg nocy, śmierci i nicości. Wszedł niewidzialny dla dziecka. Usiadł Aryman przy Jagle, przyjaźnie w oczy jego patrzy.

— Czemuś Jagło taki smutny?

— Nie wiesz, kochany Boruto? Nieszczęście za nieszczęściem na moją głowę się wali.

— Nieszczęście? A masz wódkę?

— Jest flaszka przepalanki.

— Nalej. Oby nam się! Dobra gorzała! A teraz gadaj, co ci dolega.

— Jutro weksel mam płacić, pieniędzy nie mam, bank mi weksel zaprotestuje, kredyt wypowie.

— Śmiej się z tego.

— Śmiać się? Łatwo ci gadać. Ty kpisz sobie ze mnie, parobku antychrysta.

— Nie kpię. Pomogę ci.

— Jakto?

— Weksel przepadnie.
— W jaki sposób?
— Ja to sprawię. Ja sprawię, że jutro główny kasjer bankowy ucieknie do Ameryki. Ja sprawię, że on, aby rozmaite łotrostwa zatrzeć, obleje naftą wszystkie księgi w kasie i podpali je. Ja sprawię, że cały bank stanie w płomieniach, że żelazne kasy ogień przetrawi, że spłonie twój weksel i wszystkie księgi płatnicze. A ty po pożarze powiesz: jam kasjerowi cały weksel zapłacił...

Oczy się z radości Jagle zaiskrzyły. ,
— Co? Ja będę bez długu? Bez długu?
— Oczywiście. Będziesz mieć wolną rękę. Otwarty nowy kredyt. Rozszerzysz sklep...

Na samą myśl Jagła z radości szaleje.
— Ty to sprawisz?
— Ja.
— Och! ciężar z mej piersi spada...
— Dokonam tego.
— ...A gdyby tak jeszcze konkurenta się pozbyć...
— Konkurenta się pozbyć? Dobrze. Ja sprawię, że jutro się go pozbędziesz.
— W jaki sposób?
— W jaki? Mam ci powiedzieć? W całkiem zwyczajny sposób...
— Mówże.
— Weźmie go ta brzydka choroba...
— Jaka choroba?
— No ta choroba, której żaden żydek nie chce wymówić.
— Niby ta... azjatycka...
— Azjatycka.

O mało Wojciech Jagła z radości pod powałę nie wyskoczył. Krzyczy z wybuchem radości.
— Co?! Jego ściśnie cholera?!
— Jutro!
— Dlaczego nie dziś?!! — wrzeszczy namiętnie kupiec Jagła. — Dlaczego nie dziś?!!!
— Czekajże. Czemuś taki nagły. Jutro będzie dość czasu.
— No, ale jutro na pewno!
— Mogę to sprawić, na pewno.

Jagła szepce radośnie:
— Będę mieć kapitał, a mojego konkurenta wszyscy djabli wezmą. I gdyby jeszcze fabrykanci zechcieli poczekać...
— Oszalałeś? Oczywiście, że poczekają.
— Jakże to?
— Twój konkurent nie ma spadkobierców, sklep przestanie istnieć, fabrykanci zaś...
— Prawda! Przecie oni muszą mieć w mieście zbyt.
— Naturalnie, prosić cię będą, abyś towar dalej brał.
— Muszą!
— A ty towar bierz, bez końca bierz...
— Dlaczego bez końca?
— Bo jak nabierzesz za kilka kroć towaru, to wtedy...

— Niby co?
— Nie wiesz? Zrobisz upadłość...
— Fałszywą krydę?
— A tak. Pójdziesz na kilka miesięcy do kryminału.
— E! Ja nie chcę siedzieć.
— Kto ci mówił, że będziesz siedzieć? Możesz stać.
— Hańba!
— Osioł!
— Jakto osioł?
— Tyś kupiec? Tyś jest osioł, a nie kupiec moderne.
— Prawda, że mam zacofane pojęcia...
— Parę głupich miesięcy na Wiśniczu stania, nie siedzenia, a potem krocie, krocie, krocie...

Dusza kupca była rozbrojona. Bo tam w przepaściach marzeń było jedno, bo tam w miljonach gwiazd nadziei była jedna, maleńka gwiazdka... Imię tego marzenia kupieckiego, imię tej gwiazdy kupieckiej było... zrobić ładną upadłość... Na najdalszych horyzontach ta gwiazda świeciła, ale świeciła. Szepcą teraz usta Wojciecha Jagły:

— Krocie. Krocie. Krocie.

Jeszcze raz rozważa, co mu przyniósł Aryman, bóg nocy, śmierci i nicości. O rozkoszy rajska! Jutro nie istnieje weksel. Jutro nie istnieje konkurent! Jutro po rękach całować go będą ajenci tych samych fabryk, którzy go dziś skarżyli. Te bezmiary szczęścia zrobi Aryman. Dusza chce z radości wyskoczyć...

— Zdziałasz to wszystko ty Rokito?
— Zdziałam.
— Jutro?
— Jutro.
— Na pewno?
— No... Za pozwoleniem. Widzisz mój kochany, ja jestem także kupcem. Za darmo tego wszystkiego nie zdziałam. Ale uczynię za głupstwo, za bagatelę...
— Czego żądasz?
— Głupstwa...
— Mów.
— Rzecz zupełnie bagatelna.
— Mówże przecie.
— Za twe niezmierne szczęście w handlu, za twoje krocie, dasz mi...
— Co?
— Rumieńce twego dziecka.
— Jakto?
— Nie rozumiesz. Rzecz prosta. Dziecko twe jest rumiane...
— Jako pączek róży. Jako czar słońca wschodzącego.
— Ja odbiorę mu te rumieńce. Będzie twe dziecko suchotniczo zielone, z wypiekami gorączki.

Kupiec, Wojciech Jagła, zerwał się, oczy otworzył. Myślał, krótko myślał, krew zakipiała. Wyrzucił Arymana przez zamknięte, a na wewnątrz otwierające się drzwi. Potem jechał na nim po schodach. Gdy już byli na polu, dobył z parkanu bębowej balaski i wszystkie kości mu połamał. Jagła miał silne bary i niedźwiedzie ramiona, dogorywa więc pod parkanem Aryman, bóg nocy, śmierci i nicości.

Kupiec wrócił na górę. Usiadł. Patrzył się na jagody kochanego dziecka. Miljony przed nim, miljony. Rumieńce te, takie śliczne, jakby zakwitły róże. Śmieje się do dziecka.

— Czemu się ty ojcze śmiejesz?

— Bo jestem bez granic szczęśliwy.

Dziecko oczy szeroko otwarło...

— Przed chwilą byłeś nieszczęśliwy, a teraz...

Kupiec Wojciech Jagła nie odrzekł nic. Chwycił w objęcia jedyne dziecko i bez końca lice rubinowe całował.

Widz.

Pogotowie.

(Codzienna migawka).

Hallo! — Telefon! — numer sto!
Tu Prądnik Czerwony — gospoda,
Nożami pokłuło się dwóch, —
w krwi leży każdy jak kłoda!
Na Pogotowiu ruch — pękają wrota
i z ciemnej gardzieli, jak z działa,
wypada w miasto ten pocisk:
Traa—ta! traa—ta!
Z drogi, bo wali, jak strzała!
Posterunkowy pałeczką
znak w lewo!...
Posterunkowy — znak w prawo!
Na chodnik — ty panie, tam z teczką!

Dech ulic zamiera w wirażu,
a oczy zachodzą mgłą krwawą!
Jak wryte przechodniów mrowie
szepce pobladłe: — Pogotowie!
Krzyż biały się mignął z karetką!
Tuman kurzu pogonił ją lekko!

A na Prądniku
tłum już gapiów się zebrał
bez liku!!!
Ktoś tłoczy się, ktoś płacze —
sensacja i — rozpacze!
Choć tamtych śmierć już mroczy,
nikt nie da im pomocy!
Widokiem krwi się poją, —
jak zimne głazy — stoją!

Gdy stoją, jak zatruci,
przykuci —
(czemuż na zgraję nikt nie wyjmie bata?)
któż ich z tępoty bezmyślnej ocuci,
jeśli nie piorun, grom z jasnego nieba:
— — Traa — tà! traa — tà!
Wpada karetka w tłum!
Zaryły koła!
— Rozstąpić się! rozstąpić! — woła
lekarz, co z niej wysiada.
Do takiej tłuszczy grzecznie mówić trzeba!
— Światła! powietrza! — poco ta gromada?
Pocóż wy wszyscy? po co? po co? po co?
Mamże bliźniego ratować przemocą?
Hej! posługacze! dawać opatrunek!
Daj Bóg, by nie było zapóźno!
jeszcze chwila — a byłby daremny ratunek!

* * *

O ludzie, coście Boga zgubili na niebie,
wy, co z nożami idziecie na siebie! —
wy, co umiecie krwawe rany kroić —
nauczcie się po ludzku, jak je trzeba goić!
Nieśmiertelny powraca k'wam Samarytanin,
ten z powieści Chrystusa — jak Stróż-Anioł przedni
i niech się chyli przed nim każdy krakowianin,
co bruk znaczy krokami w bezmyśle bezwiedny!

* * *

Cicho wraca karetka — jak duch wolno płynie
i unosi łup śmierci przemocą wydarty.
A przy tym białym Samarytaninie
nowe się wiecznie odwracają karty —
bój bez wytchnienia, wściekły nie na żarty —
o ludzkość!

* * *

Ledwo wrócił, znów pocisk z bramy wystrzelony
i zawarła się brama — znów telefon! kto?
— Hallo! proszę połączyć mnie z numerem stq!
— Trzech robotników spadło z rusztowania:
bez życia prawie, — krwotoki!
Proszę przybywać bez zwłoki!

Jan Neruda.

»WAMPIR«

Niepozorna łódź parowa, która codziennie kursuje między Konstantynopolem a wyspami Książęcemi dowiozła nas do brzegu Prinkipo, gdzieśmy wysiedli. Towarzystwo składało się tylko z kilku osób. Rodzina polska, ojciec, matka, córka i jej narzeczony, a potem my dwoje. Prawda, żebym nie zapomniał, był jeszcze ktoś. Na drewnianym moście rozpiętym nad Złotym Rogiem przyłączył się do nas jakiś Grek, młody jeszcze człowiek; sądząc z teki, którą miał pod pachą, był malarzem. Długie, czarne loki zwisały mu aż daleko na plecy, twarz miał bladą, a oczy ciemne, bardzo głęboko osadzone. Z początku zainteresował mnie ten człowiek, gdyż był bardzo usłużny, a nadto objawiał wielką znajomość miejscowych stosunków. Ale mówił za dużo i po upływie dziesięciu minut odsunąłem się od niego.

Tem sympatyczniej przedstawiała się rodzina polska. Rodzice byli dobroduszni i uprzejmi, narzeczony młody, wytworny, o manierach światowca. Płynęli do Prinkipo, by tam spędzić letnie miesiące; córka, trochę chorowita, potrzebowała takiej południowej kąpieli powietrznej. Piękna blada dziewczyna zapewne dopiero przebywała jakąś ciężką chorobę, albo dopiero na nią zapadała.

Opierała się na ramieniu narzeczonego, wypoczywała często, a suchy kaszel przerywał często jej rozmowę, prowadzoną szeptem. Ilekroć zakaszlała, towarzysz jej zatrzymywał się z troskliwością. Współczującym wzrokiem obejmował ją wtedy, a ona znów spoglądała ku niemu, jak gdyby chciała rzec: „To nic — jestem szczęśliwa!“ Wierzyli w szczęście i wyzdrowienie.

Za poradą Greka, który zaraz w przystani rozłączył się z nami, osiedliła się rodzina w hotelu pewnego Francuza. Hotel położony niezbyt wysoko, ma jeden z najwspanialszych widoków i urządzony jest z wszelkim konfortem.

Śniadanie zjedliśmy razem, a później gdy upał południowy nieco ustąpił, wyszliśmy powoli po zboczu góry aż do lasu piniowego, aby się nacieszyć pięknym widokiem. Zaledwie wynaleźliźmy stosowne miejsce i rozłożyliśmy się wygodnie, nasz Grek zjawił się znowu. Skłonił się zlekka, przez chwilę rozpatrywał się dokoła i wreszcie usiadł również, tylko o parę kroków dalej. Otworzył swą tekę i zaczął rysować.

— Zdaje mi się, że on tylko dlatego oparł się plecami o skałę, ażebyśmy nie mogli podglądać jego rysunku.

— Nie jesteśmy ciekawi — rzekł młody Polak — widzimy dosyć przed sobą. A po chwili dodał: — Zdaje mi się, że on nas wrysowuje jako sztafaż — a niech tam!

Rzeczywiście mieliśmy na co patrzeć. Na całym Bożym świecie niema pewnie piękniejszego i szczęśliwszego kąta, jak to Prinkipo! Irena, męczennica polityczna, współczesna Karolowi Wielkiemu, przeżyła tutaj miesiąc „na wygnaniu“ — gdybym tu mógł przeżyć cały miesiąc, byłbym bogaty na całe życie we wspomnienia. Już tego jednego dnia, który tu spędziłem, nie będę mógł nigdy zapomnieć.

Powietrze było tak czyste i łagodne, że oko, jakgdyby kołysząc się na puchu, przesuwało się z jednej oddali na drugą. Na prawo od morza wznosiły się ciemne góry Azji, na lewo, hen daleko, siniały strone brzegi Europy. Pobliska Chalkida, jedna z dziewięciu wysp archipelagu Książęcego, strzelała wysoko w górę wieńcem milczących lasów cyprysowych, jak ponure marzenie senne. Wieńczy ją potężny budynek — schronisko dla obłąkanych.

Woda morza Marmara była tylko lekko pomarszczona i grała wszystkiemi barwami, niby ogromny opal błyszczący. W oddali morze było białe jak mleko, nieco bliżej lśniło różowawo, między obiema wyspami żarzyło się, jak złota pomarańcz, a głęboko pod nami ciemniało szafirowo. Samotne było ze swą pięknością. Nigdzie nie widać większego okrętu, tylko wzdłuż brzegu naszej wyspy ślizgały się tu i tam dwie łodzie, zdobne w angielskie flagi; jedna była parowa, druga miała załogę z dwunastu mężczyzn i ilekroć ci w takt podnosili z wody wiosła, spływało z nich i pryskało rozżarzone srebro. Delfiny kręciły się dokoła łodzi i przelatywały łukiem ponad wodą. Po niebie lazurowem płynęły od czasu do czasu spokojnym lotem ogromne orły.

Całe zbocze góry ponad nami pokryte było różami kwitnącemi, których woń przesycała powietrze. Z pod arkad kawiarni, nad morzem brzmiała muzyka, stłumiona i marzycielska.

Wzruszająca chwila! Zamilknęliśmy wszyscy, całą duszą wpatrzeni w ten rajski obraz. Młoda Polka leżała na trawie, wspierając głowę na piersi kochanka. Jej wątła, blada twarzyczka nabrała nikłego rumieńca, a z oczu niebieskich puściły się nagle łzy. Narzeczony zrozumiał jej wzruszenie: pochylił się i zcałowywał z jej twarzy łzę po łzie. Matka patrzyła na nich i poszła za przykładem córki — a mnie — mnie na ten widok także serce wezbrało.

— Tu musi ciało i dusza ozdrowieć — szepnęło dziewczę. — Co za urocza kraina!

— Bóg widzi — niemam nieprzyjaciół, ale gdybym ich miał tutaj musiałbym im przebaczyć — odezwał się ojciec drżącym głosem.

I znowu nastała cisza. Ogarnęło nas wszystkich jakieś błogie uczucie, które się wcale wyrazić nie dało. Każdy czuł w sobie cały świat szczęścia i każdyby chętnie swe szczęście podzielił był z całym światem. Przejęci jednakowem uczuciem, milczeliśmy wszyscy. Zaledwie zwróciliśmy uwagę, że Grek po godzinie blisko powstał, zamknął swą teczkę i ukłoniwszy się krótko, oddalił się lekkim krokiem. Myśmy pozostali.

Wreszcie, po kilku godzinach, gdy już horyzont przybierał ten od-

cień fioletowy, tak czarujący na południu, matka wezwała do powrotu. Zwolna zeszliśmy do hotelu, zwolna, ale elastycznym krokiem, jak dzieci nieznające troski.

W hotelu spoczęliśmy na werandzie. Zaledwieśmy usiedli, odzywają się z pod werandy odgłosy kłótni i przekleństwa. Grek kłóci się tam z właścicielem hotelu, a my nadsłuchujemy zaciekawieni.

Nie długo to trwało. „Żebym samych takich gości miał tutaj“ — mruczał gospodarz, wstępując po schodach do nas.

— Co to za człowiek? — zapytał młody Polak, gdy gospodarz stanął tuż przy nas, — jak on się nazywa?

— Eh, — kto go tam wie, jak się zowie — odrzekł zagadnięty, i wyjrzał jeszcze raz z gniewem poza terasę, — my nazywamy go wampirem.

— Jak się zdaje — malarz?

— Ładne rzemiosło! Maluje tylko trupy. Skoro tylko kto umrze w Konstantynopolu, albo tu w okolicy, ten łotr już tego samego dnia ma gotowy portret nieboszczyka. Maluje go naprzód — i nie myli się nigdy, ten kruk!

Stara dama wydała okrzyk przerażenia — w jej objęcia upadła zemdlona córka, biała jak kreda.

A narzeczony już zbiegł pędem po schodach, jedną ręką chwycił Greka za pierś, a drugą wydzierał mu tekę.

Pobiegliśmy za nim. Obaj mężczyźni zmagali się już na piasku.

Teka otwarła się, a karty z niej się rozsypały. Na jednej — łudząco podobna wyrysowana była głowa młodej Polki. Z oczyma zamkniętemi, z wieńcem mirtowym, okalającym czoło...

Andrzej Birabeau.

Rozmowa przez telefon.

Owego wieczoru włamywacz Contran udał się z wizytą do p. Modinanta. Ktoby widział Contrana w chwili, gdy wytrychem otwierał drzwi mieszkania p. Modinanta, pomyślałby z pewnością, że ma przed sobą spokojnego, uczciwego obywatela, wracającego późną porą do domu. Contran w czasie otwierania drzwi pogwizdywał sobie, jak pracowity robotnik, którego robota nie męczy, lecz bawi. Człowiek gwiżdże, gdy jest zadowolony.

Contran był właśnie zadowolony z dwóch powodów. Po pierwsze dlatego, że dzisiejsze jego przedsięwzięcie było ciekawe, przyjemne i łatwe. Jest przyjemnością do pewnego stopnia wkradanie się do mieszkania takiego lokatora, jakim jest p. Modinant. Ma on bowiem przyzwy-

czajenia starego kawalera (właściwie jest wdowcem), który systematycznie co tydzień, pewnego określonego dnia, od godziny 7 wieczorem do północy bawi poza domem, prawdopodobnie w gronie przyjaciół. Oczywiście, że w pięć minut po jego wyjściu odchodzi również służba i złodziej ma możność spokojnej i wygodnej pracy.

To był pierwszy powód zadowolenia Contrana. Drugi powód trudniejszy jest do odgadnięcia, dlatego, też powiem odrazu: Contran ma zostać wkrótce ojcem.

Tak, można być zbrodniarzem i ojcem jednocześnie. Nie widzę powodu, dla którego należałoby odmówić zbrodniarzom a priori wszelkich uczuć. Można być uczciwym człowiekiem i nienawidzieć dzieci. Dlaczego więc nie może zdarzyć się odwrotnie, że człowiek nieuczciwy ubóstwia dzieci? W każdym razie Contran jest wniebowzięty od chwili, gdy spodziewa się dziecka. Gdybyście mogli rozłupać mu głowę i zajrzeć do jego mózgu, natrafilibyście tam na takie same myśli, jakie plączą się w głowie każdego mężczyzny, mającego wkrótce zostać ojcem.

— Jeżeli to będzie dziewczynka, nazwę ją Regina, — myślał Contran, — a jeżeli będzie chłopiec, — dostanie imię Maksymiljan. Postaram się zrobić dobre interesy, by mu nie brakowało niczego. Kupię mu najładniejsze zabawki.

Oto dlaczego gwizdał Contran przy otwieraniu drzwi p. Modinanta.

Tak samo pogwizdywał, pakując do worka różne wartościowe przedmioty w gabinecie właściciela mieszkania. Nagle przestał gwizdać, lecz nie stracił dobrego humoru, ujrzał bowiem w tej chwili na biurku fotografję.

Zdjęcie przedstawiało małą dziewczynkę wśród drzew ogrodowych. Miała może pięć lat, wyglądała cudnie z małemi wargami i puszystemi włosami. Pan Medinant rozwiódł się, ale ma małą córeczkę, którą prawdopodobnie została przy matce. Contran przyglądał się dziewczynce i kiwał głową. Piękną jest ta mała, może jego córeczka będzie do niej podobna?...

Ale czas mija, do roboty! Contran odstawia fotografję i zaczyna znowu zapychać worki.

Nagle — dzyń... dzyń... dzyń... — telefon. Głupia historja.

Telefon jest jak coś żywego. Jak gdyby ktoś zdaleka wyciągnął ramiona.

Contran nie czuje się już samotny. Stanął pośrodku pokoju, trzymając w rękach różne przedmioty i nie wie, co począć. Aparat stoi flegmatycznie na biurku. Dzwonek znowu zaterkotał. Nie można pakować.

— Halo!

Instynktownie zdjął słuchawkę i odpowiedział.

— Halo! — mówił jakiś kobiecy głos. — Czy to 21-22?...

Możliwe, skąd on o tem może wiedzieć?...

— Czy pan Modinant jest w domu?

— Nie, łaskawa pani .

— Czy to mówi jego służący?

— Tak, proszę pani.

Nie mógł przecież odpowiedzieć: „Nie, to mówi złodziej".

— Nie wie pan, gdzie jest p. Modinant?

— Nie, proszę pani.

— Boże, to jest okropne! W każdym razie musi go pan zawiadomić natychmiast, gdy przyjdzie. Jestem sąsiadka pani Modinant w Vesine. Musi go pan zawiadomić, że z córeczką jego jest bardzo źle. Lekarze obawiają się, że nie przeżyje tej nocy. Jeżeli pan Medinant chce ją jeszcze zobaczyć, musi natychmiast po powrocie do domu tutaj przybyć. On przecież tak ubóstwia córeczkę... Czy mogę na panu polegać? Czy zaczeka pan do jego powrotu?

— Tak, proszę pani.

Contran odwiesił słuchawkę. Nie może się ruszyć, nie ma odwagi. Słyszał, że „z córeczką jest bardzo źle“ i słowa te uczyniły na nim dziwne wrażenie, jak gdyby to dotyczyło jego córeczki. Worek stoi pośrodku pokoju... „Jeżeli chce jeszcze zobaczyć“... w lewej ręce trzyma wazę srebrną... „ubóstwia swą córeczkę“... „do jego powrotu“...

W Vesine oczekują pewnie jego przybycia. Przecież przesłano mu wiadomość. Służący odpowiedział, że można na nim polegać i że zaczeka do jego powrotu.

Contran nie rusza się. Denerwuje go to wszystko. To przecież idjotyczne!... Dlaczegóż go to wszystko obchodzi? Mimo to nie może spuścić wzroku z fotografji tej małej dziewczynki z puszystemi włosami, cóż on może poradzić? „Pan zaczeka na niego“. Czy on może czekać?

Contran nie rusza się przez kilka minut.

Wreszcie wyjął z worka wszystkie przedmioty, postawił je na swojem miejscu, podszedł do biurka, wziął kawałek papieru i napisał:

— „Z pańską córeczką jest bardzo źle. Oczekują pana w Vesine“.

Wyszedł z mieszkania i zamknął drzwi wytrychem. Wsunął przez szparę kartkę i z błogim uśmiechem na twarzy, choć z pustym workiem wyszedł na ulicę.

Ludwik Stasiak.

W krakowskiej kawiarni.

Piszę dzieło o charakterze europejskich miast. Podróżuję od stolicy do stolicy, badając psychologję tłumów, podpatrując życie, jak to mówią, na gorącym uczynku. Walny rozdział mej książki poświęcam życiu w kawiarniach i restauracjach. Chciejcie państwo przyznać, że teatr, wystawa i kawiarnia, to pulsy, z których się stawia wnioski o ruchu i życiu wielkich ludzkich mrowisk. W dziele mojem pokaźne miejsce zajmują studja nad kawiarnią. Zastanawiam się, czem się różni knajpa berlińska od paryskiej? Studja me i uwagi spisuję.

Wczoraj wróciłem z Włoch. Jechałem naokoło przez Rivierę, Francję i Niemcy. Gdy wstąpisz do włoskiej „ristorante“ opadnie cię natychmiast kelnerów trzech, pytając się, czy na „antipasti“ chcesz „sfoglia“ lub też raki morskie. We Francji przypada do twego stołu

pięciu kelnerów. W Berlinie i Wiedniu — oh — to jest antypatyczne... zgraja wyfraczonych kelnerów rzuca się na ciebie, jeden zdejmuje ci paltot, drugi leci ze zwichniętą w formę kwiatu serwetą, trzeci niesie gazetę, czwarty pyta, co będziesz jeść, pić, palić, piąty ofiaruje ci karty korespondencyjne z widokami.

Gdyby nie studja, potrzebne mi do mojej książki, byłbym wcale nie zajrzał do wiedeńskich kawiarni. Ta masa kelnerów, rzucających się na gościa przeraża...

Dziś zamierzam pisać rozdział o polskich kawiarniach. Przyjechałem umyślnie do Krakowa. Idę do kawiarni.

* * *

Wszedłem o godzinie dziewiątej rano. Na stole leżały poranne dzienniki. Obok były półki z mnóstwem ilustrowanych pism. Zauważyłem, że w salach kawiarni jest kilkunastu kelnerów. Żaden na mnie nie spojrzał. Widziałem, czem są zajęci. Jeden z nich patrzał przez okno na przejeżdżający tramwaj, trzech w rogu sali czytało gazety, dwóch zaś podziwiało najnowsze humorystyczne ilustracje. Co do reszty, to albo przeglądali się w lustrach, albo zabawiali się ożywioną rozmową, nie licząc ostatnich dwóch, którzy w bocznej salce grali we ferbla.

Miałem wielką ochotę napić się gorącej herbaty, zjeść bułkę z masłem i dwa jaja na miękko, już miałem zawołać na którego z garsonów, aby mi śniadanie podał, no... ale ważniejsze są studja do mojej książki, niż śniadanie. To przecie ciekawe, czy który z nich przyjdzie.

Usiadłem i zacząłem czytać gazety poranne. Było ich cztery, przeczytałem od deski do deski. Poczem zabrałem się do niemieckich „Abendblatów". I te przestudjowałem. Z „Ilustracji francuskiej" dowiedziałem się szczegółowo o wszystkich dziełach, jakie się zjawiły w tegorocznym Salonie: Trzy tysiące obrazów...

Do kawiarni schodzili się goście. Pora śniadania, więc zaroiło się od publiczności. Przeszkadzała mi ona niesłychanie w czytaniu tygodników angielskich. Nie wszyscy goście siedzą tak, jak ja spokojnie. Mimo, że bardzo zajęty jestem artykułem „London News", przecież słyszę naokoło wykrzykniki:

— Do djabła! Dwie godziny czekam!!

— Czy się robi ta herbata, czy się nie robi?

— Czy te jaja kura dopiero niesie?!!

— Czemuż mi pan, do pioruna, kawy nie dajesz?!!

— Czy okręt z kawą jest jeszcze na Czerwonem morzu? — Zajmujący artykuł ilustracji „Graphic" skończyłem. Byłem głodny okropnie. A jednak studja... *Nemo sapiens nisi patiens.* Spojrzałem na zegarek. Co to?! Czy być może?! Na czytaniu gazet i studjowaniu ilustracji zbiegł mi czas do południa. Już po dwunastej. Ano — trudno. Zrezygnuję z obiadu, zjem kilka płatków szynki. Przecie mnie może, który z kelnerów zauważy. Przecie patrzą się na mnie...

Sala, która się przed dwunastą znacznie wypróżniła, teraz znowu zaczyna się napełniać. Ludzie przychodzą na czarną kawę. Grają w bilard. Ja brałem się do pism humorystycznych. Wyborne dowcipy „Simplicissimusa". Lubię to pismo. Zachwycam się ostatnim rysunkiem Czecha Rzeźniczka, Bruno Paula i Gubbranssona. Zwykle całemi godzina-

mi patrzę na wyborne karykatury. I dziś popatrzę... Szkoda, że mi przerywają. Słyszę głosy:

— Dajże mi pan tej czarnej kawy!!!

— Piorun jasny!! Długo będę czekać?!!

— Czemuż pan nie zaznaczył bilardu?!!

Przy kolumnie, obok mego stolika rozmawiało dwóch kelnerów. Zgadłem wnet, że jeden z nich jest wyznaczony do służby przy moim stole. Nosił on na fraku blaszkę z liczbą 16. Teraz zabawia się rozmową. Mówią półgłosem. A przecież słyszałem dokładnie ich djalog:

— Czemu ten gość przy siódemce wrzeszczy?

— Zamówił „kapucyna“ i czeka godzinę.

— Możeby mu podać?

— A to dobre Ja mam stoliki 12, 13, 14, 15 i 16. Cóż mnie obchodzi siódemka?

— Masz słuszność. Słuchajno... A ten... obok nas, co „Simplicissimusa“ czyta, czy twój gość?

— Naturalnie, że mój. Siedzi przy piętnastce.

— On nic nie pije.

— Co? Nie pije? A prawda. Musiał już wypić.

— Przecież od rana siedzi.

— Tyś mu podawał? Mnie się zdaje, że mu nic nie podawałem. No, ale musiał coś przecie pić, jeśli tu od rana siedzi.

— Co to?! Ty, bo gość przy szesnastce się drze.

— A niech się drze.

— To twój gość.

— Cóż mię to obchodzi?!

— Dzwoni szklanką i wrzeszczy, żeby mu dać herbaty.

— A niech go ściśnie!

— Lubię takich gości, jak ten przy nas, co „Simplicissimusa“ czyta.

— Jakiś spokojny człowiek.

— Trzeba mu podać wody. Jestem humanitarnym, jak kto ze mną po ludzku. Trzeba mieć serce.

Kelner oznaczony liczbę 16 poszedł do bufetu. Wnet wrócił. Postawił przedemną pięć szklanek wody.

— Służę panu dobrodziejowi.

Z głodu wypiłem szklanek cztery. Piątą także bym wypił, ale boję się kataru kiszek. Teraz godzina czwarta. Kawiarnia, która się po czarnej kawie trochę opróżniła, zaczyna się napełniać na nowo. Ludzie schodzą się na podwieczorek. Wnet przyjdą wieczorne wydania dzienników. Gdy przyjdą rzucę „Simplicissimusa“. Kelnerzy się zmienili. Szesnasty poszedł snać na spacer, przy mnie objął stanowisko garson, oznaczony liczbą 2. Do niego zbliżył się Nr. 11. Stali ciągle obok mojego stolika. Tu jest, jak się zdaje, stanowisko wielu innych kelnerów. Rozmawiają z sobą.

— Czy szesnastka już poszedł.

— Przecie ty od niego odebrałeś służbę?

— Otóż to, to. Idzie do domu ten kiep i nie zawiadamia mię, co się dzieje w kawiarni.

— O cóż chodzi?

— Nie wiem, czy ten, co „Simplicissimusa“ czyta, już płacił, czy jeszcze nie płacił?

— Ależ to oczywiste, że nie płacił, jeśli siedzi.
— Masz zupełną słuszność. Gdyby zapłacił, byłby poszedł.
— Trzeba mu przynieść wody.
— Musiał dużo jeść, jeśli tyle szklanek pustych przed nim stoi. Już wypił pięć szklanek.
— Od rana nie wychodził.
— U nas jadł zapewne obiad.
— Uważaj pilnie. Zdarza się wypadek, że czasem ktoś zje pięć bułek ze szynką i dziesięć ciastek, a płaci za dwa.
Jeden z kelnerów wziął ilustrację do ręki.
— Widziesz tę rycinę? Kogo ci ta głowa przypomina?
— Mańka! Ależ wykapana Mańka.
— Jakby ją sfotografował.
— Pewnie rysownik sportretował Mańkę.
— Jest to niemożliwem. Ona mieszka w Krakowie, a to pismo jest francuskie.
— Hej! krzyk jakiś! Cóż tam za awantura?
— Przy jedynce gość się drze.
— Czegóż on chce?
— Wrzeszczy, że zamówił „Journal amusant“ przed godziną.
— To jest to pismo, które my oglądamy. W niem jest Mańka... Możeby mu pismo dać?
— A toby mi się podobało! Mnie więc nie wolno przejrzeć humorystycznej ilustracji?
— Kiedy gość wyprawia straszne awantury.
— Niech go piorun trzaśnie!
— Dureń jakiś!
— A wiesz ty o tem, że Mańka zamąż wychodzi?!
— Co ty mówisz?!
— Tak jest. W jesieni wesele.
— Ależ to być nie może! Jakże się to stało?
— Powiem ci zaraz. Pamiętasz te czasy nasze krakowskie, kiedy ona była jeszcze modelką w Szkole Sztuk pięknych?
— Cóżbym miał nie pamiętać: romansowała z Antkiem...
— No i ze mną romansowała. Z chwilą, gdy przestała chodzić do malarzy, zaczął się koło niej kręcić ślusarz kolejowy.
— No i cóż ten ślusarz?
— Zaraz ci powiem, gdy obsłużysz gościa. Bo twój gość przy piątce woła po raz ósmy o czekoladę.
— Niech sobie woła. A więc za tego ślusarza idzie?
— Gość twój klnie!
— Niech klnie. Cóż sobie ten ślusarz w niej upatrzył? Tęga dziewczyna wprawdzie, no ale bez grosza.
— Gość twój wyprawia awantury.
— A cóż mnie obchodzi gość?! To jest bardzo ciekawe, co mi mówisz o Mańce. Oh! Miłe młodości wspomnienia! Pamiętasz te czasy? Z Mańką i Olą chodziliśmy na Bielany, ja grałem na harmonji, ta luba Mańka szczebiotała, jak ptaszę majowe. Słowiki w gąszczu olch śpiewały.
— Twój gość z wściekłości dostaje pomieszania zmysłów!!

— Poezję młodych dni zburzył brutalnie ten ślusarz. Oo! Nigdy nie zapomnę chwili, gdy ją pierwszy raz w życiu pocałowałem. Wieczór zapadał cichy, na grzędach lewkonje kwitły, polne koniki nuciły swoją senną pieśń...

— Gość twój złamał kij bilardowy, kawiarzowi łeb rozbił i woła przez okno o pogotowie ratunkowe!!

—Taak?! No to teraz, to trzeba iść spytać się, czy on sobie czego nie życzy.

* * *

Zbliżał się wieczór, a z nim głód straszliwy. Wnet będą zamykać kawiarnię. Trzeba iść. Wziąłem kapelusz i zmierzam do drzwi. We drzwiach dogonił mnie kelner Nr. 2. Stanął mi w drodze.

— Przepraszam pana najmocniej, ale... czy też pan płacił?

— Nie płaciłem.

— Tak? Nie płacił pan? No no... Pewnie pan zapomniał. O! To dość często się zdarza, że gość... niby... zapomina. Niech sobie pan z tego nic nie robi. Proszę, niech pan będzie łaskaw ze mną do bufetu.

Nr. 2 ciągnął mnie za rękaw. W pierwszej chwili miałem zamiar kości mu połamać, no, ale studja... Studja!!! Wszak to przepyszny rozdział mojej książki.

Nr. 2 zawołał kilku kelnerów i mówi:

— Ten pan... wiecie — jeden z tych... zapomniał sobie płacić, zawróciłem go od drzwi. Co pan dobrodziej ma do płacenia?

— Nic — odrzekłem.

— Nic? Tere fere! Wszak pan od rana tu siedzi.

— Tak jest. Od rana nie opuszcza naszego lokalu! — zawołało pięciu kelnerów. — Gdzież pan jadłeś śniadanie, drugie śniadanie, obiad, podwieczorek?

— Cicho — uspokójcie się. Z takimi... ja się umiem załatwiać. Niechno pan dobrodziej będzie łaskaw podać rachunek. Zatem rano kawa biała i osiem kromek chleba z masłem — drugie śniadanie, cóż było na drugie śniadanie?

— Nic.

— Nic?! No proszę. Znajdzie się, znajdzie. Wszak wraca do kawiarni szesnastka. Ty słuchajno, wszak tyś rano był przy piętnastym stole?

— Ja byłem.

— Co ten pan jadł na drugie śniadanie?

— Czy ja wiem, co jadł? A prawda. Jadł. Oczywiście, że jadł. Wszak, aby zaspokoić pragnienie, wypił naraz aż cztery szklanki wody. Musiał zresztą coś jeść, jeśli do drugiej po obiedzie tu siedział.

— Zatem szynka, pięć jaj na miękko, bułka z kawiorem i herbata — dalej? Cóż pan dobrodziej miał dalej?

— Nic.

— Nic, nic. Ja wiem. My tu takich mieli. Zatem po obiedzie czarna kawa, pięć cygar trabucos, biała kawa i osiem bułek, no i co dalej?

— Nic.

— Nic?

Przybiegła do nas panna bufetowa.

— Panie płatniczy! Brakuje mi w rachunku dwóch czekolad. Jakiś gość nie zapłacił.

Przyleciał z ostatniej sali piccolo.

— Panie płatniczy! Ktoś dał nura, nie zapłaciwszy za godzinę bilardu. Oprócz tego brak mi w rachunku trzech flaszek porteru...

Płatniczy liczył pilnie. Wystawił mi rachunek na jakąś potworną sumę.

— Niech się pan dobrodziej nie żenuje. Takie „zapominania" zdarzają się często. Ale my się nigdy nie uciekamy do policji. Załatwiamy się z takim gościem we własnej administracji. Po co ludziom szkodzić?! Po co ja mam pchać kogoś za oszustwo do kryminału?! Co mnie z tego przyjdzie? Jeśli ktoś już ma taką żyłkę do niepłacenia — to niech się na kim innym sparzy. Odwołanie się do policji kompromitowałoby zresztą nasze wspaniałe etablissement.

Nie wiedziałem co począć? Czy pójść na policję i przysiądz, że ja oprócz ośmnastu szklanek wody nic w ustach nie miałem? Czy może załatwić się krócej, wziąć kij bilardowy i bić po łbie?! Ależ studja... studja... moja książka... moje ukochane dzieło... Zapłaciłem. Za drogie pieniądze mam przepyszny rozdział, traktujący o służbie w krakowskiej kawiarni.

Józef Aleksander Gałuszka.

Stara panna

czyli

Siedem grzechów głównych.

Siedzę godzinami w gotyckim tumie. Patrzę, jak z pod palców znakomitego mistrza, na bieli kartonu, wyłania się wnęka prezbiterjum, główny ołtarz i świetlista koronka witrażów.

Jest cisza godzin południowych.

Nazewnątrz miasto gra i tętni.

Przed czarnym, obwieszonym wotami, cudownym krzyżem, słaniają się samotne postacie. Trwają chwilę w skupionem milczeniu. Żegnają krzyżem. Wychodzą.

Prawie sami nędzarze.

Codzień widzę, jakowąś wdowę o steranej twarzy, w przenędznej, staromodnej sukni. Wlepiając litość wzbudzające, wypłakane oczy, w oblicze smutnego Chrystusa, wymadla cud.

Garbata starowina, w łachmanie z worka, jak kupka szarego po-

piołu pełznie pod krzyż, z parcianą sakwą w ręce. W sakwie tkwi jedna główka kapusty.

Zachodzi i starzec kulawy, w zadużych, zrudziałych buciorach bez podeszew.

I dziewczyna publiczna o utlenionych włosach i paznokciach wyróżowionych lakierem.

I młody suchotnik w wytartym, starym paltocie.

Dźwigają tu, pod krzyż, w ciszę wspaniałej świątyni, w nędznych i biednych swych piersiach tragedję życia.

Czasem grupami przechodzą, rozmawiając, przyjezdni oglądacze starożytności miasta. Piękne panie, wytworni panowie z aparatami fotograficznemi, lornetami.

Od paru dni zauważyłem śmieszną, starą pannę. Szkielet, obwieszony biedniutką sukienką, przypominającą ubiór sierot klasztornych. Zżółkła, pomarszczona twarzyczka przyklejona do śmiesznego kapelusika chyli się w bogomodlnem, pokornem zatuleniu powiek przed czernią krzyża. Główka nachyla się ku ziemi głębiej. — Na czerń zimnych marmurów, jak płateczki zblakłej, zwiędłej róży, upadają biedne pocałunki zwiotczałych, niecałowanych nigdy warg.

Piąstka uderza, w grzesznem pokajaniu w deseczkę nędznej piersi, raz po razu, raz po razu.

Bawełniane, cerowane kilkakrotnie pończochy, marszczą się na chudych łydkach. Na podeszwach starych trzewików tkwią duże, starte przyszczypki.

Za jakież grzechy — o Chryste! — żałuje ta nędza, bijąc się w piersi przez długie kwadranse, zcałowywując z posadzki proch, naniesiony z dróg świata?

Pycha? — Pycha tej nędzy?!

Łakomstwo? — Łakomstwo tej chudziny?!

Nieczystość? — Odmachnie się spowiednik obiema rękami — „w nazbyt bo wielkiej pogardzie ma grzech pożądliwości ciała“.

Zazdrość? — Zazdrości Świętym Twoim — Panie — złocistej aureoli na szybach witrażowych — może?

Obżarstwo i pijaństwo? — Ty Sam uśmiechasz się boleściwie — o Chryste.

Gniew? — Gołębie fruwające wokół wieżyc Twej świątyni mniej bojaźliwe mają serca.

Lenistwo? — Sterane ręce, plecy w kabłąk wygięte i oczy zaczerwienione o ciężkim świadczą jarzmie pracy.

A zatem jednak — nieczystość?

Odchyla od się myśl o tym grzechu, jak czarne, podbite szkarłatnym płomieniem, aksamitne skrzydła szatana.

I bije się w wychudłą pierś długie, długie kwadranse.

Aż Chrystus, podnosząc wpierw źrenice, pełne bolesnego wyrzutu ku Stwórcy za tę nędzę, kajającą się u stóp krzyża — opuszcza ku niej litościwe oczy i prószy z warg kamiennych, niby szary popiół środy popielcowej, na pochyloną głowę, słowa: „I któżby z tobą chciał zgrzeszyć cieleśnie — biedactwo ty i nędzo?“

GDZIE KUPOWAĆ?

Wykaz firm według branż:

AJENCJE.

Ajencja komisowo - handlowa Bracia Rosenblatt, Kraków, Krakowska 5. Telefon 4497.

AKUMULATORY.

Zakłady akumulatorowe, Wygoda 9, str. 94.

APTEKI.

Droguerja J. Wilkosza, Kraków, ul. Karmelicka 14, tel. 532. Poleca świeże lecznicze wody i sole mineralne. Wytwórnia bandaży i gazy opatrunkowej. Skład artykułów gumowych i chirurgicznych.

APTEKI i SKŁADY APTECZNE.

Apteka „Pod złotym słoniem" Tadeusza Oświęcimskiego, — Kraków, ul. Grodzka 22, wyrabia najlepszą pastę do zębów „Wawelin".

Składnica Apteczna „Zoria", Spółka z ogr. odp., Kraków, ul. Sebastjana 9/11. Telegramy: Zoria.

Hurtowny Skład materjałów aptecznych i chemicznych Polska Spółka Akcyjna „Pharma", Magister Bolesław Jawornicki, Kraków, Długa 46—48. Tel. 564, 2464, 3560.

ARCHITEKCI.

Inż. Wacław Krzyżanowski, — Krupnicza 12, str. XXIII.

AUTOMOBILE.

i przybory do nich.

„Auto-Szawe“, Plac Szczepański 8, str. IV.

Samochody Steyer, Groble 4. — str. V.

„Stock“, Studencka 4, str. VIII.

„Citroen“, Wilśna 12, str. IX.

Auto-Palais W. Ripper, Smoleńsk 29-31. Telefon 0107.

Wulkanizacja gum Piotr Bawolik, Smoleńska 23, str. XII.

„Samochód“, Szewska 4, str. XV.

„Protektor“, Juljusza Lea 5, str. XIX.

Polski Fiat S. A., Sławkowska 30, str. 94.

Stanisław Szybowicz, Arjańska 1 str. XXI.

Józef Graboś, patrz str. XXV.

BANKI.

Bank Zaliczkowy i kredytowy Spółdzielnia z ogr. odp. w Krakowie, ul. Gołębia 2. Telefon Nr. 3797.

Bank Komercjalny S. A. w Krakowie, Rynek Gł. 42. Telefony Nr. 1104, 1105, 1170, 2544, 2590.

Ziemski Bank Kredytowy T. A. we Lwowie, Oddział w Krakowie, ul. Florjańska 32.

Powszechny Bank Kredytowy S. A. w Warszawie, Oddział w Krakowie, Rynek Gł. 35 (Krzysztofory). Telef. 4124, 4547, 2166, P.K.O. Nr. 400480.

Bank Związku Spółek Zarobkowych, Rynek Gł. 8, str. 16

Polski Bank Przemysłowy, Kraków, Szewska 1, str. 20.

A. Holzer, Gertrudy, str. V.

Powszechny Bank Związkowy, Rynek 44, str. XIII.

BATERJE.

Zakłady przemysłowe i handlowe „Tęcza“ Spółka z o. p., Kraków, Czarnowiejska 72/74.

Fabryka baterji i elementów elektrycznych, Inż. J. Muszyński, Kraków, ul. Szlak 51. Telefon 1553.

BAWEŁNIANE WYROBY.

Teich H. i Ska, Kraków, ulica Grodzka 55, tel. 2178. Reprezentanci: F-my Spółka Akc. Wyrobów Bawełnianych I. K. Poznański, Łódź.

BENZYNA.

„Galkar“, Basztowa 10, str. III i XI.

BIELIZNA.

Kompletne wyprawy ślubne. Bielizna damska, męska. Kołdry. — Bracia Sperber, Rynek Gł. 30, telefon 21-07.

Marja Kulinowska, Sławkowska 13, str. 16.

Znana najtańsza wytwórnia wykwintnej i praktycznej bielizny damskiej i dla dzieci „Łabędź“, Kraków, Starowiślna 6.

Fabryka bielizny „Słońce“, Kraków, Florjańska 49 w podworcu, poleca najwykwintniejszą bieliznę damską, męską i dziecinną.

Małopolska fabryka bielizny Ignacy Samueli i Ska, Kraków, Szlak 59.

Wprost we fabryce bielizny „Paw“, Kraków, Florjańska 4 w sieni kupuje się o 50% taniej.

BIURA SPEDYCYJNE.

Biuro Spedycyjne Bolesław Bachner i Ska, Kraków, Wielopole 3. Tel. 4473.

C. Hartwig, Sp. Akc. w Poznaniu, Oddział w Krakowie, Gertrudy 2, telef. 1478, 3069, mieszkanie Dyr. tel. 2948.

Biuro Spedycyjne „Przewóz“, Kraków, Florjańska 55, Ska z ogr. odp.

BIURA POŚREDNICTWA PRACY.

Jadwiga Kwiecińska, zarobkowe biuro pośrednictwa pracy dla wszelkich zawodów, Kraków, ul. Szpitalna 38, I p., ofic., telefon 1056. Opłaty pobiera się ściśle według tabeli opłat nadanej przez Min. Pracy i Op. Społ. w Warszawie.

BIURA ZASTĘPSTW.

Wincenty Moszkowski, Kraków, Mikołajska 32, tel. 4104.

BIURA TECHNICZNE.

S. Weissmann, Wielopole 9, str. III.

BIŻUTERJA.

Ch. B. Amster, skład czeskiej biżuterji, pereł szklannych i towarów galanteryjnych, Kraków, ul. Miodowa 9. Tel. 1851.

Hurtownia biżuterji i pereł Ch. Rakower, Kraków, ul. Dietlowska L. 45. Rok zał. 1850.

Główny skład biżuterji czeskiej Ch. Rakower, Kraków, Dietlowska 45.

BŁAWATNE TOWARY.

Bławatne towary i konfekcja damska. Wiktor Bromowicz, Kraków, ul. Szczepańska 1.

Kulinowska Marja, Kraków, ul. Sławkowska 13. Telefon 4688. Płótna krajowe i zagraniczne, oraz bielizna stołowa, męska, damska i dziecinna.

Ignacy Sobolewski, magazyn bławatny, Kraków, Grodzka 3. Rok założenia 1883. Telefon Nr. 4642.

Schachne Landau, skład towarów bławatnych, Kraków, ul. Stradom 15.

Skład towarów bławatnych, A. Spira, A. Rubin i M. Elbinger, Kraków, Miodowa 15. Telefon 2834.

Skład towarów bławatnych, M. Brauner, Kraków, Miodowa 5. Tel. 3332.

Skład towarów bławatnych, A. Spira, A. Rubin i M. Ełbinger, Kraków, Miodowa 15. Telefon 2834.

BUDOWLANE MATERJAŁY.

Skład materjałów budowlanych, I. Amster, Kraków, Warszawska 31, **tel.** 4150.

Miejskie Zakłady ceramiczne, Lwowska 2, str. VI.

Cegielnia Zielonki, Basztowa 17, str. XVIII.

BUDOWLANE PRZEDSIĘBIORSTWA.

Inż. Stefan Polański, autoryzowany inż. cywilny, konc. budowniczy, Kraków, ul. Wielopole 15, telefon Nr. 85.

Fryderyk Weingrün, Skład drzewa, przedsiębiorstwo budowlane, Kraków, ul. Starowiślna 60.

Biuro inżynierskie i przedsiębiorstwo budowy M. Kurkiewicz i J. Zarzycki, Kraków, Basztowa 17, II. p. Tel. 2618.

Józef Kaczmarczyk, Rynek Gł. 34, str. 10.

E. Uderski i Ska okładka str. IV.

„Esge“, Kochanowskiego 2, str. IV.

Architekt A. Ślęzak, Tomasza 28, str. X.

Korzeniak i Wiktor, św. Anny 1, str. XIV.

CUKRY.

Fabryka cukrów Stefan Postawka, Kraków-Podgórze, ul. Tarnowskiego 5.

Fabryka cukierków wszelkiego gatunku Szymona Radolnika, Kraków, pl. Kazimierza Wielkiego 6.

„Nadzieja“, Mostowa 4, str. III.

„Suchard“, strona XXIV.

Kazimierz Danek, Karmelicka 13 i Rynek Gł. 35, str. XXI.

CYNKOGRAFJA

St. Welanyk, Sławkowska 14, str. XX.

DROGERJE.

Drogerja i Perfumerja Bracia Finder, Kraków, Rynek Gł. 12. Tel. 3785. (stacja tramwaj. Nr. 1) poleca swoje bogato zaopatrzone działy w towary krajowe i zagraniczne. (Dla pp. Lekarzy opusty).

„MITOL“ czyści plamy, patrz strona XXV.

DRUKARNIE.

Drukarnia W. L. Anczyc i Spółka, Zwierzyniecka 2.

Drukarnia Narodowa, Kraków, Wolska 19. Telefon 404. — P. K. O. 401.111.

Drukarnia Pospieszna A. Lehrhafta, Kraków, pl. Dominikański 1, telefon 4786.

Drukarnia Ludowa w Krakowie, Spółka zarejestrowana z ograniczoną poręką, ul. Dunajewskiego L. 5. Tel. 1310.

DRZEWNY PRZEMYSŁ.

Przemysł drzewny — Szymon Schell i Ska, Kraków, Szewska 21.

DYWANY.

Specjalny skład oryginalnych dywanów perskich I. Blühbaum, Kraków, Dietlowska 81. Telefon 2083. Mieszkanie tel 2872.

„Dywan" tkalnia dywanów i kilimów, Sp. z ogr. odp. Kraków-Podgórze, ul. Św. Kingi 9. Kilimy, dywany wełniane ręczne. Naprawa dywanów perskich i kilimów. — Telefon 1609.

Pierwsza w Polsce artystyczna pracownia naprawy dywanów perskich i makat. — Przyjmuje też dywany do czyszczenia, Kraków, Wielopole 12. Telefon 1991.

ELEKTRYKA.

Powszechne Towarzystwo elektryczne A. E. G., Kraków, Dunajewskiego 3.

Inż. Rudolf Popper, Wolska 20, str. 6.

Elektros"
Przedsiębiorstwo elektrotechniczne dla siły, światła i sygnalizacji
J. Władysław Sajak
Kraków, Franciszkańska 4.
Warsztaty: Kraków, Powiśle 5. Telefon 1214.

Sklep Elektrowni miejskiej, Bracka 12, str. I.

Inż. Bolesław Jurski, Jagiellońska 2, str. X.

Bronisław Opaliński, Krzywa 5, str. XVI.

FARBY.

„Polska Barwa" Fabryka farb w Końskich S. A., Kraków, ul. Poselska 20, telefon 2641.

O. Weinfeld, hurtownia farb, lakierów i chemikalji. — Kraków, ul. Miodowa 12 i 14.

Reim, Rynek 37, str. VI.

FORTEPIANY.

Boloński Wł. (Z. Raba Nast.), Kraków, Rynek Gł. 34, telefon 465. Najstarszy skład fortepianów. Rok założenia 1880.

Helena Smolarska, Szewska 9, str. 20 i 24.

FOTOGRAFJE.

Józef Neider, Karmelicka 21, str. 6.

Warszawski skład przyborów fotograficznych. Kraków, ul. Szewska 21. Telefon 1428.

FUTRA.

Pierwszorzędny Zakład kuśnierski Feliksa Beckmana, Kraków, Florjańska 44.

Stanisław Bielecki, Skład futer i pracownia kuśnierska, Kraków, ul. Poselska 15. Telefon 4424. — Konto czekowe: Kraków P. K. O. 406.250.

D. Bochenek, Florjańska 27, str. X.

Pierwszorzędny magazyn i pracownia futer Józef Bochenek, Kraków, Florjańska 8. (uwaga na adres).

„Futra“ S. Buchbinder, Kraków, Florjańska 7. Płaszcze perskie, sealskinowe, murmulowe, piżamikowe etc. Dla urzędników państw. dogodne warunki.

Farbiarnia Futer „Efko“, Św. Stanisława 12, str. II.

Zakład kuśnierski H. Finkelstein Kraków, Szewska 18 w podworcu.

Skład futer Józef H. Fisch, Kraków, Stradom 7.

Pracownia futer M. Glückmana, Kraków, Florjańska 21 I p. Przyjmuje wszelkie roboty kuśnierskie po cenach przystępnych.

Skład futer i pracownia kuśnierska Pinkusa Halperna, Kraków, Grodzka 45, wejście od ulicy Senackiej. Telefon 1886.

Kandel, Florjańska 38 str. XIII.

Pracownia futer
St. Kierzek
Kraków, Św. Jana 9.

Pracownia kuśnierska Franciszka Kwiatka, Kraków, Rynek 9. Pasaż Bielaka, wykonuje wszelkie prace wchodzące w zakres kuśnierstwa.

Zakład i pracownia kuśnierska Jakóba Landsbergera, Kraków, Sławkowska 14 w podworcu.

Zakład kuśnierski Stanisława Lisińskiego, Kraków, Starowiślna 8, I p. wykonuje wszelkie zamówienia i roboty kuśnierskie. Ceny przystępne.

Edward Petryczka, Grodzka 43, str. VIII.

Stanisław Pieniążek,
Zakład kuśnierski
Kraków, Rynek Gł. A-B 39.

N. E. Schüssler, Senacka str. VIII.

Hurtownia futer Józef Sender, Kraków, Krakowska 5.

Tadeusz Sierpiński, Florjańska 32, str. XII.

Skład futer J. A. Singer, Kraków, Grodzka 18, I p.

Zakład kuśnierski i pracownia futer Pinkus Steiner, Kraków, Szlak 13, I p.

Pracownia kuśnierska Natana Trauba, Kraków, Jagiellońska 5, II p.

Futra i pracownia kuśnierska Hirsch Wachtel, Kraków, ul. Grodzka 34, I p.

Antoni Zimny, Szewska 24, str. XVI.

Paryska pracownia kuśnierska M. Zimmerspitz, Kraków, ul. Dietlowska 46, II p.

GALANTERJA.

Szajdakowski Wiesław, skład pończoch, trykotaży oraz przybory do szycia. Kraków, ul. Szczepańska 11.

Juljusz Nacht, skład towarów galanteryjnych, Kraków, Stradom 5.

Juljusz Nacht, fabryczny skład wyrobów skórzanych oraz towarów norymberskich i galanteryjnych, Kraków, Stradomska L. 5. Telefon Nr. 2194.

Salo Katzengold, Stradom 16, str. III.

S. Scheuer, Hurtownia towarów norymbersko - galanteryjnych Kraków, Dietlowska 31. Rok zakł. 1884. Telefon 0456.

GAZ.

Gazownia miejska notatki w kalendarjum.

GRAFICZNE ZAKŁADY.

Zakłady Graficzne Inż. W. Krzepowskiego Synowie. Litografja — Drukarnia — Offset — Introligatornia — Powielanie planów. Kraków XI. Telefon 0114. Budynki własne. Rok założenia 1865.

HOTELE.

Grand Hotel, Kraków, Sławkowska L. 5/7.

Hotel Victorja, w Krakowie, ul. Zwierzyniecka 6, telefon Nr. 1380.

Hotel Pod Różą
Kraków, Florjańska 14.

Hotel Pollera, Kraków, Szpitalna 30.

INSTALACYJNE ZAKŁADY.

Władysław Gryglewski, koncesjonowany Zakład dla budowy wodociągów zimnej i ciepłej wody, pomp i kanalizacji, oraz Zakład budowlano - blacharski, Kraków, Garbarska 26. Telefon 4455.

Koncesjonowany Zakład dla budowy wydociągów, gazu, ogrzewań centralnych, pomp i kanalizacji oraz Zakład blacharsko-budowlano - galanteryjny **W. Müller i A. Jędrzejowski,** Kraków, ul. Długa 38. Telefon 2726.

Instalacje wodociągowe i ogrzewalne wszelkich typów wykonuje solidnie **Inż. Marjan STARK** Kraków, Rynek Gł. 24. Telefon 2964.

Inż. Wacław Gąsior, Karmelicka 14, str. 2.

Stefan Piekarski, Kanonicza 11, str. XI.

Zakład instalacyjny i blacharski oraz wytwórnia trumien metalowych J. Butelski i S. Kurach Kraków, św. Marka 11.

INSTRUMENTY MUZYCZNE.

Józef Zając, Florjańska 21, str. 94.

INSTYTUTY NAUKOWE.

„Strój“, Koncesjonowana uczelnia. Kraków, ul. Szczepańska 7, I p. rozpoczyna 3-go każdego miesiąca nowe kursy kroju i szycia.

„Wiedza“, kursa maturyczne, Studencka 14, okładka 2 str.

Wpisy. Szkoła żeńska roczna przysp. kupieckiego i **Kursy Handl.** żeńskie i męskie, roczne i półroczne **K. Zimowskiego,** ul. Jagiellońska 10, I p. w Krakowie.

Szkoła przysposobienia kupieckiego T. Nowaka, św. Krzyża 7, str. XVII.

Instytut naukowy „MATURA“ Kraków, Karmelicka 35, parter.

INTROLIGATORNIE.

Robert Jahoda, Zakład galanteryjno - introligatorski, oraz oprawy obrazów. Kraków, Gołębia 4.

JUBILERZY.

Wiktor Czaplicki, Sukiennice 6, patrz ogłoszenie na str. XXV.

KALOSZE.

Skład kaloszy, śniegowców i obuwia Reis i Grandapfel, Kraków, św. Gertrudy 28. Telefon 1644.

KAMIENIE SZTUCZNE.

Wytwórnia posadzek ksylolitowych. Kamienie sztuczne. Ska z o. o. Kraków, Św. Tomasza 22. Telefon 4609.

KAPELUSZE DAMSKIE.

Ernestyna Müller, Dietlowska 111, str. XVIII.

Magazyn mód „CHIC“, Kraków, Starowiślna 17 poleca najnowsze kapelusze damskie.

KAROSERJE.

Adolf Dębski, Kalwaryjska 34, str. I.

„Tabor“, Wielicka 2, str. X.

J. Orlicki i Ska, Wiślisko 12, str. 3 okł. twardej.

KAWA.

KAWIARNIE.

Kawiarnia wiedeńska, Kraków, Miodowa 9, I p.

Domieszka do kawy „Francka“ strona 122.

KILIMY.

Wytwórnia kilimów Ireny Gutwińskiej, absolwentki państwowej szkoły przemysłu artystycznego, Kraków, ul. Karmelicka 50.

KINOTEATRY.

„Bagatela“. Karmelicka 2
„Corso“, Lubicz 15.
„Nowości“, Starowiślna 21.
„Promień, Podwale 6.
„Uciecha“, Starowiślna 16.
„Wanda“, Gertrudy 5.
„Warszawa“, Stradom 15.

KOLONJALNE TOWARY.

Wojciech Olszowski, Mały Rynek, notatki w kalendarjum.

KOŁDRY.

Kołdry, materace, poduszki, powijacze dla niemowląt M. Matusiewicz, Poselska 20.

Kulinowska Marja, — Kraków, Sławkowska 13. Tel. 4688. Własna wytwórnia kołder.

KONFEKCJA DAMSKA.

Pracownia konfekcji damskiej Andrzeja Proszka, Kraków, Mały Rynek 4, I p.

Józef i Salo Emmer, konfekcja męska, damska i dziecięca, Kraków, Centrala: Florjańska 43. Filja: Rynek Główny.

Leon Braciejowski, konfekcja damska, Kraków, Grodzka 5 i 7. Telefon 2274.

Henryk Fink, magazyn konfekcji damskiej oraz skład futer, Kraków, Grodzka 8, I p.

KONFEKCJA MĘSKA.

Krajowa fabryka konfekcji męskiej i dziecinnej, Ska z ogr. odp., Kraków, Gertrudy 29, telefon 4695.

Skórczewski i Polakiewicz, Florjańska 13, str. IX.

KORALE.

H. Oppenheim i Syn, hurtownia korali, pereł, dżetów i biżuterji, Kraków, Stradom 13. Telefon 4218.

KOSMETYKI.

Wytwórnia kosmetyczna „FASCINATA“
Kraków, ul. Św. Gertrudy 6. Telefon Nr. 2837.

Firma „Miraculum“ Doktora Lustra, Kraków, Oboźna 14, złożyła jako datek zł. 15 na Pogotowie Ratunkowe w Krakowie.

„Chlorodont“, pasta do zębów, str. 2.

„Hygenol“, puder dla dzieci, str. 2.

„Resco“ Fabryka perfum i kosmetyków, Kraków, Podzamcze 20.

KOSZYKARSKIE WYROBY.

Syndykat koszykarski, Marka 6, str. VIII.

KRAWCY DAMSCY.

„Alma“, Florjańska 5 str. XXIII.

Pracownia sukien damskich „Bronisława“, Kraków, Mikołajska 28, I. p. wykonuje wszelkie kostjumy damskie podług najnowszych modeli.

Marja Chociajowa, Czapskich 1, str. XX.

Franciszek Dutka, Florjańska 32, str. XXI.

„Lonia“, Topolowa 19, str. XIX.

Maison „Rietle“, Sławkowska 25. str. 93.

KRAWIECKIE PRACOWNIE.

Zakład krawiecki W. Brummer, Spółka z ogr. odp. w Krakowie, Grodzka 38. Telefon 84.

Władysław Ciołkowski, Szewska 14, str. XVI.

Marcin Czaja, Zygmunta Augusta 9, str. XVIII.

Ignacy Dyl, Mikołajska 14, str. XX.

Florek Franciszek, Lubicz 24, str. XX.

Pracownia krawiecka Józefa Gawora, Kraków, ul. Św. Krzyża 16, wykonuje wszelką garderobę męską.

Juljusz Giermek, Garncarska 7, str. 122.

Władysław Gofroń, Szembeka 7, str. 94.

Tomasz Gryga, Karmelicka 21, str. XXII.

Jan Kalafarski, Szewska 12, str XXIV.

Józef Górka, Jabłonowskich 18, str. XXIV.

Dawid Kleinmann, Szczepańska 5, str. XX.

Kazimierz Krzyworzeka, Św. Tomasza 31, str. XVIII.

Pracownia krawiecka Rafała Künstlera, Kraków, Stradom 16 wykonuje wszelką garderobę męską.

Zakład krawiectwa damskiego M. Laufer recte Braw, Kraków, Szewska 19, II p.

Ludwik Marona, Św. Marka 16, str. 93.

Stanisław Mróz, Szewska 14, str. XVII.

Michał Piwowarczyk, Starowiślna 36, str. III.

Pracownia krawiecka Bronisława Sadowskiego, Kraków, Starowiślna 14, III p. front.

„Skala“, Szczepańska 7, strona XVII.

Pracownia krawiecka Ch. Steinhausa, Kraków, Dietlowska 67 wykonuje wszelką garderobę męską.

Jan Szlachta, Topolowa 19. str. XIII.

Ludwik Szufa, Szewska 17, str. XIX.

„Szyk“, Mikołajska 12, notatki w kalendarjum.

Wytwórnia odzieży, Mikołajska 13, str. XI.

Stanisław Żurawski, Zakład ubiorów męskich w Krakowie, ul. św. Anny L. 4.

KSIĘGARNIE.

S. A. Krzyżanowski, Kraków, Księgarnia i skład nut. Telefony: 0150, 2201, czek. P. K. O. 141.085.

KUFRY.

Kufry, walizy, torby, najmodniejsze torebki damskie, A. Froncz, Kraków, Florjańska L. 17.

LECZNICE.

Lecznica Związkowa Ska z ogr. odp. Chirurgja, położnictwo, ginekologja, choroby wewnętrzne. — Rentgen, lampa kwarcowa, pracownia chemiczna, metabolizm i t. d., Kraków, ul. Garncarska 11. Telefon 1070.

„Dom zdrowia“, Siemiradzkiego 1, str. 4.

Zakłady Prof. Bujwida, Lubicz 34, str. V.

Krakowskie Zakłady Lecznicze, Dunajewskiego 9, str. XV.

LEŚNY PRZEMYSŁ.

„Buk“ Towarzystwo przemysłowo - leśne, Kraków, Szewska 5. Tel. 4403.

M. Żmigrod, Pl. Kossaka 8, str. XVII.

LIKIERY — WINA — WÓDKI.

Handel win L. Süssera Synowie, Kraków, Poselska 13. Rok założenia 1847.

Federowicz et Palugyay, kalendarjum.

„Krakus“ Zabłocie 22, str. V.

LUSTRA.

S. Feldmann, Hurtowny skład szkła, okiennego, luster, ram, porcelany i kryształów. Kraków, Sienna 14. Telef. 2659.

Maurycy Kalmus, Starowiślna 69, str. II.

Bracia Panzer, Kraków, Dietla 36. Skład szkła taflowego, dachowego, ornamentowego, lustrowego i luster. Tel. 2293.

Zdzisław Treutler, Wytwórnia luster i szlifiernia szkła, Kraków, św. Tomasza 8 (przy placu Szczepańskim). Tel. 1560.

MASZYNY DO PISANIA.

Maszyny do pisania.
Telefony.
Warsztaty reperacyjne.
„ROYAL“ A. Mołodecki.
Kraków, Florjańska 49, I p. Telefon 1577.

Maszyny do pisania **naprawia** po cenach konkurencyjnych **„Neptun“,** Kraków, ul. Szczepańska 7.

MASZYNY.

Henryk Wasserthal, skład maszyn, narzędzi, metali oraz przyborów technicznych i elektrotechnicznych, Kraków, Starowiślna 38. Telefon 4482.

B. Unger, Szewska 21, str. II.

„Solidność“, Kraków - Zabłocie 3a, str. XXII.

MASZYNY DO SZYCIA.

Skład maszyn do szycia oraz warsztat naprawy **Karol Würstl,** mechanik, Kraków, Szpitalna 40, wchód od ulicy Pijarskiej.

MEBLE.

Stefan Iglicki, Sławkowska 10, str. 8.

Magazyn mebli J. Langer, Kraków, Sienna 3. Telefon 4762.

„Specjalność“ skład mebli kuchennych, przedpokojowych i pokoi dziecinnych, Kraków, Sławkowska 12 w podworcu.

Spółka stolarzy, Rynek Gł. 9, str. VIII.

Bracia Tarabowie, Składowa 22, str. X.

Skład różnych mebli R. Weintraub, Kraków, Starowiślna 42

METALE.

Towarzystwo metalurgiczne, — Długa 3, str. XX.

MIODOSYTNIE.

Robacki Kazimierz, Kraków, ul. Sławkowska 26. Miodosytnia, założona w r. 1841.

MLECZARNIE.

Małopolski Związek Mleczarski w Krakowie, ul. Jabłonowskich L. 19. Dostarcza masło i sery.

MŁYNY.

„ZIARNO“ Polska wytwórnia chleba zdrowia i młyn walcowy S. A. w Krakowie, Zabłocie 25.

NACZYNIA BLASZANE.

Bernard Greschler, Grodzka 43, str. V.

NASIONA.

Emil Freege, Lubicz 38, str. V.

NOŻOWNICZE WYROBY.

Andrzej Sokół, Zakład wyrobów nożowniczych oraz specjalne ostrzenie brzytew, w Krakowie, ul. Grodzka 60.

OBUWIE.

„Delka“, okładka str. III.

W. KAPERA, KRAKÓW
ul. Sławkowska.

„Marko“, str. VII.

Hurtownia obuwia I. Neumann, Kraków, Dietlowska 55.

Hurtownia obuwia, kaloszy i śniegowców H. Reis i B. Grandapfel, Kraków, Gertrudy 28. Tel. 1644.

Ignacy Wróbel, Szewska 7, str. XXIV.

G. Werner, zakład wyrobu obuwia, rok założ. 1865, Kraków, ul. Sławkowska 15. Telefon 1751.

ODLEWNIA METALI.

Jabłoński — Sikorowicz, Smolki 11, str. XIV.

OLEJE.

Krakowska olearnia, Gazowa 15, str. 10.

OŁÓWKI.

Koh-i-Noor, strona 12.

OPONY.

Opony i akcesorja automobilowe, oliwa amerykańska, łożyska kulkowe i t. p.

Auto - Star, Przedsiębiorstwo techniczne, R. Soblewska, Kraków, Pijarska 7.

PARASOLE.

Fabryka parasoli i parasolek C. Rimler, Kraków, Grodzka 12.

Fabryka parasoli Abraham Frühauf, Kraków, Miodowa 10 i 11. Telefon 1739.

PIECZĘCIE.

Aleksander Fischhab, Wytwórnia pieczątek, Kraków, Grodzka 46, Telefon 3256.

PIEKARNIE.

I. Abrahamer, młyn i piekarnia, Kraków, Łobzowska 5.

Piekarnia wiejska Doroty Armerowej, Kraków, Krowoderska L. 60.

Piekarnia francuska M. Beigla, Kraków, Brzozowa 8.

Piekarnia Abrahama Friedmana Kraków, Brzozowa 18, pocela doborowe pieczywo.

Piekarnia elektryczno-motorowa Józefa Rączkiewicza, Kraków, Krowoderska 39 poleca hygjeniczne pieczywo.

Piekarnia S. M. Steinera, Kraków, św. Wawrzyńca 16, tel. 1704 poleca doborowe pieczywo.

Piekarnia S. M. Steinera, Wawrzyńca 16, str. II.

PILNIKI.

Jan Sądel, Parowa Fabryka Pilników, Kraków, Chodkiewicza 8. Telefon 3140.

PŁASZCZE DAMSKIE.

J. S. Emmer, Florjańska 43, str. XXI.

Pracownia płaszczy i kostjumów damskich Izaaka Feiwelesa, Kraków, Dietlowska 55, II p.

„Femina“, Rynek 23, str. XVI.

D. Kirsztein, św. Jana 11, str. XVI.

Pracownia kostjumów i płaszczy damskich M. Luksenberga, Kraków, Mały Rynek 3.

„Świat mody“, Grodzka 23, str. XIV.

Antoni Wesołowski, Powiśle 2, str. XIX.

Bronisław Zgodziński, Lubicz 24 str. XVII.

POGRZEBOWE ZAKŁADY.

Onufry Fiut, Grzegórzecka 7, str. 24 i str. XIV.

Jan Wolny, Plac Szczepański 2, str. XIII.

POŃCZOCHY.

I. Weismann, fabryka trykotaży i pończoch, Berka Joselewicza 19.

PORCELANA.

Porcelana Ćmielów, strona XIII.

Adolf Eder, Florjańska 6, str. XII.

„ERBE“ Hurtownia szkła i porcelany, Kraków, św. Agnieszki 1.

Jakób Gross, skład szkła i porcelany, Kraków, Rynek Gł. 8.

S. Rubinstein, GŁówny skład szkła, Porcelany i Lamp, Kraków, Stradom 2.

POZŁOTNICZE PRACOWNIE.

Pracownia art.-pozłotnicza Stanisława Marchewki, Kraków, ul. Krowoderska L. 13.

Pracownia art. - bronzownicza i Zakład galwaniczny Feliks Woźniak, Kraków, Stradom 8.

PRALNIE.

„Tęcza“, Czarnowiejska 72, okładka str. 2.

„Czystość“, Dąbrowskiego 11, str. 18.

A. Jogałła, Krasickiego 12, str. XI.

„Kryształ“, Aleja Słowackicgo 19, str. XVI.

PRZYBORY LEKARSKIE.

„Sanitarja“ str. 47.

Ludwik Knapiński, Mikołajska 7, notatki w kalendarjum.

Tillemann, Szlak 39, str. 14.

Michał Maruńczak, Sławkowska 10, str. III.

Józef Leiblowicz, Rynek Gł. 11, str. IV.

PRZYBORY PIŚMIENNE.

Przybory piśmienne, skład papieru i galenterji, **Michał Słomiany,** Kraków, Sławkowska 24, tel. 1744, Albumy — Lustra — Szachy, karty do gry, bilety wizytowe i zawiadomienia ślubne.

J. F. Fischer, Rynek A-B, kalendarjum.

PSZCZELNICZE PRZYBORY.

Ważne dla pszczelarzy! Pracownia blacharska i wyrób wszelkich **przyborów pszczelniczych oraz węzy sztucznej. Władysław Gawor** obecnie **Michał Popow,** Kraków, Tomasza 2 w podworcu.

PUDEŁKA.

J. Pacanowski, Grzegórzecka 19, str. IV.

Lazar Falick, Szeroka 39, str. XXIII.

RADJO.

Radjoaparaty najnowszych typów, Radjosprzęt, własne warsztaty reperacyjne. Porady dla radjoamatorów. Sprzedaż na dogodnych warunkach. Zakład dla Radjotechniki **„Radjo-Sfinks“,** Kraków, Karmelicka 15 w podworcu.

Radjoświat, sp. z ogr. odp., Kraków, Florjańska 3. Telefon Nr. 2183.

RAFINERJE.

Naftę, Benzynę automobilową i motorową, Oleje automobilowe, Oleje maszynowe i cylindrowe, Smary najlepszej jakości dostarcza: **Towarzystwo Naftowe „Limanowa“, Kraków, Długa 1.** Telefony Nr. 3238 i 3297.

ROWERY.

Rowery francuskie „Louvet“ i maszyny do szycia T-wo handlowe **„Irwing“,** Kraków, Grodzka 60. Telefon 4742.

RÓŻNE.

Jakób Better, — Kraków. Czyszczone szmaty i nici bawełniane do czyszczenia maszyn, Adres telegraf. Better, Krakowska 49. Telefon 1449. Konto P. K. O. Nr. 400.898.

RESORY.

„Espeżet“, Mogilska 88, str. III.

RESTAURACJE.

Pokoje do śniadań poleca **„Jutrzenka“,** Kraków, Sienna 4.

Restauracja kolejowa, kalendarjum str. 4.

Restauracja i pokoje do śniadań Łukasza Mackiewicza, Kraków, ul. Długa 38.

Kabaret „Moulin Rouge“, przy kawiarni „City“, Kraków, Gertrudy 28, telefon 323 otwarty do 5-tej rano. Wejście od plant.

Edward Urban, Kraków, Wiślna 1. Pokoje do śniadań.

Roman Wibiral, Grodzka 37, str. 22.

Restauracja Jana Kant. Szmeji, Kraków XXII, Rynek 3.

RYMARSTWO.

Zakład rymarsko - siodlarski Ignacy Rybka, poleca swoje wyroby po niskich cenach. Kraków, ul. Św. Marka 20 str. 26.

Pracownia rymarsko-siodlarska Franciszek Godula, Kraków-Podgórze, Salinarna 16.

RYŻ.

„Oryza“ Zakłady przemysłu ryżowego S. A. w Krakowie, Podwale 7.

Polski Przemysł ryżowy, Ska z o. o. w Krakowie, Karmelicka 6.

SALON MÓD.

Salon mód B. Lilienthal, Kraków, Grodzka 4 poleca najnowsze modele zagraniczne.

SKŁADY SUKNA.

Zajączek i Lankosz, hurtowny i detajliczny skład sukna i koców, Kraków, Rynek A-B 45/46. telefon 1570.

Hirsch Eder, skład sukna, Kraków, Pl. Dominikański 2, telefon 2257.

Skład sukna i towarów bławatnych Mendla Wdowińskiego, Kraków, Dietlowska 49, I p.

Dom tekstylny J. Feiwel, Mikołajska 32, str. V.

SKÓRY.

Pinkas Anisfeld, hurtowny skład skór, Kraków, Dietlowska 33, telefon 4046.

Skład skór Samuel Anisfeld, Kraków, Dietlowska 35.

Peltan, Krakowska 6, str. II i V.

Skład skór Jakóba Perlbergera, Kraków, Dietlowska 59.

Polskie Zakłady garbarskie, str. VII.

M. Sinaiberger i Synowie, Zabłocie, str. II.

Wyłączna sprzedaż wszelkich wyrobów częstochowskich baranich skór z fabryki „Société anonyme de l'industrie textile — dawniej Peltzer et Fils

S. Szyferblat, Częstochowa Aleja L. 1. Tel. 604. Kraków, ul. Bożego Ciała L. 3.

SPAWALNIA METALI.

Appel, Łazarza 11, okładka str. 2-ga.

Jan Łazarski, Barska 2, str. X.

Figiel Gackiewicz, Szopena 33, str. XII.

STAL.

Leon Bornstein, wyroby stalowo - galanteryjne — Kraków, Dietlowska 46, telefon 4162.

Stolarskie pracownie.

Pracownia stolarska Józef Koźbiał, Kraków-Podgórze, Tarnowskiego 14.

Józef Kobos, Grzegórzecka 22, str. VIII.

Michał Marchewczyk, Dolne Młyny 3, str. XX.

Ambroży Chrobak, Kazimierza Wielkiego 53, str. XXV.

SZAMOTOWE WYROBY.

SZCZOTKI.

Fabryka szczotek, ul. Kościuszki 54, str. VI.

SZKLARZE.

SZKLARSKIE ZAKŁADY.

Pracownia szklarska, wszelkie roboty w zakres szklarstwa wchodzące, oprawa obrazów, akwarja, lustra. **Helena Wątrobowa,** Kraków, Szewska 9 wejście Jagiellońska 6

Zakład szklarski S. Finkelstein, Kraków, Św. Krzyża 3, telefon 2903.

SZKŁO.

Salomon Schutzman, skład szkła i lamp, Kraków, Miodowa 17.

Szlifiernia szkła i wytwórnia luster Zygmunta Feldmana, Kraków-Podgórze ul. J. Tarnowskiego 5, Telefon 2951.

SZYLDY.

Fabryka szyldów, Dietlowska 81 str. XII.

ŚLEDZIE.

Natana Katznera Synowie, handel śledzi, Kraków, Krakowska 32.

ŚLUSARNIE.

Zakład ślusarstwa artystycznego i budowlanego Adolfa Gemeinera, Kraków, ul. Wawrzyńca 27, telefon 1789.

Zakład ślusarski Zygmunta Silbermana, Kraków, Józefa 11.

ŚLUSARZE.

Pracownia mechaniczno - ślusarska i budowlana Jana Bartnika, Kraków-Podgórze, Józefińska 26.

„Obróbka“, Mazowiecka 21, str. I.

Stanisław Polewka, Tomasza 9, str. VIII.

Zakład mechaniczno - ślusarski Wojciecha Kwiatkowskiego, ul. Lubicz 26 wykonuje wszelkie roboty w zakres ten wchodzące.

Zakład artystyczno-ślusarski Jan Oremus, Kraków, ul. Rakowicka L. 15, telefon Nr. 2518 wykonuje wszelkie roboty w zakres ślusarstwa artyst. i budowlanego wchodzące.

TAŃCÓW SZKOŁA.

Konserwatorjum taneczne W. Dolińskiej, Kraków, Rynek 23. Wszechstronna nauka **tańców** salonowych i scenicznych.

Oskar Doening, Radziwiłłowska 4, okładka str. 3.

Fr. Gorzelany, Aleja Krasińskiego 16, str. XIX.

Zdzisław Gruszczyński, Jagiellońska 9, str. XVII.

Juljan Nowotarski, Rynek Gł. 22 str. 122.

F. Wodecki, Plac Szczepański 8, str. XVI.

TAPICERZY.

M. Bardach, wytwórnia tapicersko-dekoracyjna. Meble klubowe. Kraków, Florjańska 16.

Wiedeński Zakład tapicerski Józefa Goldfingera, — Kraków, Radziwiłłowska 21. Tapetowanie mieszkań, wszelkie roboty tapicerskie i dekoracje.

Wincenty Jan Graff, wytwórnia tapicerska i stolarska, Florjańska 57, Wejście od ul. Pijarskiej 19, I. p.

Pracownia tapicerska B. Hammera, Kraków, Szpitalna 24. Na składzie otomany, garnitury salonowe. Specjalność: kanapy rozkładane.

Pracownia tapicersko - dekoracyjna M. Maj, Kraków, ul. Starowiślna 41.

Alfons Wawrzecki, Szewska 21, str. XIX.

TECHNICZNO-HANDLOWE PRZEDSIĘBIORSTWA.

Towarzystwo dla budowli przemysłowych, Schleyen i Ska, Spółka z ogr. odp. w Krakowie, Mikołajska 6.

TEKSTYLJA.

Tekstylna Spółka handlowa Bensinger i Spira, Kraków, Mikołajska 9. Tel. 4774.

TŁUSZCZE ROŚLINNE I ZWIERZĘCE.

„Mundus“ Dom Handlowy i komisowy Ska z ogr. odp., Kraków, ul. Podwale 7.

Stefan Sieczkowski, Kraków, Wielopole 12. Hurtowna sprzedaż smalcu, słoniny i sadła.

TRANSPORTOWE TOWARZYSTWA.

Przedsiębiorstwo transportowe Langer i Nadel, Kraków, św. Gertrudy 27.

TRYKOTAŻE.

I. Weissmann, Kraków, Berka Joselewicza 19. Fabryka trykotaży i pończoch, telefon Nr. 3182ı. Adres telegr. Delta Kraków.

UBEZPIECZENIA.

„Orzeł“ Tow. Ubezpieczeń, Kraków, Potockiego 9. Telefony: 0378 i 3798.

„Assicurazioni Generali, Oddział Kraków, Podwale 3. Tel. 4519.

Towarzystwo Ubezpieczeń na życie „Feniks“ w Krakowie, Gertrudy L. 8. Telefon 0273.

Adrjatyckie Towarzystwo Ubezpieczeń, Rynek 25, str. 26.

„Przyszłość“, Wolska 19, okładka str. IV.

„Europa“, str. XV.

Krakowskie Towarzystwo Wzajemnych Ubezpieczeń, strona XXVI.

WANNY.

Wanny, nasiadówki, wanienki dla niemowląt, stołki kąpielowe z blachy cynkowej i żeliwne - emaljowane zakupisz w wytwórni **Inż. Marjana Starka,** Kraków, Rynek Gł. 24. Telefon 2964.

WAPIENNIKI.

Wapiennik Zabierzowski, Spółka z ogr. odp., Zabierzów koło Krakowa, Zarząd: Kraków, Wolska 24, telefon 4396.

WĘDLINY.

Walerjan Brachel, Fabryka wyrobów masarskich, Kraków, Florjańska 51.

A. J. Kurkiewicz, Fabryka wyrobów masarskich, Kraków, Grodzka 7. Telefon 1201.

Andrzej Różycki, Kraków, Sławkowska 22. Telefon 2121. Fabryka wędlin i tłuszczów.

WĘGLE.

Adolf Blumenfeld, węgiel krajowy „Bory", dąbrowiecki i górnośląski, koks i drzewo, Kraków, ul. Pawia 12. Telefon Nr. 59, strona I.

Bracia Borgenicht, Reprezentacja kopalń węgla zagłębia górnośląskiego, dąbrowieckiego i krakowskiego, Kraków, Zielona 16. Telefony: 4363, 1381, 2509 i 4451.

A. Gross i Syn, Skład węgla jaworzniańskiego i koksu, Kraków, ul. Pawia 7.

Dr. Franciszek Jelonek, Pawia 5, str. IV.

Zdzisław Sławik, Sienna 14, str. 22.

Skład węgla, Związek flisaków, Stow. spółdz. z ogr. por., Kraków, Aleja Krasińskiego 5.

WIDOKÓWKI.

Wydawnictwo widokówek K. Hefner i J. Berger, Kraków, Dietlowska 62.

WODA SODOWA.

„Zdrowie", Fabryka wody sodowej i lemoniad gazowych **Leona Schneidera,** Kraków, ul. Dietlowska 105. Telefon 1505.

„Szprudel", Krowoderska 44, str. XII.

WODOCIĄGI.

A. Karmel i Syn, skład przyborów wodociągowych, Kraków, Dietlowska 33.

Zakład instalacyjny i wodociągowy J. Tokar i L. Fryze, Kraków, Św. Jana 10.

ZEGARKI.

„Eterna", str. XXII.

ŻELAZO.

Israel Nattel, Hurtowny skład żelaza, Kraków, Dietlowska L. 31.

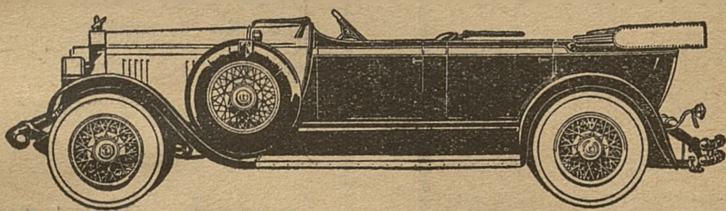
Hurtownia towarów żelaznycr A. Schenker, Kraków, Bonifraterska 3.

Towarzystwo Kontynentalne dla Handlu Żelazem Kern i Sp. Centrala: Kraków, ul. Potockiego 8. Telefon 181 i 4147. Oddziały: Warszawa, Marszałkowska 147, tel. 1014, 9198 i 324-47. — Poznań, Piekary 16/17, tel. 2918. — Lwów, Kopernika 18, tel. 253. — Borysław, Drohobycka, tel. 260 i 739. — Trzebinia, Chrzanowska, tel. 39. Własna fabryka armatur i odlewnia metali w Łagiewnikach koło Krakowa, telefon 1503.

Dzisiejszy Szlachcic.

Przysłowie mówi, że za Olbrachta,
Z kretesem polska wymarła szlachta,
Co męstwa istne czyniła cudy,
Gdy przyszło wrogom przykrajać dudy.
Od tego czasu istotnie mało
Rzetelnej szlachty w Polsce zostało,
Bo, gdy majątki w karty przerżnęli,
Całe szlachectwo wnet djabli wzięli!
Ale i dzisiaj istnieje przecie
Jeszcze rzetelna szlachta na świecie,
Ta, co za godło ma w herbie „praca“,
Którą Ojczyźnie dług wdzięcznie spłaca.
Znam taką szlachtę! Ot, tu, w Krakowie,
O JANIE SZLACHCIE każdy ci powie:
Na TOPOLOWEJ spokojnie żyje
I ludziom piękne ubrania szyje.
Wprawdzie nie chadza w kontuszu, (w zbroi,
Ale, gdy trzeba, dudy przykroi
Takie, że nieraz i stara szlachta,
Przypomni sobie... króla Olbrachta.

Autogarage i Warsztaty
Stanisława Szybowicza
Kraków, ul. Arjańska L. 1, tel. 3477

Wykonuje wszelkie roboty w zakres automobilowy wchodzące. — Ceny konkurencyjne.

Specjalność: Frezowanie trybów.

Przedstawicielstwo opon i dętek „PIRELLI".

NA RATY!

Pierwszorzędne **płaszcze damskie, ubrania, raglany, palta** z futrzanemi kołnierzami, **futra** gotowe i na miarę, **sweatry, bieliznę, płótno i obuwie** poleca w wielkim wyborze:

J. i S. EMMER

KRAKÓW

Florjańska 43. telef. 42-11

Bardzo dogodne warunki.

CUKIERNIA EUROPEJSKA

KAZIMIERZA DANKA

Kraków Rynek Gł. L. 35
Karmelicka 13

Telefon Nr. 45-82

KRAWIEC DAMSKI FRANCISZEK DUTKA

KRAKÓW, UL. FLORJAŃSKA L. 32

SPECJALNOŚĆ:

PŁASZCZE, KOSTJUMY i UBRANIA SPORTOWE!

PRACOWNIA KRAWIECKA
IGNACEGO DYLA
KRAKÓW, UL. MIKOŁAJSKA 14, I. p.

wykonuje wszelkie roboty krawieckie cywilne i wojskowe

KRAKÓW — DRUKARNIA PRZEMYSŁOWA — ULICA ZIELONA L. 7.